

Wε taant dɪɓ
LUKI
 na pɔpɔnt tɪn

Wε taant dɪɓ Luki na pɔpɔnt tɪn na brɪ dɪbam kɪɓɓ
 tɪn mɓ tɪntɓ

Luki yɪ wɓɓ dɛɛn na tɔɔɔ dɪ Pooli o tɔɔɔ Wε tɪtɔɔɔ
 tɪn mɓ (Filimɔn 24). O dɛɛn yɪ dɔɔɔta tu mɓ. Wɔntɓ
 mɓ daa ta pɔpɔntɓ Tɪtɔɔɔ Tɔnɔ kum dɪ. O dɪ Zwifu. O
 nan tiini o kwaant o pɔpɔnt Zezi woɔo maama lanytrant
 mɓ o ma brɪ dwi-gɛ tiinɔ dɪ, sɪ ba lwart tɪ kuri cɪga cɪga
 (Luki 1:1-4).

Luki brɪ dɪbam nɪ Zezi yɪ Zwifɔ tiinɔ dɪ lɔɔɔ baɔa dwi
 maama tiinɔ vɪrnɓ mɓ. O yɪ wɓɓ na jɪɔ yinigɔ tiinɔ
 dɪ yawɪna dɪ nɔɔna na culi balɓ tɪn ɔwaɔa zanzan. O
 brɪ nɪ Zezi tɔɔɔ dɪ Wε Joro dam mɓ, yɪ o ta brɪ nɪ Wε
 kwɛr-ywɛɔ kam jɪɔ wɔpolo zanzan (Luki 2:10 dɪ 24:52).

Luki dɪ pɔpɔnt Zezi ɔwɪa kam na dɛ te tɪn, nɪ Matiyu
 dɪ Marɪkɪ dɪ na pɔpɔnt te tɪn. O brɪ Zezi na puli o tɪtɔɔɔ
 yam te, dɪ o na zaast nɔɔna yɪ o pa ba na yazurɔ te tɪn,
 dɪ o na ve Zeruzalɛm yɪ ba ja-o ba pa tɔɔn-dagara baɔa
 nɪ ba gɔ yɪ o joori o bi te tɪn. Luki ta brɪ Zezi na diini Wε
 sɔɔɔ te tɪn.

Luki tɔnɔ kum jɪɔ wɛɛnu zanzan tɪ na wɔ pɔpɔnt
 twaanɓ tɪdonnɔ tɪm wɔntɓ. O tagɪ Wε na tɔɔɔ malɛka
 yɪ ka ba ka ɔɔɔnt dɪ Mari Zezi lɔra kam woɔo te tɪn, dɪ
 Zan wɓɓ na miisi nɔɔna na wɔntɓ tɪn dɪ lɔra kam woɔo
 (pɔɔɔɪm 1). Luki ta brɪ Zezi lɔra kam na dɛ te tɪn, dɪ
 malɛst na brɪ nayɪra yɪ ba vu ba zul-o te tɪn. O ta brɪ
 ba na kwe Zezi ba pa Wε yɪ Simeyon dɪ Annt ɔɔɔnt o
 woɔo te tɪn, dɪ Zezi na kɪ te o bɪna fugɔ-yale maɔa nɪ
 Wε-di-kamunu kum wɔntɓ tɪn (pɔɔɔɪm 2). O ta tagɪ Zezi

na maɲɪ mɪmaɲa o brɪ Samari tu na sooni nɔɔnɔ te tɪn (Luki 10:30-35), dɪ bu wɔlɔ na nuɲi o yaɣɪ o ko sɔɲɔ yɪ o joori o ba tɪn (Luki 15:11-32).

¹⁻³ A cilɔɲ Teofili, a bɔɲɪ sɪ kɔ lana sɪ a pɔpɔntɪ tɔnɔ kɔntɔ a pa nmɔ, sɪ n want n lwarɪ kɔlɔ na yɪ cɪɣa tɪn. Nmɔ maɲɪ n ye wo-kamunnu tɪlɔ na kɪ dɪbam tee nɪ tɪn ni nɪ. Nɔɔna badonnə dɛɛn mɔ wɔra wo-kamunnu tɪntɔ pulim nɪ. Ba nɛ kɔlɔ maama na kɪ tɪn, yɪ ba brɪ Wɛ kwərə kam. Ba ma daari ba pa dɪbam lwarɪ kɔlɔ na kɪ tɪn. Nɔɔna zanzan ma kwaantɪ sɪ ba pɔpɔntɪ wəɛnu tɪntɔ ba tiɲi. Mɔ kɔ kuri a bɔɲɪ sɪ kɔv ta lamma sɪ a dɪ pɔpɔntɪ-tɪ lanyɪrantɪ a pa nmɔ. A kwaantɪ a zaast wəɛnu tɪm tɪ pulim nɪ mɔ, yɪ a lwarɪ tɪ kuri cɪɣa cɪɣa. ⁴ Kɔntɔ tɪn, aá want a pɔpɔntɪ wəɛnu tɪntɔ na kɪ te tɪn, sɪ n want n lwarɪ lanyɪrantɪ nɪ, wəɛnu tɪlɔ ba na tagɪ ba brɪ nmɔ tɪn sɪntɪ tɪ yɪ cɪɣa.

Zakari bu Zan lɔra kam taantɪ

⁵ Maɲa kam Erɔdɪ dɛɛn na yɪ Zude pɛ tɪn, nɔɔnɔ wɔdoɲ mɔ wɔra, o yɪrɪ mɔ Zakari. Wɔntɔ mɔ yɪ Wɛ kaantɪm tu. O nuɲi Abɪa dwi tiinə wɔntɪ mɔ. O kaantɪ yɪrɪ mɔ Elizabetɪ. Wɔntɔ dɪ dɛɛn nuɲi kaantɪm tu Aarɔn dwi dɪm wɔntɪ mɔ. ⁶ Bantɔ maama kɪ lanyɪrantɪ Wɛ yigə nɪ, yɪ ba sɛ Wɛ niə yam dɪ Dɪ cullu tɪm maama. ⁷ Elizabetɪ dɛɛn yɪ ka-dɔɣɔ mɔ yɪ o ba jɪɣɪ bu. Ba maama dɛɛn kwɪn mɔ. ⁸ Maɲa ma ba yi sɪ Abɪa dwi tiinə bam zɔ Wɛ-di-kamunu kɔm ba taa tɔɲɪ ba pa Wɛ. Zakari maa tɔɣɪ o wɔra o tɔɲa.

⁹ Wɛ kaantɪm tiinə bam yəni ba ta jɔɔɔ mɔ sɪ ba nii, ba wɔntɪ wɔɔ mɔ wɔ zɔ Wɛ-di-laa kɔm wɔntɪ o zɔ wəɛnu tɪlɔ lwəm na ywəmmə tɪn o pa Wɛ. Ba ma ta jɔɔɔ yɪ Zakari di. ¹⁰ O ma sɪntɪ o zɔ sɪ o zɔ wəɛnu tɪm o

pa WE. Maŋa kam o na wu digə kam wuɓɓi tɩn, nɔn-kɔɔɔ zanzan dɛɛn ma wu kunkɔɔ kum ni ba zɪgti ba wari WE.

¹¹ Baŋa-WE maleka laan ma da ka ba o te, ka zɪgti wəənu zwɛɛm bimbim dɩm jazɩm ni. ¹² Zakari na nɛ-ka tɩn, o maa yi yəəu yi fɔɓɓi zu-o lanyɩranɩ. ¹³ Maleka kam ma ta did-o ka wi: «Zakari, yi ta n kwari fɔɓɓi, si WE ni nmɩ na loori-Dɩ kulɩ tɩn. Nmɩ kaant wum laan wu ja pugə o lu bu o pa-m, si n pa o yɩɩ ni Zan. ¹⁴ O lura kam wu pa n na wɔpolo zanzan. Nɔɔna zanzan di wu tiini ba taa jɪgti wɔpolo di o lura kam. ¹⁵ Oo ta yi nɔn-kamunu Baŋa-WE tee ni. O nan yi zaɲɩ o nyɔ sana naa woŋo kulɩ na kɩkari yiə tɩn. WE Joro kum wu ta wu o tee ni maŋa maama, ku na wu siɲɩ o lura kam maŋa ni tɩn. ¹⁶ O nan wu pa Yistrayɛɩ dwi tiina zanzan wuɔɔna joori ya taa tɔgti ba Yuutu Baŋa-WE. ¹⁷ Oo tɔgti di Yuutu wum yigə, yi WE Joro kum dam wu ta wu o tee ni, niɛɛni WE nijɔŋnu Eli dɛɛn na yi te tɩn. Oo pa kwə joori ba taa soe ba biə, yi o kwəri o pa vɩnɩna joori ba taa jɪgti nɔn-ɲɩna wuɔɔna, si o fɔgti o kwɛ di Yuutu wum nɔɔna bam yigə o pa-o.»

¹⁸ Zakari laan ma bwe maleka kam o wi: «A yi nankwɩtan mu, yi a kaant di kwɩn. Bɛɛ mu wu pa a lwart ni nmɩ taant dɩm yi cɪga?»

¹⁹ Maleka kam ma lər-o ka wi: «Amɩ nan yi Gabriyɛɩ mu, wuɩ na zɪgti WE tee ni tɩn. Di tɩɲɩ-ni si a ba a ɲɔɔni di nmɩ, si a ta ta-ɲum dɩm a bri-m. ²⁰ Nmɩ nan na wu sɛ a taant dɩm tɩn, WE wu pa n ni məəri. Maŋa kam na yiə, wəənu tɩɩ a na tagɩ a bri-m tɩn wu siɩni ti kɩ. Nan ta n ye si nmɩ ba want n ɲɔɔni, si ku taa ve maŋa kam wəənu tɩm na wu kɩ tɩn.»

²¹ Kuntɩ maama na wura ku kɩ tɩn, nɔn-kɔɔɔ kum maa zɪgti ba cəgi Zakari si o nuŋi WE-di-laa kum wuɓɓi.

Ba ma cæg-o taan ba ga. Kɔ ma kɪ-ba yæu dɪ o na daant te tɪn. ²² O laan ma ba nuɲi, yɪ o wart o ɲɔɔnt dɪ ba. O ni na mæri tɪn, o maa mat o jɪa o maɲɪ o brɪ-ba. Ba ma maant sɪ o nɛ wo-kɪnkagɪɪ mɔ Wɛ-di-laa kɔm wɔnt.

²³ Da yalɔ o na maɲɪ sɪ o taa tɔɲɪ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnt tɪn ma ba ya ti. O ma joori o vu sɔɲɔ. ²⁴ Da yantɔ na kɛ tɪn, o kaant wɔm laan ma ja pugə. O maa wɔ sɔɲɔ nɪ taan, cant stɪnu. ²⁵ O na wɔra kuntɔ tɪn, o maa wɪ: «Mɔ woɲo kɔɔɔ Yuutu Baɲa-Wɛ na kɪ Dɪ pa-nɪ tɪn. Dɪ lɪ woɲo kɔɔɔ ya na yɪ a cavɪtra nɔɔna tɪtari nɪ tɪn.»

*Zezi lɔra kam taant
(Matiyu 1:18-25)*

²⁶⁻²⁷ Bɪsankana kadoɲ dɛɛn mɔ wɔra, o yɪrɪ mɔ Mari. O ta yəri baarɔ. O sɔɲɔ tiinə wɔbɔɲa dɛɛn ya yɪ sɪ o zɔ nɔɔnɔ wɔdoɲ mɔ, yɪ o daa ta wɔ zɔ-o. Nɔɔnɔ wɔm yɪrɪ mɔ Zɔzɛfɔ. O yɪ faɲa faɲa Pɛ Davidi dwi tu mɔ. Mari dɛɛn zɔɔrɪ Galile tɪɔ kɔdoɲ nɪ mɔ, kɔ yɪrɪ mɔ Nazareti. Maɲa kam Zakari kaant Elizabetɪ pugə kam na yi nɪnɛɛnt cant sɪrɔɔ tɪn, Baɲa-Wɛ daa ma tɔɲɪ maleka Gabrɪyɛɪ sɪ ka vu Mari te. ²⁸ Ka ma zɔ o te ka jɔɔn-o yɪ ka wɪ: «Kɪ wɔpolo, n Yuutu Baɲa-Wɛ wɔ nmɔ tee nɪ sɪ Dɪ zəni-m lanytrant.»

²⁹ Mari na ni ka na tagɪ kɔɔɔ tɪn, o bɪcart ma di. O ma bɔɲɪ o wɪ: «Taant dɪntɔ kuri mɔ bɛɛ?» ³⁰ Maleka kam laan ma ta ka wɪ: «Mari, yɪ ta n kwari fɔɔnt, sɪ Baɲa-Wɛ kɪ nmɔ yu-yoɲo. ³¹ Nmɔ wɔ ba n ja pugə n lɔ bəkərə, sɪ n pa o yɪrɪ nɪ Zezi. ³² Wɔntɔ wɔ ta yɪ nɔn-kamunu. Baá ta bə-o ba wɪ, Baɲa-Wɛ Bu. Dɪ Yuutu Wɛ wɔ pa o di paart nɪ o ko-nakwɪ Davidi dɛɛn na di paart faɲa faɲa te tɪn. ³³ O ma wɔ ta yɪ Zakɔbɪ dwi tiinə bam pɛ maɲa maama. O paart dɪm daa bá ti maɲa dɪ maɲa.»

³⁴ Mari ma læri maleka kam o wɪ: «Kuntɔ wɔ kɪ tɪta mɔ kɔ kɪ, yɪ a ta wɔ zɔ barɔ?»

³⁵ Maleka kam ma ləri ka wɪ: «Kɔ na wú kɪ te tɪn, Wɛ Joro kɔm wú ba nmɔ te, yɪ Baŋa-Wɛ tɪtɪ dam-fɔrɔ kɔm wú ba kɔ kwɛli nmɔ. Kɔntɔ ɲwaant bu wɔɔɔ n na wú lɔ tɪn wú ta yɪ Wɛ tɪtɪ nyɪm, yɪ ba taa bə-o nɪ Baŋa-Wɛ Bu. ³⁶Maant n nii nmɔ cɔrɔ Elizabɛtɪ na yɪ te. Wɔntɔ jaant pugə mɔ sɪ o lɔ bu, yɪ o maŋɪ o kwɪn. Nɔɔna ya bɔɲɪ sɪ o yɪ ka-dɔgɔ mɔ, yɪ o laan jɪgɪ pugə ka yɪ nɪnɛɛnɪ cant sɪrdɔ. ³⁷Kɔɔkɔɔ tərə Baŋa-Wɛ na bá want Dɪ kɪ.»

³⁸ Mari ma ta o wɪ: «Amɔ yɪ dɪ Yuutu Wɛ tɪntɔɲ-kana mɔ. Wɛ nan pa kɔ kɪ nɪ n na tagɪ te dɪ amɔ tɪn.» Maleka kam laan ma viiri.

Mari na zaɲɪ o vu o na Elizabɛtɪ te tɪn

³⁹ Da yam kɔntɔ ni nɪ Mari ma zaɲɪ o kɪ lɪla o maa diini Zude tɪv kɔdɔɲ na wɔ pweeru tɪtart nɪ. ⁴⁰O ma vu o yɪ Zakari sɔɲɔ. O ma zɔ o na o kaant Elizabɛtɪ. O ma kɪ o pwəgə. ⁴¹Maŋa kam Elizabɛtɪ na ni Mari na jɔɔn-o tɪn, o bu wɔm na tigi o wɔnt tɪn ma pipiri. Wɛ Joro kɔm ma ba Elizabɛtɪ te, ⁴²yɪ o ɲɔɔnɪ baŋa baŋa dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Wɛ tiini Dɪ kɪ nmɔ yu-yoɲo Dɪ dwəni kaana maama. Kɔ na yɪ bu wɔɔɔ na wɔ n wɔnt tɪn, Wɛ kɪ-o yu-yoɲo lanyɪrant. ⁴³Amɔ yɪ wɔɔ mɔ sɪ a Yuutu nu ba amɔ te? ⁴⁴N jɔɔnɪm dɪm na tu dɪ tɔ a zwɛ nɪ tɪn, bu wɔm na wɔ a wɔnt tɪn tigi o pipiri mɔ, o na jɪgɪ wɔpɔlo tɪn ɲwaant. ⁴⁵Nmɔ na sɛ nɪ Baŋa-Wɛ jɪgɪ cɪga tɪn, nmɔ yɪ yu-yoɲo tu. Kɔɔ maama Wɛ na tagɪ Dɪ brɪ-m tɪn wú sɪnɪ kɔ kɪ.»

Mari na tee Baŋa-Wɛ te tɪn

⁴⁶ Mari laan ma ta o wɪ:
«Aá pa a Yuutu Baŋa-Wɛ zulə dɪ a bɪcart maama.
⁴⁷ Wɔntɔ na yɪ a Vɪrnɔ tɪn mɔ pɛ a na wɔpɔlo dɪ a wɔ maama.
⁴⁸ Bɛɲwaant amɔ yɪ Wɛ tɪntɔɲ-kana balaja mɔ, yɪ Dɪ nii amɔ baŋa nɪ.

Ku na zigi zim ku ta maa ve, nɔɔna maama wó ta wi, a yi yu-yoŋo tu,

49 dɔdaanti Dam-fɔɔ Tu Baŋa-We na ki kuɔɔ Di pa-ni tɔn ŋwaanti.

Dɔntu mu yi wɔ-ponjo tu cigi.

50 Balu maama na kwari-Di tɔn, Di jigi ba ŋwaja lanyiranti maŋa maama.

51 We kwe Di jɔŋa mu Di ma ki wo-kinagila.

Di ma pa banti-nyina jagi da-yigɛ ni di ba wɔbɔŋ-yɔɔɔɔ tɔm.

52 Di jɔŋi balu na yi pwa tɔn paari,

yi Di pa balu na yi nabwɛnɛ tɔn na zula.

53 Di maa pa balu yinigɛ na jigi-ba tɔn wo-laarɔ zanzan, yi Di daari Di pa nadunɛ viiri di ji-kuri.

54 Yistrayeli dwi tiinɛ yi Di tɔti nɔɔna mu.

Di guli ba gula, Di duri ba ŋwaja yi Di zani-ba,

55 ni Di na goni ni dɔdaanti dɔbam kwɛ-nakwa tɔn,

dɔdaanti Abraham di o dwi tiinɛ bam maama, si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɔn.»

56 Mari dɛɛn ma maŋi Elizabeti tee ni ninɛɛni canti sɔɔ. O laan ma jooɔi sɔŋɔ.

Zan lura kam na dɛ te tɔn

57 Maŋa kam dɛɛn ma yi si Elizabeti lu. O ma sɔnti o lu bɛkɛrɛ. 58 O tɔu kuɔm tiinɛ di o cuɔru di ma ni, Baŋa-We na tiini Di duri o ŋwaja yi Di ki kuɔɔ Di pa-o tɔn. Ba maama di ma jigi wɔpolo zanzan.

59 Bu wɔm da na yi nana tɔn, ba ma pa ba go-o, ni Moyisi cullu tɔm na bri si ba taa goni ba bɛkɛri te tɔn. Ba ma lagi si ba pa o yiri ni Zakari, ni o ko yiri na yi te tɔn. 60 O nu wɔm ma wɔ sɛ yi o wi: «Awo, á pa o yiri ni Zan.»

61 Ba ma lɛr-o ba wi: «Bɛŋwaanti mu yi n ta kuntu? Nɔɔnɔ maŋi o tɛri á sɔŋɔ ni o yiri na yi Zan.»

⁶² Ba ma daart ba ma ba jta ba manj ba brt o ko wum st ba nii, o na lagt st ba pa o bu wum yirt te tin. ⁶³ O ma pa ba kwe tɔnɔ ba pa-o, st o pɔpɔnti o brt-ba. O ma pɔpɔnti tɔnɔ kum wɔnti o wɪ, o yirt mu Zan. Ku ma su-ba dt o na pɔpɔnti te tin. ⁶⁴ O na pɔpɔnti kɔntɔ tin, o ni ma puri bɪdwɪ baɲa nt, yt o dindɛlimi joori dt pipiri. O maa ŋɔɔnti o zuli WE.

⁶⁵ Fɔvɔnti dɛɛn ma ja ba tiv kum nɔɔna bam maama. Balɔ maama dɛɛn na zɔvɔrti Zude pweeru tim je sim nt tin dt dɛɛn ma ni wəənu tiv na ki tin, yt ba jigt ti taant ba ŋɔɔna. ⁶⁶ Ba maa jigt kulɔ ba na ni tin ba wɔrv nt, yt ba tɛ ba wɪ: «Bu wɔntɔ nan lagt o ji wɔɔ mu?» Bɛŋwaant Baɲa-WE dam dɛɛn wɔ bu wum tee nt.

Zakari na brt WE kwərə te tin

⁶⁷ WE Joro kum dɛɛn ma ba bu wum ko Zakari te, yt ku pa o ŋɔɔnti WE yiyiu-ŋwɛ o wɪ:

⁶⁸ «Pa-na dí zuli Baɲa-WE dtɔ na te Yistrayɛlti tiinɛ tin, bɛŋwaant Dɪ tu Dɪ nɔɔna bam te, st Dɪ vrt-ba lwartm wɔnti Dɪ yagt.

⁶⁹ Dɪ ma pa wɔlv na yt faɲa faɲa WE tɪntɔŋv Davidi dwi tu tin zaɲt dí wɔnti, st o ba o ji dtbam vtrv.

⁷⁰ Ku ma stɪnti ku ki nt Baɲa-WE na pɛ Dɪ nijɔŋnɔ bam manj ba ta kulɔ faɲa faɲa tin.

⁷¹ Ba dɛɛn tagt ba wɪ, WE wɔ vrt dtbam dí dɔna jta nt, dt balɔ maama na culi dtbam tin jta nt.

⁷² Dɪ daa ta duri dtbam kwə-nakwa yibwənɔ,

⁷³ yt Dɪ guli Dɪ ni-ŋvɔm dtɔ Dɪ dɛɛn na goni dt dtbam ko-nakwt Abraham tin woŋo.

⁷⁴ WE dɛɛn wɪ, Dɪ wɔ jɔŋi dtbam dí dɔna jta nt Dɪ yagt, yt dí daa bá kwart fɔvɔnti,

st dí taá tɔŋa nɪ Dɪ wɔbɔŋa na lagɪ te tɪn.

⁷⁵ Dɪ maa wɪ, dí wú ta tɔŋɪ-Dɪ dɪ wɔ-pɔŋɔ,

st dí taá kɪ lanyɪrantɪ Dɪ yigə nɪ dɪbam ŋwɪa maama wɔnɪ.

⁷⁶ A bu, kɔ na yɪ nmɔ, baá bəŋi nmɔ nɪ Baŋa-WE nijɔŋnu, bɛŋwaantɪ nmɔ wú da dí Yuutu wɔm yigə,

st n fɔŋɪ n kwɛ o cwəŋə kam,

o na lagɪ o ba o da da tɪn.

⁷⁷ Nmɔ ta wú pa WE nɔɔna bam lwartɪ st Dɪ wú vɪtɪ-ba,

dɪ Dɪ na wú yagɪ ba lwartɪm Dɪ ma cɛ-ba tɪn.

⁷⁸ WE maa jɪgɪ dɪbam ŋwaŋa lanyɪrantɪ.

Dɪ ma wú pa pooni nuŋi wɛyuu dɪ ba dɪbam te dɪ nyɪtɪna, nɪ wɪa na puli tɪtɪtɪ te tɪn,

⁷⁹ st dɪ pa nɔɔna balɔ na wɔ lim wɔnɪ tɪn dɪ balɔ na kwartɪ tɔbɔnɪ tɪn na pooni,

st dɪ pa dí da yazurə cwəŋə.»

⁸⁰ Zakari bu Zan dɛɛn ma kɪ nɔɔnɔ yɪ o wɔbɔŋa bɪ lanyɪrantɪ. O dɛɛn ma zɔbɪtɪ kagɔa nɪ taan, st kɔ vu kɔ yɪ dɛ dɪm o na wú nuŋi Yɪstrayɛɪtɪ tiinə bam tɪtartɪ nɪ o bɪtɪ-ba WE kwərə kam tɪn.

2

Zezi lɔra kam na dɛ te tɪn
(*Matiyu 1:18-25*)

¹ Maŋa kam kɔntɔ nɪ lɔgɔ kɔm pa-farɔ wɔlɔ yɪrɪ na yɪ Ogusi tɪn dɛɛn ma pa ni, st ba ga o tɪv kɔm maama nɔn-biə bam st o lwartɪ ba ni. ² Garɪm dɪntɔ maa yɪ pulim garɪm, yɪ dɪ kɪ maŋa kalɔ Kwirini dɪ dɛɛn na yɪ Siiri tɪntɪ dɪm yuutu tɪn. ³ Garɪm dɪm maŋa na yɪ tɪn, nɔɔnɔ maama ma vu o tɪtɪ tɪv st ba ga-o.

⁴ Zuzɛfɔv dɪ dɛɛn ma zaŋɪ o nuŋi Nazareti kɔ na yɪ Galile tɪv tɪn. O ma vu Zude tɪv kudɔŋ, kɔ yɪrɪ mɔ Betelɪhɛm, ba na lɔgɪ faŋa faŋa Pɛ Davidi mɛ tɪn. O dɛɛn

ve daant, o na yɪ Davidi dwi tu tɪn ŋwaant mɔ. ⁵ Mari wɔɔ ba na sɛ sɪ o taa yɪ Zʊzɛfɔ kaant tɪn dɪ ma tɔgɪ dɪd-o o vu sɪ ba ga-ba. O dɛɛn jɪgɪ pugə mɔ. ⁶ Ba na wɔ Betelthɛm nɪ kɔntɔ tɪn, kɔ ma yɪ sɪ o lɔ bu wɔm. ⁷ O ma lɔ bəkərə. Mɔ o dayigə bu. O ma kwe bu wɔm o ma gwaarɔ o kukwər-o o tiŋi vara wɔdiu dim jəgə nɪ. Ba dɛɛn tigi vara digə nɪ mɔ, bɛŋwaant vərə mɔ su tɪv kɔm maama, yɪ ba wɔ nɛ digə sɪ ba zɔ.

Nayɪra na ni Zezi lɔra kam taant te tɪn

⁸ Nayɪra dɪ dɛɛn mɔ wɔ je sɪm kɔntɔ nɪ, gaa kɔm wɔntɔ, ba yɪrɪ ba vara tɪtɪ nɪ. ⁹ Baŋa-WE malɛka ma nunji ba yigə nɪ, yɪ WE zəŋi Dɪ paart-zulə yam pooni ba baŋa nɪ, yɪ dɪ nyɪntɪ dɪ gilimi-ba. Fɔɔntɪ ma tiini dɪ zɔ-ba zanzan. ¹⁰ Malɛka kam laan ma ta dɪ ba ka wɪ: «Á yɪ taá kwart fɔɔntɪ. Kɔ yɪ wɔpolo taant mɔ a tu sɪ a ta a brɪ abam, yɪ dɪ lagɪ dɪ pa nɔɔna maama wɔ mɔ poli zanzan. ¹¹ Bɛŋwaant zɪm dɛ dɪm nɪ ba lɔgɪ abam Vɪrnɔ wɔm Davidi tɪv Betelthɛm nɪ. Wɔntɔ yɪ Krisi wɔm WE na tɔŋɪ tɪn mɔ. Wɔm mɔ yɪ abam Yuutu. ¹² Á na ve á nii, á wɔ na bu-sɪsɪŋa ba na kukwəri dɪ gwaarɔ ba tiŋi vara wɔdiu dim jəgə nɪ. Mɔ kɔɔ na wɔ brɪ abam nɪ kɔ yɪ cɪga mɔ a taga.»

¹³ Malɛka kam na tagɪ kɔntɔ tɪn, WE malɛst kɔgɔ zanzan ma da sɪ nunji sɪ wəli dɪ ka. Sɪ maama ma tee WE sɪ wɪ:

¹⁴ «WE maŋɪ dɪ zulə wɛyuu nɪ.

Kɔ daart tɪga baŋa nɪ,

balɔ na tigi WE bɪcarɪ nɪ tɪn wɔ ta zɔɔrɪ lanyɪrantɪ dɪ wɔ-zuru.»

¹⁵ Malɛst sɪm laan ma joori WE-sɔŋɔ. Sɪ na kɛ tɪn, nayɪra bam ma ta daant ba wɪ: «Ba-na dɪ vu Betelthɛm dɪ nii kɔɔ na kɪ da yɪ WE pa dɪ lwarɪ tɪn.»

Naytra na ve st ba na Zezi te tɪn

¹⁶ Ba ma zaɲt lɪla ba kɛ tɪv kʊm wʊ. Ba ma vu ba na Mari dɪdaant Zʊzɛfʊ. Ba ma na bu wʊm na tigi vara wʊdiu dim jəgə nɪ. ¹⁷ Ba na nɛ-o kʊntʊ tɪn, ba laan ma ta malɛka kam na maɲt ka ta bu wʊm taant te tɪn. ¹⁸ Balʊ maama na ni naytra bam na tagt kʊlʊ tɪn, kʊ ma sʊ-ba. ¹⁹ Mari dɪ na ni wənu tɪlʊ na kɪ tɪn, o maa bʊɲt-tɪ o wʊ nɪ.

²⁰ Naytra bam ma joori ba viiri yɪ ba zuli Wɛ, yɪ ba tee-Dɪ dɪ kʊlʊ ba na ni yɪ ba ta kwəri ba na tɪn. Kʊ dɛɛn sɪntɪ kʊ kɪ nɪnɛɛnt malɛka kam na tagt ka brɪ-ba te tɪn.

Ba na pɛ bu wʊm yɪrɪ te tɪn

²¹ Bu wʊm na yi da nana tɪn, ba ma pa st ba go-o, nɪ Moyisi cullu tɪm na brɪ st ba taa goni ba bəkəri te tɪn. Ba ma pa o yɪrɪ ba wɪ Zezi. Mʊ yɪrɪ dɪlʊ malɛka kam na maɲt ka pa-o, yɪ ba ta wʊ jaant o pugə tɪn.

Ba na pɛ Zezi Wɛ te tɪn

²² Maɲa kam laan ma yi st Mari zart o digiru tɪm st o kwe o tɪtɪ dɪ Wɛ, st kʊ tɔgt Wɛ cullu tɪlʊ Dɪ na kɪ Moyisi jɪɲa nɪ na brɪ te tɪn. Zʊzɛfʊ dɪ Mari ma zaɲt ba ja bu wʊm ba vu Zeruzalɛm, st ba vu ba zʊ Wɛ-di-kamunu kʊm wʊ, st ba pa-o ba Yuutu Baɲa-Wɛ. ²³ Ba kɪ kʊntʊ, bɛɲwaant Wɛ ni dɪm na brɪ te tɪn mʊ kʊntʊ: «Bəkərə kalʊ maama na yɪ o nu dayigə bu tɪn maɲt st o taa yɪ Baɲa-Wɛ nyɪm mʊ.» ²⁴ Ba ma vu st ba kaant Baɲa-Wɛ, nɪ Dɪ ni dɪm na brɪ te tɪn. Ba maɲt st ba kwe kunkwənə bale mʊ ba ma kaant-Dɪ, naa kunkwən-puli stɛ ba ma kaant-Dɪ.

²⁵ Nɔɔnʊ wʊdoɲ dɛɛn maa zʊʊrɪ Zeruzalɛm tɪv kʊm wʊnɪ, o yɪrɪ mʊ Simeyon. O yɪ nɔɔn-ɲʊm mʊ, yɪ o kwart Wɛ lanytrant. O maa yɔɔrɪ o cəgi dɛ dɪm Wɛ na wʊ ba Dɪ jɔɲi Yɪstrayɛɪt dwi tiinə bam tɪn. Wɛ Joro kʊm maa

wɔ o tee ni. ²⁶ Kɔ dɛɛn ya pɛ o lwarti si o bá ti, yi oó na Kriſi wɔm dí Yuutu Baſa-WE na lagi Dɪ tɔŋɪ tɪn.

²⁷ WE Joro kɔm dɛɛn ma pa Simeyon zaŋɪ o vu o zɔ WE-di-kamunu kɔm wɔ. O na wɔra kɔntɔ tɪn, Zezi nu dɪ o ko ma ja-o ba vu ba zɔ, si ba kɪ kɔlɔ WE ni dɪm na bri si ba kɪ o ŋwaantɪ tɪn. ²⁸ Ba na jaantɪ bu wɔm ba vu ba zɔ kɔntɔ tɪn, Simeyon ma vu o kwe-o o ziá, yi o daartɪ o zuli WE o wɪ:

²⁹ «A Yuutu Baſa-WE,

lele kɔntɔ a nɛ kɔlɔ nmɔ dɛɛn na tagɪ ni aá na tɪn.

A laan jɪgɪ wɔ-zuru.

Kɔntɔ ŋwaantɪ nmɔ laan watɪ n patɪ amɔ na yi nmɔ tɪntɔŋɔ tɪn na cwəŋə,

si a yagɪ lɔgɔ baſa si a ba nmɔ te.

³⁰ Amɔ yi nɛ Vɪrɔ wɔm nmɔ na tɔŋɪ si o vrɪ nɔɔna lwartɪm wɔntɪ tɪn.

³¹ Nabitɪnə maama lɔgɔ baſa ni wú lwartɪ nmɔ vrɪm dɪm na yi te tɪn.

³² Kɔbú ta nyɪ ni wɪa pooni mɔ te,

si kɔ pa dwi maama lwartɪ nmɔ cwəŋə kam.

Kɔbú pa nmɔ tɪtɪ nɔɔna Yistrayɛɪɪ dwi dɪm na zulə.»

³³ Simeyon na tagɪ bu wɔm taantɪ kɔntɔ tɪn, o nu dɪ o ko maa yi yəəu dɪ o taantɪ dɪm. ³⁴ Simeyon daa ta ma ta dɪ ba o wɪ, WE wú kɪ-ba lanytrantɪ. O ma daartɪ o ta dɪ bu wɔm nu Mari o wɪ: «Nii, WE siɪnɪ Dɪ tɔŋɪ bu wɔm si o ba o pa Yistrayɛɪɪ tiinə zanzan mɔ tɔ tɪga ni, ba na tɔsi tɪn ŋwaantɪ. O nan daa ta wú pa ba zanzan zaŋɪ wɛɛntɪ. WE wú pa o bri nɔɔna cɪga, yi ba zanzan ta wú vɪ-o.

³⁵ Mɔ kɔ kuri nɔɔna zanzan wɔbɔŋa ya na səgi tɪn wú ba ya lwartɪ jaja. Kɔ daartɪ, kɔ na yi nmɔ tɪtɪ, n wɔ wú dɪ ni sɔ-zɔɔ na zɔgɪ nɔɔnɔ bɪcɔŋɔ ni te tɪn.»

³⁶⁻³⁷ Kaantɪ wɔdɔŋ dɪ dɛɛn mɔ wɔra, o yɪrɪ mɔ Anntɪ. O ko yɪrɪ mɔ Fanuyɛɪɪ, o yi Aseɛrɪ dwi tu mɔ. Anntɪ dɛɛn

ya zɔ barɔ. Ba maa wɔra daantɔ bɛna yarpɛ, yɪ o barɔ wɔm tɪ o daar-o. O daa ma wɔ zɔ barɔ. O kwɪn zanzan yɪ o jɪgtɔ bɛna funɔnɔ-yana (84). O ma yɪ Wɛ nijɔŋnu. O maa zɔwɪ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔntɔ maŋa maama. Wɪa dɪ tɪtɪ maama o ma zuli Wɛ dɪ ni-vɔɔm dɪ Wɛ-loro. ³⁸ Maŋa kam kɔntɔ nɪ nɔɔ, mɔ o ve o yi bu wɔm na wɔ mɛ tɪn. O ma kɪ Wɛ le, yɪ o wɔra o ŋɔɔntɔ bu wɔm wɔŋo o brɪ balɔ maama na wɔra yɪ ba cɛgi maŋa kalɔ Wɛ na wɔ ba Dɪ vrɪ Yɪstrayɛlɪ tiinɔ bam lwarɪm wɔntɔ Dɪ yagɪ tɪn.

³⁹ Zezi nu dɪ o ko dɛɛn ma kɪ kɔlɔ maama Baŋa-Wɛ cullu tɪm na brɪ sɪ ba kɪ tɪn. Ba na kɪ ba ti tɪn, ba ma joori ba vu Nazareti na yɪ ba tɪtɪ tɪv yɪ kɔ wɔ Galile nɪ tɪn. ⁴⁰ Ba na joori ba vu ba wɔra tɪn, bu wɔm ma kɪ nɔɔnɔv dɪ ya-dɛɛra. O yɪa ma pɔwɪ, Wɛ na kɪ-o yu-yoŋo tɪn ŋwaanɪ.

Zezi na kɪ te o bɛna fugə-yale maŋa nɪ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔntɔ tɪn

⁴¹ Zwifə bam candiə kalɔ yɪrɪ na yɪ Pakɪ tɪn ma yi. Bɪntɔ maama wuu, Zezi nu dɪ o ko dɛɛn yəni ba vu Zeruzalɛm mɔ, sɪ ba di candiə kam kɔntɔ. ⁴² Zezi dɛɛn na yi bɛna fugə-yale tɪn, o ma da dɪ ba o vu candiə kam, nɪnɛɛntɔ ba na yəni ba ve ba di-ka te tɪn. ⁴³ Ba na di candiə kam ba ti tɪn, ba ma zaŋtɔ ba maa joori sɔŋɔ. Zezi ma maŋtɔ Zeruzalɛm nɪ, yɪ o nu dɪ o ko yəri kɔ ni nɪ. ⁴⁴ Ba ma vu taan dɛ dɪdwɪ, yɪ ba bɔŋtɔ sɪ oó ta wɔ ba kɔgɔ kɔm wɔntɔ mɔ. Ba na wɔ nɛ-o ba tee nɪ tɪn, ba laan ma puli sɪ ba beeri o je ba nu-biə bam dɪ ba badonnə bam tee nɪ. ⁴⁵ Ba ma wɔ nɛ-o. Ba ma joori ba vu Zeruzalɛm tɪv kɔm wɔ sɪ ba beer-o. ⁴⁶ Ba ma beer-o taan da yatɔ, yɪ ba laan vu ba na-o Wɛ-di-kamunu kɔm wɔntɔ, o je karanyɪna tiinɔ bam tɪtarɪ nɪ. O na je da kɔntɔ tɪn, o maa cɛgi ba na brɪ te tɪn, yɪ o bwe-ba wəənu zanzan. ⁴⁷ Balɔ maama na je ba cɛgi o taantɔ dɪm tɪn maa yɪ yəəu, dɪ o na jɪgtɔ yəno dɪ

taant dım lərim te tın. ⁴⁸ Zezi nu dt o ko na nE-o kuntu tın, kV ma sɔɔri-ba. O nu wum ma ta did-o o wı: «A bu, bEe mV yı n kı kuntu didaant dıbam? Ta n nii, amV dt nmV ko na tiini dı beeri nmV taan, yı liə dt wV-cɔɔɔ jıgtı dıbam.»

⁴⁹ Zezi ma ləri-ba o wı: «BEE mV yı abam kart á beeri amV je? AmV maıtı st a taa wV a Ko sɔɔɔ kum nı mV. Abam yəri kuntu na?» ⁵⁰ O na tagı kuntu tın, ba ma wV ni o taant dım kuri.

⁵¹ Zezi dEen ma tɔgtı dt ba o joori Nazareti, yı o sE ba ni. O nu wum maa jıgtı wənu tım kuntu maama o wV nı. ⁵² Zezi dEen bıra o yıtra wVntı, yı o yəno dt bıra kV wəli da, yı Barıa-WE dt nabiinə dEen so-o.

3

Zakari bu Zan na tɔɔltı WE kwərə te tın
(*Matiyu 3:1-12, Marıktı 1:1-8, Zan 1:19-28*)

¹⁻² KV dEen na kE yı TibEERTı yı lvgV kum pa-farV kV maıtı dt bına fugə-yanu tın, mV WE kwərə dEen tu Zakari bu Zan te. KantV maıa kam nı Pɔnstı Pilatı mV yı Zude tıntı dım gvırma tu. Erɔdtı maa yı Galile tıv kum yuutu, yı o zımbaarV Filipi dt yı Yıturi dt Tırakoni tıntı dım yuutu. Lizanta dt maa yı Abılentı tıv yuutu. KV daartı Anntı dt Kayıfu dEen maa yı WE kaantım yıgə tiinə. Maıa kam WE kwərə kam na tu Zan te kuntu tın, o wV kagva wVntı mV. ³ O ma zaıtı o tultı Zırden bugə ni tıntı dım maama nı, yı o tɔɔltı WE kwərə kam o brı nɔɔna o wı, ba maıtı st ba ləni ba wVrv ba yagtı kəm-balwaarV, st ba daartı ba pa o miisi-ba na wVntı, st WE laan wı yagtı ba lwarım Dı ma cE-ba. ⁴ Zan na tɔɔltı WE kwərə kam kuntu tın, kV stıntı kV kı nıneentı WE nijonnu Ezayi dEen na pVpVntı o tɔɔɔ kum nı o ta te tın. Faja faja tın, o dEen tagı o wı:

«Nɔɔɔ mV wV kagva wVntı o tɔɔltı kwərə o wı:

«Zanjt-na á fɔgt á kwe dí Yuutu wɔm cwəŋə kam,
o na lagt o ba o tɔgt da tɪn.

Pa-na cwe sɪɫ o na lagt o da tɪn fɔgt sɪ yɔɔrt lanytrant.

⁵ Je sɪɫ maama na jɪgt gwəənu tɪn maŋt sɪ tɪ suuri mɔ,
dɪ je sɪɫ maama na jɪgt zwəənu dɪ pweeru tɪn maŋt sɪ
tɪ guri mɔ tɪ daart cwəŋə kam.

Cwe sɪɫ maama na gugwəli tɪn maŋt sɪ sɪ fɔgt sɪ yɔɔrt
mɔ.

Cwe sɪɫ maama na ba lana tɪn maŋt sɪ sɪ fɔgt sɪ kwe
mɔ.

⁶ Nabiinə maama laan wú na WE na wú vrt nɔɔna lwarɪm
wɔnt te tɪn.» »

Mɔ Ezayi na ŋɔɔnt Zan taant faŋa faŋa te tɪn.

⁷ Nɔɔna zanzan dɛɛn ma zanjt ba vu Zan te ba pa o
miisi-ba na wɔnt WE ŋwaant. Ba na tu o te kuntu tɪn,
o ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam nyt dɪ bɪsankwɪ-dwə. Wɔɔ
mɔ brɪ abam sɪ á kwaant á lu cam dɪɫ WE na lagt Dɪ
pa nabiinə na tɪn wɔnt? ⁸ Abam nan maŋt sɪ á kɪ kəŋə
yalɔ na wú brɪ nɪ á ləni á wɔrɔ á yagt kəm-balwaarɔ
tɪn mɔ. Abam nan yɪ gart á bɔŋt á pa á tɪtɪ nɪ, abam
na yɪ Abraham dwi tiinə tɪn, á daa wɔ maŋt sɪ á ləni á
wɔrɔ. WE na laga, Dɪ wú want Dɪ pa kandwa yantɔ ləni
ya ji Abraham dwi tiinə. ⁹ Nɔɔnɔ nan maŋt o jɪgt dooru o
jɪŋa nɪ, sɪ o ta maa goni tweeru tɪm o dɪ tɪga nɪ. Tiu kɔɫ
maama na ba ləri bu-ŋɔna tɪn, o maŋt sɪ o go-kɔ mɔ o dɪ
mini nɪ sɪ kɔ di. Mɔ WE dɪ na lagt Dɪ kɪ nɔn-balwaarɔ
te tɪn.»

¹⁰ Zan na tagɪ kuntu tɪn, nɔn-kɔgɔ kum ma bwe-o ba
wɪ: «Dí nan wú kɪ bɛɛ mɔ?»

¹¹ O ma ləri-ba o wɪ: «Abam balɔ na jɪgt gwaarɔ tɪle
tɪle tɪn, á maŋt sɪ á kwe dɪdɔa mɔ á pa balɔ na ba jɪgt
kɔɫkɔɫ tɪn. Kɔ daart, abam balɔ na jɪgt wɔdiiru tɪn,
á dɪ maŋt sɪ á kwe-tɪ á maŋt á pa nɔɔna balɔ na ba jɪgt
ba di tɪn.»

¹² Lampo-joŋnə dɪ dɛɛn ma ba sɪ Zan miisi-ba na wɔnt. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, bɛɛ mɔ dɪbam nan wɔ kɪ?»

¹³ O ma ləri-ba o wɪ: «Á wɔ maŋt sɪ á la nɔɔnɔ yuu, sɪ kɔ dwəni á na wɔ joŋ-o te tɪn.»

¹⁴ Pamaŋna dɪ daa ma ba ba bwe-o ba wɪ: «Dɪbam nan wɔ kɪ bɛɛ mɔ?»

O ma ləri-ba o wɪ: «Abam wɔ maŋt sɪ á vrɪ nɔɔn-nɔɔnɔ səbu dɪ dam naa á gant-ba á joŋi. Kɔ daart, á taá jɪgt wɔpolo dɪ á ŋwɪrɔ tɪm na maŋt tɪ yɪ te dɪ.»

¹⁵ Nɔɔna dɛɛn maa jɪgt tɪna dɪ Wɛ lanyɪranɪ, yɪ ba maama ma bwe ba wɔnt sɪ ba lwart Zan na yɪ wɔlɔ tɪn. Ba maa wɪ: «Wɔntɔ mɔ wɔ ta yɪ Krisi wɔm Wɛ na lagɪ Dɪ tɔŋ-o sɪ o ba tɪn na?»

¹⁶ Ba maama na bɔŋt kɔntɔ tɪn, Zan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ na yɪ amɔ, a miisi abam na wɔnt mɔ. Kɔ daart wɔlɔ na tiini o dwe amɔ tɪn lagɪ o saŋt amɔ kwaga o ba. A wɔ maŋt sɪ a bwəli o nɛ natra a pa-o. Wɔntɔ nan wɔ miisi abam Wɛ Joro dɪ mini wɔnt. ¹⁷ Wɔntɔ nan ze zɔŋ-kɔgɔ mɔ sɪ o ma caart o mɪna o pɛ o kɪ o tulə nɪ, sɪ o daart mɪn-swaanɔ tɪm o zwe dɪ mini dɪlɔ na ba dɪ dɪ dwe tɪn. Mɔ o na lagɪ o pɔɔrɪ nɔɔna daant o kɪ-ba te tɪn.»

¹⁸ Mɔ tɪntɔ wəənu tɪm dɪ wəənu dwi təri təri mɔ Zan dɛɛn ma o brɪ nɔɔn-kɔgɔ kɔm Wɛ kwər-ywəŋə kam. ¹⁹ O dɛɛn ma ta dɪ Erɔdɪ wɔlɔ na yɪ Galile yuutu tɪn, nɪ o kɪ kɔlɔ na wɔ maŋt tɪn dɪ o zɪmbaarɔ kaant Erɔdɪadɪ. O daa ta ma kaan-o dɪ wo-balwaarɔ tɪlɔ maama o na maŋt o kɪ tɪn. ²⁰ Erɔdɪ ma ja Zan o kɪ pɪna digə nɪ. Kɔntɔ tɪn, o daa ta kɪ wo-balɔɔ mɔ o wəli da.

*Zan na miisi Zezi na wɔnt te tɪn
(Matiyu 3:13-17, Marɪkɪ 1:9-11)*

²¹ Nɔɔn-kɔgɔ kɔm dɛɛn na tu Zan te sɪ o miisi-ba na wɔnt tɪn, Zezi dɪ dɛɛn ma ba o te, sɪ o pa Zan miis-o

dt. Zezi na miisi na kũntũ tũn, o maa wũra o wart WE.
²² WEyuu laan ma puri, yĩ WE Joro kũm tũgt da kũ tu o
 baŋa, yĩ kũ nyĩ dt kũnkwəŋə te. Kwəŋə laan ma ŋũũnt
 WEyuu nt ka wĩ:

«Nmũ mũ yĩ amũ bu-dũa a na soe dt a wũ maama.
 Amũ tiini a jũgt wũpolo dt nmũ.»

*Zezi dwi dũm na toŋi te tũn
 (Matiyu 1:1-17)*

²³ Maŋa kam Zezi na puli st o brĩ nũũna WE cwəŋə kam
 tũn, o dɛɛn yĩ nũnɛɛnt bũna fiintũ mũ te. Nũũna dɛɛn
 bũŋt ba wĩ, o yĩ Zũzɛfũ bu mũ.

Zũzɛfũ ko dɛɛn mũ yĩ Eli.

²⁴ Eli ko dɛɛn mũ yĩ Matatĩ.

Matatĩ ko dɛɛn maa yĩ Leevi.

Leevi ko dɛɛn maa yĩ Meliki.

Meliki ko dɛɛn maa yĩ Zanayi.

Zanayi ko dɛɛn maa yĩ Zũzɛfũ.

²⁵ Zũzɛfũ ko dɛɛn maa yĩ Matatĩa.

Matatĩa ko dɛɛn maa yĩ Amũst.

Amũst ko dɛɛn maa yĩ Nawum.

Nawum ko dɛɛn maa yĩ Esili.

Esili ko dɛɛn maa yĩ Nagayi.

²⁶ Nagayi ko dɛɛn maa yĩ Maatĩ.

Maatĩ ko dɛɛn maa yĩ Matatĩa.

Matatĩa ko dɛɛn maa yĩ Semeyi.

Semeyi ko dɛɛn maa yĩ Zozeki.

Zozeki ko dɛɛn maa yĩ Zoda.

²⁷ Zoda ko dɛɛn maa yĩ Zũanan.

Zũanan ko dɛɛn maa yĩ Risa.

Risa ko dɛɛn maa yĩ Zorobabɛlt.

Zorobabɛlt ko dɛɛn maa yĩ Salatĩyɛlt.

Salatĩyɛlt ko dɛɛn maa yĩ Neri.

²⁸ Neri ko dEEN maa yI Meliki.
 Meliki ko dEEN maa yI Adi.
 Adi ko dEEN maa yI Kosam.
 Kosam ko dEEN maa yI Elimadam.
 Elimadam ko dEEN maa yI Eri.

²⁹ Eri ko dEEN maa yI Zozwe.
 Zozwe ko dEEN maa yI ElizeEri.
 ElizeEri ko dEEN maa yI Zorim.
 Zorim ko dEEN maa yI MatatI.
 MatatI ko dEEN maa yI Leevi.

³⁰ Leevi ko dEEN maa yI Simeyon.
 Simeyon ko dEEN maa yI Zuda.
 Zuda ko dEEN maa yI ZuzEfu.
 ZuzEfu ko dEEN maa yI ZUnam.
 ZUnam ko dEEN maa yI EliyakIm.

³¹ EliyakIm ko dEEN maa yI MIta.
 MIta ko dEEN maa yI MInna.
 MInna ko dEEN maa yI Matata.
 Matata ko dEEN maa yI Natan.
 Natan ko dEEN maa yI Davidi.

³² Davidi ko dEEN maa yI Zese.
 Zese ko dEEN maa yI ZubeDI.
 ZubeDI ko dEEN maa yI BUazi.
 BUazi ko dEEN maa yI Sala.
 Sala ko dEEN maa yI Naason.

³³ Naason ko dEEN maa yI AmInadabi.
 AmInadabi ko dEEN maa yI AdImInI.
 AdImInI ko dEEN maa yI Arni.
 Arni ko dEEN maa yI Esrom.
 Esrom ko dEEN maa yI FarEst.
 FarEst ko dEEN maa yI Zuda.

³⁴ Zuda ko dEEN maa yI ZakObi.
 ZakObi ko dEEN maa yI Yizaki.

Yizakt ko dEEN maa yɪ Abraham.
 Abraham ko dEEN maa yɪ Tara.
 Tara ko dEEN maa yɪ Nakɔɔɾɪ.
³⁵ Nakɔɔɾɪ ko dEEN maa yɪ Seruki.
 Seruki ko dEEN maa yɪ Rago.
 Rago ko dEEN maa yɪ Falɛkɪ.
 Falɛkɪ ko dEEN maa yɪ Ebɛɛɾɪ.
 Ebɛɛɾɪ ko dEEN maa yɪ Sala.
³⁶ Sala ko dEEN maa yɪ Kayɪnam.
 Kayɪnam ko dEEN maa yɪ Arɪfasadtɪ.
 Arɪfasadtɪ ko dEEN maa yɪ Sɛm.
 Sɛm ko dEEN maa yɪ Nowe.
 Nowe ko dEEN maa yɪ Lamɛkɪ.
³⁷ Lamɛkɪ ko dEEN maa yɪ Matusala.
 Matusala ko dEEN maa yɪ Enɔkɪ.
 Enɔkɪ ko dEEN maa yɪ Zarɛdɪ.
 Zarɛdɪ ko dEEN maa yɪ Malɪɪyɛɪɪ.
 Malɪɪyɛɪɪ ko dEEN maa yɪ Kayɪnan.
³⁸ Kayɪnan ko dEEN maa yɪ Enɔsɪ.
 Enɔsɪ ko dEEN maa yɪ Sɛtɪ.
 Sɛtɪ ko dEEN maa yɪ Adam.
 Adam maa yɪ wɔɓ WE na mɔɔntɪ tɪn.

4

Sɔtaantɪ na maɲɪ Zezi te tɪn
 (*Matiyu 4:1-11, Marɪkɪ 1:12-13*)

¹ Zezi dEEN ma nuɲɪ Zɔrdɛn bugə kam ni nɪ o maa kɛa.
 WE Joro kɔm maa tɔg-o dɪ dam. Kɔ ma ja-o kɔ vu kagɔa
 wɔntɪ. ² O maa wɔra taan da fiinna. O na wɔra tɪn mɔ
 sɔtaantɪ tu o te, sɪ dɪ sɔg-o sɪ o ya kɪ o cɔgɪ. Maɲa kam
 kɔntɔ nɪ o ya ba di kɔɓkɔɓ. Da fiinna yam na kɛ tɪn,

kana maa jɔg-o lanyɛrant. ³ Sɔtaant laan ma ba dɛ ta dɛd-o dɛ wɛ: «Nmɔ na sɛntɛ n yɛ Baɲa-WE Bu, sɛ n ta dɛ kandwɛ dɛntɔ sɛ dɛ ji wɔdiu sɛ n di.»

⁴ Zezi ma lɛri-dɛ o wɛ: «Kɔ nan pɔpɔnt WE tɔnɔ kɔm wɔnt kɔ wɛ:

«Kɔ dɛt wɔdiu yɛrant mɔ pat nabiinu ŋwɛ.» »

⁵ Sɔtaant daa ma ja-o dɛ ja vu dɛ di piu kɔlɔ na dwara tɛn yuu. Dɛ laan ma brɛ-o lɔgɔ baɲa tɛntɛ dɛm maama yibɔgɛsa wɔnt. ⁶ Dɛ daa ma ta dɛ wɛ: «Wo-laarɔ tɛntɛ maama yɛ amɔ nyɛm mɔ. A nan wɔ want a kwe-tɛ a pa wɔlɔ maama a na lagɛ tɛn. Amɔ wɔ pa n di dam tɛ maama baɲa nɛ, sɛ n ta n te zulɛ nɔɔna maama tee nɛ. ⁷ Nmɔ na sɛ n kuni doonɛ n zuli-nɛ, wɛɛnu tɛntɛ maama wɔ ta yɛ nmɔ nyɛm.»

⁸ Zezi ma lɛri-dɛ o wɛ: «Kɔ pɔpɔnt WE tɔnɔ kɔm wɔnt kɔ wɛ:

«Kɔ yɛ n Yuutu Baɲa-WE yɛrant mɔ n maɲɛ sɛ n kuni doonɛ n zuli, sɛ n kɛ Dɛ wɔbɔɲa na lagɛ te tɛn.» »

⁹ Sɔtaant daa ma kwe-o dɛ ja vu Zeruzalɛm. Dɛ ma ja-o dɛ ja vu dɛ di WE-di-kamunu kɔm yuu mɛ na dwara tɛn dɛ zɔg-o da, yɛ dɛ wɛ: «Nmɔ na yɛ Baɲa-WE Bu, sɛ n faɲɛ n cu tɛga nɛ sɛ dɛ nii, ¹⁰ sɛ kɔ pɔpɔnt WE tɔnɔ kɔm wɔnt kɔ wɛ:

«WE wɔ ta Dɛ malɛsɛ,
sɛ sɛ taa nii nmɔ baɲa nɛ.

¹¹ Dɛ wɔ pa sɛ ba sɛ ma sɛ jɛta sɛ lwɛri-m,
sɛ n yɛ tɔ tɛga nɛ n magɛ n naga dɛ kandwɛ.» »

¹² Zezi laan ma lɛri o wɛ: «Kɔ ta pɔpɔnt WE tɔnɔ kɔm wɔnt kɔ wɛ:

«Yɛ zaɲɛ n maɲɛ n Yuutu Baɲa-WE n nii.» »

¹³ Sɔtaant laan na maɲɛ Zezi wɛɛnu maama wɔnt dɛ ga tɛn, dɛ ma yag-o sɛ dɛ daa beeri maɲa kadoɲ.

*Zezi na sɨɨt o tɨtɨɨja Galile nt te tɨn
(Matiyu 4:12-17, Marɨkt 1:14-15)*

¹⁴ Zezi laan ma joori o vu Galile, yɨ Wɛ Joro kɨm dam wɨ o tee nt. Nɔɔna balɨ maama na zɨɨrt je sɨm kɨntɨ nt tɨn ma ni o ɨwa. ¹⁵ O maa yəni o zɨ Zwifə bam Wɛ-di sɨm o brɨ-ba Wɛ taant. Nɔɔna maama ma zul-o lanyɨrant.

*Zezi tɨtɨ tɨɨ kɨm tiinə na vɨ-o te tɨn
(Matiyu 13:53-58, Marɨkt 6:1-6)*

¹⁶ Zezi dɛɛn ma vu o yi Nazareti, mɨ tɨɨ kɨɨ o na kt nɔɔnɨ da tɨn. Zwifə bam siun dɛ maama, o dɛɛn maa zɨɨrt ba Wɛ-digə kam. Ba siun dɛ dɨdɨa na yi tɨn, o ma vu da. O na zɨ da tɨn, o ma zaɨt wɛɛnt st o kartɨt Wɛ tɔnɔ o brɨ-ba. ¹⁷ Ba ma kwe tɔnɔ kɨɨ Wɛ nijonɨnu Ezayi na pɨpɨnt faja faja tɨn ba pa-o. O ma puri-kɨ o kartɨma, yɨ o na mɛ seeni kɨ na pɨpɨnt kɨ wt:

¹⁸ «Yuutu Baɨa-Wɛ Joro kɨm wɨ amɨ tee nt.

Dɨ ma kuri-nt yɨ Dɨ pa-nt dam,

st a tɔɔlt Dɨ kwər-ywəɨə kam a brɨ yinigə tiinə.

[Dɨ tɨɨt amɨ st a gant nɔɔna balɨ wɨrɨ na cɔgt tɨn.]

St a tɔɔlt Dɨ kwərə kam dɨ balɨ na wɨ gambɛɛm wɨnt

tɨn, st ba na vrɨm,

st a daart a brɨ lilwə nt ba yiə wɨ ba ya puri.

Dɨ daa ta ma tɨɨt-nt st a vrɨ nɔɔna balɨ ba na bɛɛst tɨn,

st ba na siun,

¹⁹ st a daart a pa nɔɔna lwart st maɨa kam yiə,

st Baɨa-Wɛ laan ba Dɨ vrɨ Dɨ nɔɔna bam lwartm wɨnt.»

²⁰ Zezi na kartɨt o ti tɨn, o laan ma pu tɔnɔ kɨm, yɨ o kwe o pa ba Wɛ-digə kam tɨntɨɨnɨ. O ma jəni st o brɨ-ba. Nɔɔna bam maama ma lo yiə o baɨa nt yɨ ba cəg-o. ²¹ O ma ta o wt: «Zɨm dɛ dɨm nt abam na ni Wɛ tɔnɔ kɨm na brɨ kɨɨ tɨn kt á yibiyə nt.»

²² Ba maama ma zul-o yɪ ba wɪ: «O taant dɪm lamma.» O kwərə kam na ywəmmə tɪn, kɪ kɪ-ba yəəu. Ba daa ta ma wɪ: «Kɪ dat Zɔzɛfɔ bu mɔ tɪntɔ na?»

²³ O ma ta dɪ ba o wɪ: «A nan maɲɪ a ye nɪ abam wʊ ɲɔɔnɪ sɪsɪna dɪ amɔ nɪnɛɛnɪ: «Nmɔ wɔɔɔ na pɛ nɔɔna na yazurə tɪn, sɪ n zəni n tɪtɪ!» Abam daa ta wʊ ta á wɪ: «Dí ni wəənu tɪɔ nmɔ na kɪ Kapɛrnawum nɪ tɪn ɲwa. Nan daa n kɪ kɔntɔ doɲ n tɪtɪ tɪɔ kɔm nɪ.» »

²⁴ O daa ta ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, Baɲa-WE nɪjoɲnu bá na zulə o tɪtɪ tɪɔ nɪ. ²⁵ Kɪ sɪnɪ kɪ yɪ cɪga mɔ, sɪ maɲa kalɔ WE nɪjoɲnu Eli dɛɛn na wɔra tɪn, dɔa dɛɛn tu ka zɪgɪ ka wɔ nɪgɪ taan bɪna yatɔ dɪ cant sɪrdɔ mɔ. Kɔntɔ ɲwaant kana dɛɛn maa jɪgɪ lɔgɔ kɔm maama. Kadənə maa daga zanzan Yɪstrayɛɪ tɪnə bam wɔnɪ, ²⁶ yɪ WE nan wɔ tɔɲɪ Eli sɪ o vu ba wɔɔwɔɔ te. WE dɛɛn tɔɲ-o kadəm wɔdoɲ tee nɪ mɔ, o na zɔɔrɪ Sareptɪ tɪɔ wɔnɪ, kɪ na yɪ Sɪdɔn tɪɔ nɪ. ²⁷ Wɔɲo kɔɔ ta na wəli da tɪn, maɲa kalɔ WE nɪjoɲnu Elize dɛɛn na wɔra tɪn, nanywaanɔ zanzan dɛɛn wɔ Yɪstrayɛɪ tɪɔ kɔm nɪ. Ba wɔɔwɔɔ dɪ dɛɛn nan wɔ nɛ yazurə ba wɔnɪ. Elize dɛɛn pɛ Naaman yɪrant mɔ na yazurə, yɪ wɔntɔ nɲɪ Siiri tɪɔ mɔ.»

²⁸ Nɔɔna balɔ maama na wɔ WE-digə kam nɪ tɪn na ni Zezi na tagɪ-ba te tɪn, ba bana ma zaɲɪ zanzan. ²⁹ Ba ma zaɲɪ ba zəl-o ba pa o nɲɪ tɪɔ kɔm wɔnɪ. Tɪɔ kɔm wɔ piu yuu nɪ mɔ. Ba ma ja-o ba vu jəgə kalɔ na luunə dɪ tɪga tɪn, sɪ ba yig-o ba dɪ tɪga nɪ ba gɔ. ³⁰ Ba maa wart. Zezi ma pipiri o vu o tɔgɪ ba tɪtart o nɲɪ o maa kɛa.

Zezi na zəli cicirə nɔɔnɔ yɪra nɪ te tɪn

(Marɪkɪ 1:21-28)

³¹ Zezi dɛɛn ma vu Galile tɪɔ kɔdoɲ, kɪ yɪrɪ mɔ Kapɛrnawum. Zwifə bam siun dɛ ma yi. O ma vu o zɔ ba WE-digə kam sɪ o brɪ nɔɔna bam WE taant da. ³² O

na brɪ-ba tɪn, ba maa tiini ba yɪ yəəu dɪ o zaastɪm dɪm, o ni-taant dɪm na jɪgɪ dam tɪn ɲwaant. ³³ Nɔɔnɔ wɔdɔŋ dɛɛn maa wɔ ba Wɛ-digə kam wɔnt yɪ cicirə jɪg-o. ³⁴ O ma kaast dɪ kwər-dɪa yɪ o wɪ: «Aa, Zezi, Nazaretɪ tu, bɛɛ mɔ n lagɪ dɪbam tee nɪ? Nmɔ tu sɪ n cɔgɪ dɪbam dwi mɔ na? A ye nmɔ na yɪ wɔlɔ. Nmɔ yɪ Wɔ-pɔŋo Tu wɔlɔ Wɛ na tɔŋɪ tɪn mɔ.»

³⁵ Zezi ma kaant cicirə kam o wɪ: «Cəgi sɔɔ, sɪ n nuŋi n daart baarɔ wɔm.» Cicirə kam na ni kɔntɔ tɪn, ka ma yigi nɔɔnɔ wɔm ka dɪ tɪga nɪ. Ka laan ma yag-o yɪ ka wɔ kɪ-o kɔlɔkɔlɔ. Kɔntɔ kɪ nɔɔna bam maama yiə nɪ mɔ. ³⁶ Kɔ ma sɔ-ba lanytrant. Ba maama ma ɲɔɔnt daant ba wɪ: «Bɪtara kantɔ yɪ bɪtari dwi dɔɔ mɔ? Nii o na mat o dam o tɛ dɪ ciciri sɪm, yɪ sɪ sɛ o ni yɪ sɪ viirə.»

³⁷ Nɔɔna balɔ maama na zɔɔrɪ je sɪm kɔntɔ nɪ tɪn laan ma ni Zezi ɲwa.

*Zezi na pɛ yawɪna zanzan na yazurə te tɪn
(Matiyu 8:14-17, Marɪkɪ 1:29-34)*

³⁸ Zezi dɛɛn ma nuŋi Wɛ-digə kam wɔnt. O ma vu Simɔn-ba sɔŋɔ. O na yi da tɪn dɪ paa magɪ Simɔn tɪnkaant kɔ cana. Ba ma loori Zezi sɪ o zəni kaant wɔm sɪ o na yazurə. ³⁹ O ma vu o tiiri kaant wɔm baŋa nɪ. O ma ta dɪ paa kam o wɪ, ka yag-o. Ka ma sɪntɪ ka yag-o. O laan ma zarɪ lɪla, yɪ o kɪ wɔdiu o pa-ba.

⁴⁰ Kɔ na tu kɔ yi wa-zɔɔrɪ maŋa nɪ tɪn, ba ma ja nɔɔna dɪ ba yawɪrɔ dwi təri təri ba ba Zezi te, sɪ o pa ba na yazurə. O ma darɪ o jɪa ba dɪdɔa dɪdɔa baŋa nɪ o pa ba maama na yazurə. ⁴¹ Kɔlɔ na wəli da tɪn, ciciri dɪ ma nuŋi sɪ yagɪ nɔɔna zanzan sɪ ya na jɪgɪ sɪ yaara tɪn yɪra. Sɪ maa yəni sɪ kaasa sɪ wɪ: «Nmɔ yɪ Baŋa-Wɛ Bu mɔ.» Sɪ na ye nɪ o sɪntɪ o yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn, o ma kaant-sɪ, sɪ sɪ yɪ taa ɲɔɔnt o taant.

Zezi na tɔɔli WƐ kwərə Zwifə WƐ-di sɪm maama wɔnt te tɪn

(*Marɪki 1:35-39*)

⁴² Tɪga na pɔɔri tɪtɪtɪ tɪn, Zezi daa ma nuɲi o vu je sɪɔ nɔɔn-nɔɔnɔ na tərə tɪn. Tɪɔ kɔm nɔɔna bam ma zarɪ ba nuɲi sɪ ba beeri o je. Ba laan ma na-o yɪ ba vu o te. Ba ma kwaant sɪ ba ja-o, sɪ o yɪ viiri o yagɪ-ba. ⁴³ O ma ta dɪ ba o wɪ: «A nan maɲɪ sɪ a vu a tɔli tɪnt dɪdɪm dɪm mɔ, a tɔɔli kwər-ywəɲə kam a brɪ-ba WƐ na lagɪ Dɪ di paari tite nɔɔna tɪtari nɪ tɪn. Kɔ yɪ kɔntɔ ɲwaant mɔ WƐ tɔɲɪ-nɪ nabiinə tee nɪ.» ⁴⁴ O laan ma tɔli Zwifə bam tɪnt dɪm nɪ. O maa yəni o zɔ ba WƐ-di sɪm sɪ o taa tɔɔli WƐ kwərə kam.

5

Zezi na bəɲi o dayigə karabiə bam sɪ ba taa tɔg-o te tɪn
(*Matiyu 4:18-22, Marɪki 1:16-20*)

¹ DƐ dɪdwɪ mɔ Zezi dƐƐn ve o zɪgɪ nɪntɔ kudonɲ ni nɪ, kɔ yɪri mɔ Zenezarɛtɪ. O na zɪgɪ da kɔntɔ tɪn, nɔɔna ma ba o te sɪ ba taa cəgi WƐ kwərə kam. Ba ma yigi daant sɪ ba twƐ Zezi. ² O ma na nabwəru tile tɪ tigi nɪntɔ kɔm ni nɪ, kaləɲ-jara na yagɪ-tɪ yɪ ba wura ba zarɪ ba bɔri. ³ Naboro dɪdɔ kɔm yɪ Simɔn nyɪm mɔ. Zezi ma zɔ kɔ wɔnt. O ma ta dɪdaant Simɔn o wɪ: «Co boro kɔm n ja n vu yigə fɪnfɪtɪn n pa-nɪ.» O na cogə o ja o yi yigə tɪn, Zezi laan ma je naboro kɔm wɔnt o tɔɔli WƐ kwərə o brɪ nɔn-kɔgɔ kɔm.

⁴ O na brɪ-ba o ti tɪn, o ma ta dɪ Simɔn o wɪ: «Co boro kɔm n ja n vu na-luɲə kam je, sɪ abam dɪ á bɔri sɪm na bam kuri nɪ á ma ja kale.»

⁵ O ma lər-o o wɪ: «A Yuutu, dɪbam maɲɪ dɪ dɪ bɔri sɪm taan dɪ pɔɔri tɪga, yɪ dɪ wɔ nƐ kɔɔkɔɔ. Nmu nan na wɪ, dɪ daa joori dɪ dɪ tɪn, dɪ wú dɪ-sɪ sɪ dɪ nii.»

⁶ Ba ma vu ba yi na bam tɪtarɪ, yɪ ba dɪ bʊrɪ sɪm da ba ja kale zanzan. Kale sɪm maa tiini sɪ daga zanzan, yɪ kʊ pa bʊrɪ sɪm lagɪ sɪ kaarɪ. ⁷ Ba ma yɪgɪsɪ jɪa ba bəŋi ba donnə bam naboro kʊkʊm kʊm wʊnɪ, sɪ ba ba ba wəli-ba. Bantʊ dɪ ma ja ba boro kʊm ba vu ba zəni-ba. Bwəəru tɪm tɪle maama ma su dɪ kale. Tɪ ma ga fɪnɪtɪn sɪ tɪ miisi na bam wʊnɪ. ⁸ Simɔn wʊlʊ yɪrɪ dɪdoŋ na yɪ Pɪyɛɛrɪ tɪn na nɛ kʊlʊ na kɪ tɪn, o ma vu o kuni doonə Zezi yigə nɪ yɪ o wɪ: «A Yuutu, fɔɔrɪ a tee nɪ, sɪ a yɪ lwarɪm tu mʊ.» ⁹ Ba na jaant kale zanzan tɪn ŋwaant mʊ fʊbɪnɪ zʊ Simɔn dɪdaant nɔɔna balʊ na wʊ o tee nɪ tɪn. Kʊntʊ mʊ te Simɔn tagɪ kʊntʊ. ¹⁰ Fʊbɪnɪ dɪm dɪ dɛɛn zʊ Zebede biə balʊ na tɔgɪ ba wʊra tɪn. Ba dɪdʊa yɪrɪ mʊ Zakɪ, o nyaant yɪrɪ mʊ Zan. Bantʊ dɛɛn yəni ba tɔgɪ dɪ Simɔn mʊ ba tʊŋa. Zezi daa ma ta dɪ Simɔn o wɪ: «Yɪ ta n kwart fʊbɪnɪ. Kʊ na zɪgɪ zɪm dɛ dɪm nɪ sɪ kʊ taa ve tɪn, n mʊ laan wʊ ta n beeri nɔɔna mʊ n pa-nɪ sɪ ba da amʊ kwaga, nɪ n mʊ ya na yəni n jaant kale te tɪn.»

¹¹ Ba ma joori ba ja nabwəəru tɪm ba nuŋi ba tiŋi buburu kʊm ni nɪ. Ba na kɪ kʊntʊ ba ti tɪn, ba yagɪ ba wəənu maama, yɪ ba laan daart ba tɔgɪ Zezi.

*Zezi na pɛ nanyɔŋɔ na yazurə te tɪn
(Matiyu 8:1-4, Marɪkɪ 1:40-45)*

¹² Dɛ dɪdʊt mʊ Zezi ve tɪv kʊdoŋ. Baarʊ wʊdoŋ mʊ wʊra o na yɪ nanyɔŋɔ. O yawɪv kʊm dɛɛn zʊ o yɪra zanzan. O na nɛ Zezi tɪn, o ma vu o te o tʊ o yigə nɪ, yɪ o loor-o o wɪ: «Amʊ tu, n mʊ na laga, n mʊ wʊ want n pa a na yazurə a ji lanyɪrant.»

¹³ Zezi ma sɛ. O ma twɪ o jɪŋa o dwe-o o wɪ: «ɛɛn, a laga. Zantɪ dɪ yazurə sɪ n ji lanyɪrant.» O na tagɪ kʊntʊ bɪdʊt baŋa nɪ tɪn, mʊ yawɪv kʊm je nɔɔnʊ wʊm yɪra nɪ. ¹⁴ Zezi ma kaan-o o wɪ: «Yɪ zantɪ n ta kʊlʊ na kɪ tɪn n brɪ nɔɔn-nɔɔnʊ. Nan yɔɔrɪ n vu kaantɪm tu wʊm te, sɪ

n pa o nii n ytra yam, st n daart n kwe wænu tlv Moyisi cullu tlm na brt nt ti manj tln n pa-o, st o ma kaant Baŋa-WE. Kuntu mv wú brt nɔɔna nt n yawtv kum stnt kv je.»

¹⁵ Nan dt kv dt, nɔɔna zanzan dɛɛn ni Zezi ŋwa je maama. Kuntu ŋwaanv mv nɔn-kɔɔɔ zanzan maa ve o te st ba taa cɛgi o ni-taanv dtm, st ba daart ba na yazurɔ. ¹⁶ O dɛɛn yɔni o ve mɛ seeni nɔɔn-nɔɔnv na tɔrɔ tln mv o wart WE.

Zezi na pɛ kɔɔɔ zaŋt kv vu te tln

(Matiyu 9:1-8, Marikt 2:1-12)

¹⁷ Dɛ dtdva mv Zezi dɛɛn wɔra o brt nɔɔna WE taant. Ba badaara yt Fariztan tiinɔ mv dtdaanv WE cullu karanytna tiinɔ. Ba dɛɛn nuŋi tlvnt dvi tɔri tɔri mv ba ba. Kv na yt Zeruzalem dt tlvnt dlv maama na wɔ Galile nt dt Zude nt tln. Ba jɔni ba kaagt Zezi, yt ojigt WE dam o ma pa yawtvna na yazurɔ. ¹⁸ O na wɔra o brt-ba kuntu tln, nɔɔna badonnɔ ya zlvnt kɔɔɔ dt gungolo ba jigt ba bvlva. Ba na yi da tln, mv ba kwaanv st ba ja-o ba ja zv digɔ kam wɔ ba zɔvrt ba tlvnt Zezi yigɔ nt. ¹⁹ Ba maa wart, kɔɔɔ kum na daga tln ŋwaanv. Ba ma wɔ nɛ cwɔŋɔ st ba zv. Ba ma ja-o ba di nayuu. Ba ma puri bɔɔnt yt ba daart ba pa gungolo kum tɔgt da kv tu digɔ kam wɔnt. Kv pɔni nɔɔna bam tlvart nt Zezi yigɔ nt. ²⁰ Zezi ma lwart nt ba kv ba wɔ-dtdva dtd-o. O ma ta o wɔ: «A badonj, nmv lwartm dtm ti.»

²¹ O na tagt kuntu tln, WE cullu karanytna tiinɔ bam dt Fariztan tiinɔ bam ma bwe ba wɔnt ba wɔ: «O brt o tlvnt nt o yt wɔɔ mv, yt o pat o dt WE yt bldwɔ? O ŋɔɔnt o twɔ WE mv. Nɔɔn-nɔɔnv nan ba jigt cwɔŋɔ st o yagt nɔɔna lwartm o ma cɛ-ba, kv na dat WE Dlvtrant.»

²² Zezi ma lwart ba na bwe te tln, yt o ta-ba o wɔ: «BEŋwaanv mv á bvlnt kuntu á wɔnt? ²³ Kɔɔ mv yt

mwalt ku dwe, amu na tagi di koru kum a wi: «Nmu lwarim dim ti» mu yi mwalt, naa a na tagi a wi: «Zaji n ta n vea» mu yi mwalt? ²⁴ Amu nan wu pa abam lwarit si a na yi Nabiin-bu wum tin jigi dam lugu bana ni, si a yagi nnona lwarim a ma ce-ba.» O laan ma ta di koru kum o wi: «A lagi a ta nmu, zaji weeni si n kwe n gungolo kum n ja n vu soho.»

²⁵ Zezi na tagi kontu tin, bidwi bana ni mu nonu wum zaji ba maama yiga ni, yi o kwe o gungolo kum o ya na tigi ku bana ni tin o ziji o maa ve soho, yi o zuli we.

²⁶ Nonna bam maama na ne kulu na ki tin, mu ku ki-ba yau. Fushi ma ja-ba. Ba ma zuli we, yi ba te ba wi: «Di zim ne wo-kinagila!»

*Zezi na baji Leevi si o taa togo-o te tin
(Matiyu 9:9-13, Marki 2:13-17)*

²⁷ Kontu maama na ke tin, Zezi ma zaji o nuni o maa kea. O na maa ke tin mu o ne lampo-johnu wudon, o yiri mu Leevi. O deen je me seeni o na yani o jani o joni lampoo tin. Zezi ma ta did-o o wi: «Zaji n ta n togi amu.» ²⁸ Leevi ma zaji o yagi o wono maama yi o togi o kwaga. ²⁹ O ma vu soho o ki wudiiru zanzan o ma ki candia o pa Zezi. Lampo-johna zanzan di nonna badonna ma ba ba togi ba di.

³⁰ Farizian tiina di ba cullu karanyina tiina bam na ne kontu tin, ba ma vu Zezi karabia bam te ba nona yi ba pusha ba wi: «Be mu ki yi abam di wudiu didaani lampo-johna di non-cicogiru tim kontu?»

³¹ Zezi ma leri-ba o wi: «Ku na yi balu na jigi yazura tin, bantu wu maji si ba vu dogita tu te si o sooni-ba. Ku daari balu na ba jigi yazura tin mu maji si ba vu ba na soonim. ³² Amu na tu lugu bana tin, ku dai si a baji

balu na manɔ ba yɛ nɔn-ɲɔna tɛn, a nan tu sɛ a bɛɲi nɔn-balwaarɔ mu, sɛ ba lɛni ba wɔrɔ ba yaɲi kɛm-balwaarɔ.»

Zezi zaastɛm dɛm na yɛ zaastɛm-dɔvɔrɛ te tɛn

(Matiyu 9:14-17, Marɩki 2:18-22)

³³ Ba daa ta ma ta dɛ Zezi ba wɛ: «Zan karabiɛ bam yɛni ba vɔ ni mu maɲa zanzan yɛ ba daartɛ ba wartɛ Wɛ. Farizɩan karabiɛ bam dɛ yɛni ba kɛ kɔntɔ doɲ mu. Bɛɛ mu yɛ nmɔ karabiɛ bam ba vɔ ni kɔntɔ?»

³⁴ O ma lɛri-ba o wɛ: «Nɔɔnɔ na di kaantɛ yɛ o kɛ candiɛ, yɛ o cilonnɛ na wɔra sɛ ba tɔɲi ba di, n sɛ n pa ba vɔ ni yɛ kan-barɔ wɔm ta wɔ ba tee nɛ na? ³⁵ Maɲa nan wɔ ba yi, yɛ ba ja kan-barɔ wɔm ba viiri. Maɲa kam kɔntɔ nɛ yɛ o daa na ba ta wɔ ba tee nɛ tɛn, mu ba laan wɔ vɔ ni.»

³⁶ Zezi daa ma manɔ mɛmanɔ dɛdoɲ o brɛ-ba o wɛ: «Nɔɔn-nɔɔnɔ bɛ sɛ o kwe gwar-dɔɲɔ o kaartɛ sɛ o ma fɛri gwar-dɔɲɔ. O nan na kɛ kɔntɔ o o kaartɛ gwar-dɔɲɔ kɔm o cɔɲi mu, yɛ kɔ bɛ wantɛ kɔ manɔ dɛ gwar-dɔɲɔ kɔm. ³⁷ Nɔɔn-nɔɔnɔ dɛ nan bɛ sɛ o kwe sa-dɔɲa o lo o kɛ lɔ-dɔɲɔ wɔnɛ. O na kɛ kɔntɔ, yɛ sana kam na keeri, kaá pa lɔɔ kɔm baɲi mu. Kɔntɔ ɲwaanɛ sana kam wɔ lo, yɛ lɔɔ kɔm dɛ cɔɲi. ³⁸ Sa-dɔɲa nan manɔ sɛ n lo n kɛ lɔ-dɔɲɔ wɔnɛ mu. ³⁹ Nɔɔnɔ nan na nyɔɲi sa-dɔɲɔ o mɛ, o daa bɛ lagɛ sɛ o nyɔ sa-dɔɲa. O o ta wɛ: «Sa-dɔɲɔ kam tiini ka lamma.»

6

Zezi Kriɛ na brɛ nɛ o dwe siun dɛ cullu tɛm te tɛn

(Matiyu 12:1-14, Marɩki 2:23-3:6)

¹ Zwifɛ bam siun dɛ dɛdoɲ daa ma yi. Zezi dɛ o karabiɛ bam dɛɛn ma tɔɲi daantɛ ba da kartɛ wɔ ba maa kɛa. Ba na maa kɛ tɛn, o karabiɛ bam maa bwɛri mɛna ba yu ba dɔna.

² Farizɩan tiinɛ badonnɛ na nɛ kɔntɔ tɛn, ba ma bwe ba

wɪ: «BEE mʊ yɪ abam tʊŋɪ tɪtʊŋɪ dɪɫʊ na cɔŋɪ dɪbam siun dɛ cullu tɪm tɪn?» ³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam ta wʊ fɔŋɪ á karɪmɪ WE tɔŋɔ kʊm na brɪ PE Davidi taantɪ te tɪn na? Kʊ brɪ sɪ kana dɛɛN jaan-o dɪ o nɔɔna bam. ⁴ O ma vu o zʊ WE digə, yɪ o kwe culu dɪpɛ dɪɫʊ na tigi da WE ŋwaantɪ tɪn. Dɪpɛ dɪntʊ ya culə sɪ nɔŋ-gaa di-dɪ, kʊ na daɪ WE kaantɪm tiinə bam yɪrɪntɪ. Yɪ Davidi dɛɛN di dɪpɛ dɪm, yɪ o daartɪ o pa o nɔɔna bam dɪ tɔŋɪ ba di.»

⁵ Zezi daa ta ma ta dɪ ba o wɪ: «Kʊntʊ tɪn, amʊ Nabiin-bu wʊm jɪŋɪ ni siun dɛ cullu tɪm baŋa nt.»

⁶ Kʊntʊ na kɛ tɪn, siun dɛ dɪdɪm daa ma yi. Zezi ma vu o zʊ Zwifə bam WE-digə. O maa wʊra o brɪ-ba WE taantɪ. Nɔɔnʊ wʊdoŋ maa tɔŋɪ o wʊra, o jazɪm jɪŋa na tɪga. ⁷ WE cullu karanyɪna tiinə dɪ Farizɪan tiinə dɪ maa wʊra. Bantʊ maa kwaantɪ ba lagɪ cwəŋə sɪ ba brɪ nt Zezi kɪ o tusi. Kʊntʊ ŋwaantɪ ba dɛɛN je ba yɪr-o sɪ ba nii, oó sɛ o pa nɔɔnʊ na yazurə siun dɛ dɪm nt naa o bá sɛ. ⁸ Zezi ma lwarɪ ba na bʊŋɪ te tɪn. O ma ta dɪ jɪ-tɪga kam tu o wɪ: «Zaŋɪ wɛɛntɪ n ba n zɪŋɪ nɔɔna bam maama tɪtartɪ nt.» O ma zaŋɪ o nuŋɪ o zɪŋɪ da.

⁹ Zezi ma bwe-ba o wɪ: «Cullu brɪ sɪ bɛɛ mʊ? Kɔɔ mʊ maŋɪ dɪ culu kʊm, nɔɔnʊ na kɪ o doŋ lanyɪrɪntɪ siun dɛ nt mʊ maŋɪ naa o na kɪ-o lwarɪm mʊ gara? Nɔɔnʊ na vrɪ o doŋ ŋwɪa siun dɛ nt mʊ maŋɪ naa o na gʊ-o mʊ gara?»

¹⁰ O na tagɪ kʊntʊ tɪn, o ma nii ba maama, yɪ o daartɪ o ŋɔɔntɪ dɪ jɪ-tɪga kam tu o wɪ: «Tʊɪ n jɪŋa kam!» O na tʊɪ o jɪŋa kam tɪn, ka ma joori ka ji lanyɪrɪntɪ. ¹¹ Ba na nɛ kʊntʊ tɪn, ba ma fulɪ dɪdaantɪ Zezi, yɪ ba bantɪ daantɪ sɪ ba nii ba na wʊ wantɪ ba kɪ-o te tɪn.

*Zezi na kuri o karabiə fugə-bale te tɪn
(Matiyu 10:1-4, Marɪkɪ 3:13-19)*

¹² Da yantɔ ni nɪ, Zezi ma vu o di piu kɔdonj yuu st o wart WE. Tɪtɪ dɪm kɔntɔ maama o wart WE taan, st kɔ yi tɪ-pɔra. ¹³ Tɪga na pɔɔrt ka ti tɪn, o ma bɛŋji o karabiə bam st ba ba o te. O laan ma lɪ nɔɔna fugə-bale ba wɔnt, st ba taa yɪ nɔɔna balɔ o na wú tɔŋt tɪn. ¹⁴ Ba yɪra mɔ tɪntɔ:

Simɔn wɔlɔ Zezi na pɛ o yɪrt o wɪ Pɪyɛɛrt tɪn,

Andre wɔlɔ na yɪ Simɔn nyaant tɪn,

Zakɪ, Zan, Filipi, Batelemi,

¹⁵ Matiyu, Toma,

Zakɪ wɔlɔ na yɪ Alɪftɪ bu tɪn,

Simɔn wɔlɔ na yɪ Zelɔtɪ nɔɔna bam wɔ nɔɔntɔ tɪn,

¹⁶ Zudast wɔlɔ na yɪ Zakɪ bu tɪn,

dɪdaant Zudast Yiskartɔyo wɔlɔ na wú ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna tɪn.

¹⁷ Zezi dɛ dɪ ba o zɪgtɪ piu kɔm yuu nɪ o tu pɔgɔ-tɪga. O ma zɪgtɪ da dɪdaantɪ o karabiə zanzan, dɪ nɔn-kɔgɔ zanzan marɪ kɔ gilimi kɔ su jəgə kam maama. Bantɔ dɛɛn nɔŋji je dwi tɛri tɛri mɔ Zwifə bam tɪntɪ dɪm maama wɔnt. Badonnə nɔŋji Zeruzalɛm. Badonnə dɪ ma nɔŋji Tiiri dɪ Sidɔn je sɪlɔ na wɔ nɪntɔ kɔm ni nɪ tɪn. ¹⁸ Ba dɛɛn tu Zezi te st ba cəgi o taantɪ dɪm, st ba kwəri ba na yazurə dɪ ba yawɪtɪrɔ. Nɔɔna badaara wɔra ciciri na jɪgtɪ-ba st yaara, yɪ ba na yazurə. ¹⁹ Nɔɔna bam maama maa kwaant st ba dwe-o, bɛŋwaant dam nɔŋji o yɪra nɪ dɪ pa ba na yazurə.

Wɔpɔlo dɪ lɛɛrɔ taant

(Matiyu 5:1-12)

²⁰ Zezi ma kwəri o yɪə o nii o karabiə bam seeni yɪ o wɪ: «Yinigə na jɪgtɪ abam balɔ tɪn mɔ jɪgtɪ yu-yoŋo, á na wú da á di WE paartɪ dɪm tɪn ŋwaantɪ.

²¹ Kana na jɪgtɪ abam balɔ lele tɪn mɔ jɪgtɪ yu-yoŋo, WE na wú pa abam kɔ daga tɪn ŋwaantɪ.

Abam balu wɔru na cɔgi lele tin mu jigi yu-yoŋo,
 WE na wu pa abam wɔpolo tin ŋwaanti.

²² Nɔɔna na culi abam, yi ba na vat abam, naa ba na
 twi abam, naa ba na jigi abam ba goonə, á na tɔgi amu
 na yi Nabiin-bu wɔm tin ŋwaanti, á jigi yu-yoŋo mu.

²³ Maŋa kalu ba na ki abam kuntu tin, taá faŋi-na á
 caka di wɔpolo, á ŋwuru na yi zanzan WE tee ni tin
 ŋwaanti. Taá ye-na si ba kwə-nakwa di deen ki faŋa faŋa
 WE nijoŋnə bam kuntu mu.

²⁴ Ku daari abam balu na yi nadunə tin,
 ku yi leeru di abam,
 á na maŋi á na wo-laarɔ tum yi á daa bá na-ti tin ŋwaanti.

²⁵ Abam balu na jigi wɔ-fwaarɔ á di lele tin,
 ku yi leeru di abam,
 á na wu ba á yaari di kana tin ŋwaanti.
 Abam balu na jigi wɔpolo lele tin,
 ku yi leeru di abam,
 á na wu ba á keeri yi á yi-na lu tin ŋwaanti.

²⁶ Nɔɔna maama na jigi abam ba zula, ku yi leeru di
 abam. Á taá ye-na si ba kwə-nakwa di deen zuli balu na
 pat ba yi WE nijoŋnə yi ba yagi ba dai tin.»

Sono taanti
(Matiyu 5:38-48, 7:12)

²⁷ Zezi daa ma ta o wi: «Abam balu na cɔgi a taanti tin
 nan cɔgi-na lanyiranti. Taá soe á duna. Taá ki balu na culi
 abam tin lanyiranti. ²⁸ Ku na yi balu na sɔɔli si ku cɔgi
 abam tin, si á loori-na WE si di ki-ba lanyiranti. Loo-
 ri-na WE á pa balu na jigi abam ba beesi tin. ²⁹ Nɔɔnu na
 loŋi n puɔɔŋɔ, si n guni kudonɔ kum si o lo o wəli da.
 Nɔɔnu na vri n gwar-bwərə, yi cu-o si o vri n gwar-bu
 di. ³⁰ Nɔɔnu wulu maama na loori woŋo nmu tee ni tin,
 si n pa-o. Nɔɔnu na kwe nmu woŋo o ja viiri, yi bwe ku

bwiə sɪ n jɔŋi. ³¹ Nan taá kɪ-na á donnə lanyɪrɪntɪ, sɪ kʊ maŋɪ dɪ abam na lagɪ sɪ bantʊ taa kɪ abam te tɪn.

³² Abam nan na soe balʊ dɪ na soe abam tɪn yɪrɪntɪ, á wʊ na pɛɛrɪ na? Nɔɔna balʊ na ba tɔɔɪ Wɛ tɪn dɪ soe balʊ na soe-ba tɪn mʊ. ³³ Abam na kɪ lanyɪrɪntɪ dɪ balʊ na kɪ abam lanyɪrɪntɪ tɪn yɪrɪntɪ, á wʊ na pɛɛrɪ na? Nɔɔna balʊ na ba tɔɔɪ Wɛ tɪn dɪ maŋɪ ba kɪ kʊntʊ doŋ mʊ. ³⁴ Abam na jɪntɪ balʊ abam na bʊŋɪ sɪ baá want ba joori ba ŋwɪ abam tɪn yɪrɪntɪ, á wʊ na pɛɛrɪ na? Nɔɔna balʊ na ba tɔɔɪ Wɛ tɪn dɪ yəni ba pat ba donnə jɪna, sɪ ba joori ba jɔŋi kʊ ni nɪ mʊ. ³⁵ Abam nan maŋɪ sɪ á taá soe á dʊna sɪ á taá kɪ-ba lanyɪrɪntɪ. Pa-na jɪna, nan yɪ taá tɪtɪna sɪ á joori á jɔŋi. Á na kɪ kʊntʊ doŋ, á wʊ na pɛɛrɪ zanzan Wɛ tee nɪ, yɪ kʊbʊ brɪ sɪ á yɪ Yuutu Baŋa-Wɛ biə mʊ, bɛŋwaantɪ Wɛ yəni Dɪ zəni bantɪ-nyɪna dɪ nɔn-balwaarʊ dɪ. ³⁶ Á taá jɪɔɪ nɔɔna ŋwaŋa, nɪ á Ko Wɛ na jɪɔɪ nɔɔna ŋwaŋa te tɪn.»

Yɪ ŋɔɔntɪ n doŋ wəənu

(*Matiyu 7:1-5*)

³⁷ «Abam yɪ taá ŋɔɔna á donnə wəənu, sɪ Wɛ yɪ ŋɔɔntɪ abam dɪ wəənu. Yɪ taá lwɛ-na nɔɔna, sɪ Wɛ yɪ zaŋɪ Dɪ ba Dɪ lwɛ abam dɪ. Nan yagɪ-na á donnə lwarɪm á ma cɛ-ba, sɪ Wɛ wʊ yagɪ abam lwarɪm Dɪ ma cɛ abam dɪ. ³⁸ Pa-na á donnə woŋo kʊlʊ na maŋɪ sɪ á pa-ba tɪn, sɪ Wɛ dɪ wʊ pa abam woŋo kʊlʊ na maŋɪ sɪ Dɪ pa abam tɪn. Wɛ wʊ pa abam lanyɪrɪntɪ nɪnɛɛntɪ ba na kwe bwaŋ-kamunu ba maŋɪ ba vuuri ka ni yɪ kʊ siiri te tɪn. Bwaŋa kalʊ abam na ma á maŋɪ á pa nɔɔna tɪn, Wɛ dɪ wʊ ma kantʊ mʊ Dɪ maŋɪ Dɪ pa abam dɪ.»

³⁹ Zezi laan ma maŋɪ mɪtmaŋa o brɪ-ba o wɪ: «Lilwe wʊ want o vaŋɪ o doŋ lilwe na? Ba na vaŋɪ daantɪ, ba maama bá tʊ goŋo wʊntɪ na? ⁴⁰ Karabu bá want o dwəni

o karanyɩna. Karabu nan na zaast o ti maama, o dɩ o karanyɩna kam mat daant mu.

⁴¹ Abam nyɩ dɩ nɔɔnɔ na nii o doŋ yi nɩ o na gaa balaja da, yɩ o ba lagɩ st o lwart nɩ o tɩtɩ yi jɩgt daa tɩn. Ku maŋɩ st ku taa yɩ kɔntɔ doŋ na? ⁴² Nmɔ na wɔ nɛ daa na wɔ nmɔ yi nɩ tɩn, nmɔ wɔ kɩ ta n ta n doŋ nɩ o ba st n lɩ gaa o yi nɩ? Nmɔ yɩ pipiri-nyɩm dɩ nmɔ na kɩ n doŋ te tɩn. Nmɔ nan maŋɩ st n lɩ n tɩtɩ yi daa kam mu, st n laan want n nii lanyɩrant st n lɩ n doŋ yi gaa kam.»

Nɔɔnɔ kɛm mu pa ba lwart o na yɩ te tɩn

(Matiyu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ «Tu-ŋɔŋɔ bá want ku læ bu-balwaarɔ. Tu-balɔɔ dɩ nan bá want ku læ bu-ŋɔna. ⁴⁴ Abam na lagɩ st á lwart tiu maama na yɩ kɔlɔ tɩn, á wɔ ma ku biɛ mu á lwart. Nmɔ bá na mɔɔla sabara yuu nɩ, asawɛ n na swan kaligoŋo kuri nɩ n twɛ. ⁴⁵ Nɔn-ŋɔm ŋɔɔnt wo-ŋɔnnɔ tɩlɔ na wɔ o wɔbɔŋa nɩ tɩn mu. Nɔn-balɔɔ dɩ ma ŋɔɔnt wo-balwaarɔ tɩlɔ na wɔ o wɔbɔŋa nɩ tɩn. Woŋo kɔlɔ maama na wɔ nɔɔnɔ wɔbɔŋa nɩ tɩn mu tɔgt o ni ku nuŋa.»

Dɩ na maŋɩ st dɩ sɛ Wɛ taant te tɩn

(Matiyu 7:24-27)

⁴⁶ «Bɛŋwaant mu yɩ á bæ amɔ st «Yuutu, Yuutu», yɩ á ba kɩ a na wɩ á kɩ te tɩn? ⁴⁷ Wɔlɔ maama na tu amɔ te o cɛgi a taant dɩm yɩ o kɩ a na wɩ te tɩn, amɔ wɔ brɩ abam kɔntɔ tu na nyɩ te tɩn. ⁴⁸ Wɔntɔ nyɩ dɩ nɔɔnɔ wɔlɔ na lagɩ o lɔ o sɔŋɔ yɩ o ku goŋo o yi pulɔɔ yɩ o laan cwi sɔŋɔ kum kuri pulɔɔ kum baŋa nɩ tɩn mu. Du-na na daga yɩ ba magɩ sɔŋɔ kum, ba bá want ba coori-ku, o na lɔgt-ku lanyɩrant yɩ ku dana tɩn ŋwaant. ⁴⁹ Ku daart wɔlɔ maama nan na cɛgi amɔ taant dɩm yɩ o ba kɩ a na wɩ te tɩn, kɔntɔ tu nyɩ dɩ nɔɔnɔ wɔlɔ na lɔgt o sɔŋɔ

kasɩɩɩ baɲa nɩ yɩ o wɩ kɔgɩ gɔɲo sɩ o ma cwi-kɩ tɩn mɩ. Du-na na daga, baá magɩ sɔɲɔ kɩm ba guri yɩ ba coori kɩ maama.»

7

*Zezi na pɛ pamaɲɩ tɩntɩɲɩ na yazurə te tɩn
(Matiyu 8:5-13)*

¹ Zezi dɛɛn na brɩ nɔn-kɔgɔ kɩm o zaastɩm dɩm o ti tɩn, o ma vu Kapernawum. ² Pamaɲna yigə tu wɩdoɲ dɛɛn mɩ wɩra, o na jɩgɩ tɩntɩɲɩ. O maa so-o lanyɩrant. O tɩntɩɲɩ wɩm dɛɛn ba jɩgɩ yazurə, kɩ gɛ fɩn sɩ o tɩ. ³ Pamaɲɩ wɩm ma ba o ni Zezi ɲwa. O ma tɩɲɩ Zwifə bam nakwa o tee nɩ sɩ ba vu ba loor-o, sɩ o ba o pa o tɩntɩɲɩ wɩm na yazurə. ⁴ Ba ma vu Zezi te ba tiini ba loor-o, sɩ o ba o pa ba dɩdɛɛɩ wɩm tɩntɩɲɩ wɩm na yazurə. Ba ma ta dɩd-o ba wɩ: «O yɩ nɔn-ɲɩm. ⁵ O soe dɩbam balɩ na yɩ Zwifə tɩn zanzan, yɩ o lɔ wɛ-digə o pa dɩbam. Kɩntɩ ɲwaantɩ, kwaantɩ sɩ n duri o yibwənə.» ⁶ Zezi ma sɛ. O ma tɔgɩ dɩdaantɩ ba o maa ve pamaɲɩ wɩm sɔɲɔ. O na ma twe sɔɲɔ kɩm tɩn, dɩdaantɩ pamaɲɩ wɩm daa tɩɲɩ o cillonə o tee nɩ o wɩ: «Amɩ tu, yɩ yaartɩ n tɩtɩ n ba. A wɩ maɲɩ sɩ n ba n zɩ amɩ sɔɲɔ. ⁷ Kɩntɩ mɩ pɛ a bɩɲɩ sɩ kɩ wɩ maɲɩ sɩ a tɩtɩ ba nmɩ te. Nan weeni n ta dɩ n ni nɩ a tɩntɩɲɩ wɩm zaɲɩ. N na tagɩ kɩntɩ, oó na yazurə. ⁸ Bɛɲwaantɩ, amɩ dɩ yɩ nɔɔnɩ wɩɩ nɔɔna badonnə na jɩgɩ dam a baɲa nɩ tɩn, yɩ amɩ dɩ ta jɩgɩ dam pamaɲna badaara baɲa nɩ. A na tagɩ a wɩ, nɔɔnɩ wɩɩ ve, o maɲɩ sɩ o vu mɩ. A nan daa na wɩ, nɔɔnɩ wɩɩ ba, o dɩ wɩ ba mɩ. Kɩ daa zɩ yɩ a tɩntɩɲɩ, a na wɩ o kɩ wɔɲo, oó kɩ mɩ.» ⁹ Zezi na ni kɩntɩ tɩn, kɩ ma sɩ-o. O ma pipiri o nii kɔgɔ kɩɩ na tɔg-o tɩn, yɩ o ta o wɩ: «A lagɩ a ta abam sɩ, amɩ wɩ nɛ nɔɔn-nɔɔnɩ o na jɩgɩ wɩ-dɩɩba dɩ amɩ

nɪnɛɛnɪ wɔntɔ na jɪgt wɔ-dɪdɔvɔ te tɪn, kɔ na marɪt kɔ yɪ Yɪstrayɛɪɪ dwi tiinə bam wɔntɪ dɪ.»

¹⁰ Pamaŋnɔ wɔm cillonə bam o na tɔŋɪ tɪn laan ma joori sɔŋɔ. Ba na yi da tɪn, ba nɛ dɪ o tɪntɔŋnɔ wɔm jɪgt yazurə.

Zezi na bi kadəm bu te tɪn

¹¹ Kɔntɔ na kɛ tɪn, Zezi daa ma zaŋɪ o vu tɪv kɔdoŋ, kɔ yɪrɪ mɔ Nayim. O na maa ve tɪn, o karabiə bam dɪdaant kɔ-fɔrɔ mɔ tɔg-o ba veə. ¹² O na yi tɪv kɔm ni tɪn, o ma jeeri nɔɔna na zɪŋɪ tɔ dɪ gandwa ba ma nuŋə. Tɔ wɔm nu yɪ kadəm mɔ. Mɔ o bu dɪdɔvɔ. Tɪv kɔm kɔ-fɔrɔ dɪ maa tɔgt tɔ wɔm kwaga. ¹³ Dɪ Yuutu Zezi na nɛ kadəm wɔm tɪn, o ŋwarŋa ma zɔ-o. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Yɪ ta n keerə.»

¹⁴ O ma vu o dwe gandwa yam. O na dwe-ya tɪn, balɔ na zɪŋɪ tɔ wɔm tɪn ma zɪgt. Zezi ma ta dɪ tɔ wɔm o wɪ: «Bu-dɔŋɔ, a tɛ dɪ nmɔ: Zaŋɪ wɛɛnɪ!» ¹⁵ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, tɔ wɔm ma sɪntɪ o zaŋɪ yɪ o sɪŋɪ o ŋɔɔna. Zezi ma joŋ-o o pa o nu wɔm.

¹⁶ Nɔɔna bam maama na nɛ kɔntɔ tɪn, fɔvɔnt jaant-ba lanyɪrantɪ. Ba ma tee Wɛ ba wɪ: «Wɛ nijɔŋnu kamunu mɔ tu dɪbam tɪtari nɪ. Wɛ tu sɪ Dɪ zəni Dɪ nɔɔna bam.»

¹⁷ Ba laan ma ni Zezi ŋwa Zude tɪntɪ dɪm maama wɔntɪ dɪ je sɪm maama nɪ.

Zan wɔlvɔ na miisi nɔɔna na wɔntɪ tɪn mɔ tɔŋɪ nɔɔna Zezi tee nɪ

(Matiyu 11:2-19)

¹⁸ Zan dɪ dɛɛn ma ni Zezi ŋwa. O karabiə bam ma ta ba brɪ-o Zezi na kɪ kɔlvɔ maama tɪn. O laan ma lɪ o karabiə bam bale, ¹⁹ yɪ o tɔŋɪ-ba dɪ Yuutu Zezi tee nɪ, sɪ ba vu ba bwe-o ba nii, wɔntɔ mɔ yɪ wɔlvɔ Wɛ na brɪ-ba sɪ oó ba tɪn naa ba ta wú ta cəgi nɔɔnɔ wɔdoŋ mɔ?

²⁰ Nɔɔna bam ma vu Zezi te ba ta dɪd-o ba wɪ: «Zan wɔɔɔ na miisi nɔɔna na wɔɔɔ tɪn mu tɔɔɔ dɪbam nmu tee nɪ, sɪ dɪ ba dɪ bwe dɪ nii, nmu mu yɪ wɔɔɔ Wɛ na brɪ dɪbam sɪ n ba tɪn naa dɪ ta wɔ ta cɛgi nɔɔɔ wɔɔɔ mu?»

²¹ Kantu maɔa kam nɪ nɔɔ, mu Zezi dɛɛn pɛ nɔɔna zanzan na yazurɔ dɪ ba yawɪɪɪ dwi dwi. O ma zɛli ciciri sɪɔ na yaart nɔɔna tɪn, yɪ o daart o pa lilwɔ zanzan yɪ puri. ²² O laan ma lɛri Zan karabiɔ bam o wɪ: «Ve-na á ta dɪ Zan kɔɔ maama á na nɛ tɪn yɪ á kwɛri á ni tɪn. Á ta á brɪ-o nɪ lilwɔ yɪ puri, kwaaru dɪ wat tɪ veɔ, nanywaanu yɪra dɪ kwɛ lanytrant, zwa-kwaru dɪ zwa ni, twa dɪ joori ba bi. Kɔɔ na wɛli da tɪn, yinigɔ tiinɔ dɪ maa ni Wɛ kwɛ-ywɛɔ kam. ²³ Wɔɔ maama na ba joori amu kwaga nɪ tɪn mu yɪ yu-yoɔo tu.»

²⁴ Zan karabiɔ bam ma joori ba viiri. Zezi laan ma ta Zan taant o brɪ nɔn-kɔɔ kum o wɪ: «Abam dɛɛn na ve Zan te kagva kam wɔɔ tɪn, á buɔ sɪ á wɔ na bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii miu kɔɔ viu na jɔɔ kɔ zuuli tɪn mu na? Aye, kɔ dat kɔntu. ²⁵ Sɪ bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii nɔɔɔ wɔɔ na zɔ gwar-ɔɔnɔ tɪn mu na? Aye, kɔ dat kɔntu. Nɔɔna balu na zɔ gwar-ɔɔnɔ yɪ ba ɔwɪa ywɛnɔ tɪn zɔɔɔ sɔ-ɔɔnɔ wɔɔ mu, sɪ kɔ dat kagva wɔɔ. ²⁶ Bɛɛ nan mu á ve sɪ á nii? Á ve sɪ á na Wɛ niɔɔnu mu na? ɛɛn, kɔ yɪ kɔntu mu. Á nan na nɛ wɔɔ tɪn tiini o dwe faɔa faɔa Wɛ niɔɔnɔ bam na yɪ te tɪn. ²⁷ Wɛ tɔɔ kum nan maɔ kɔ ta wɔntu taant kɔ wɪ:

«Nii, amu Wɛ lagɪ a tɔɔ a tɪntɔɔnɔ mu,

sɪ o da nmu yigɔ o vu o kwɛ cwɛɔ kalu nmu na wɔ ba n tɔɔ da tɪn.»

²⁸ A lagɪ a ta abam sɪ, nabiinɔ balu maama ba na maɔ ba lu tɪn wɔɔ nɔɔn-nɔɔnɔ tɛrɔ o na dwe Zan na yɪ te

tɪn. Kʊ daart lele kʊntʊ, nɔn-nabwəm wʊɫ maama na zʊ Baŋa-WE paart dɪm wʊnt tɪn laan tu o dwe Zan.

²⁹ Nɔɔna bam maama dɪdaant lampo-joŋnə bam dɛɛn dɪ na ni Zan taant tɪn, ba ma sɛ st WE jɪgt ɔɪga dɪ ba na maŋt ba pa Zan miisi-ba na wʊnt tɪn ŋwaant. ³⁰ Kʊ daart Farizian tiinə bam dɪ cullu karanyɪ na tiinə bam dɛɛn wʊ sɛ st Zan miisi-ba na wʊnt, yɪ ba vɪn WE na bʊŋt kʊɫ st Dɪ kt Dɪ pa-ba tɪn.»

³¹ Zezi daa ma ta o wɪ: «Amʊ nan wʊ kt ta mʊ a maŋt zɪm nɔɔna bam kəm na yɪ te tɪn? Ba nyɪ dɪ bɛɛ mʊ?

³² Zɪm nɔɔna bam nyɪ nɪnɛɛnt biə na je yaga kaporo nɪ ba kwɛɛrt te tɪn mʊ. Ba maa tɛ daant ba wɪ:

«Dɪ magɪ gullu mʊ st á sa,
yɪ á wʊ sagt.

Dɪ ma daart dɪ leeni luə le,
yɪ á yigə wʊ nywant.»

³³ Zɪm nɔɔna bam dɪ yɪ kʊntʊ mʊ. Bɛŋwaant, Zan na tu tɪn, o dɛɛn pɪntɪ o kana mʊ yɪ o kwəri o ba nyɔ sana. Abam na nɛ-o tɪn, á maa jɪg-o á yáala st kʊ yɪ cicirə mʊ tɔg-o. ³⁴ Kʊ daart, amʊ Nabiin-bu wʊm nan na tu tɪn, a wʊ vɔgt ni. Abam daa ta ma yáalt amʊ dɪ á wɪ, a yɪ nɔn-kolo mʊ, yɪ a yɪ sa-nyɔɔɔ dɪ. Á daa ta maa wɪ, a yɪ lampo-joŋnə dɪ nɔn-balwaarʊ cilɔŋ mʊ. ³⁵ Balʊ maama nan na tɔgt WE cwəŋə tɪn mʊ lwart nɪ WE jɪgt ɔɪga.»

Zezi na kt te Farizian tu Simɔn sɔŋɔ nɪ tɪn

³⁶ Farizian tu dɪdʊa dɛɛn mʊ wʊra, o yɪrt mʊ Simɔn. O ma bəŋi Zezi st o ba o vu o sɔŋɔ o di wʊdiu. Zezi ma vu o zʊ o sɔŋɔ kʊm o jəni st o di. ³⁷ Ka-ɔɔcwaka dɛɛn mʊ wʊ tɪɫ kʊm kʊntʊ nɪ. O ma lwart st Zezi wʊ Farizian tu wʊm sɔŋɔ nɪ o di wʊdiu. O ma kwe kunkwələ na su dɪ tralt nugə tɪn o ja vu Zezi te. ³⁸ O ma vu o zɪgt Zezi nɛ ni nɪ, yɪ o keerə. O yi-na maa lurə ba bugi Zezi nɛ. O ma tiiri o ma o yuuywe o guguni o yi-na bam Zezi nɛ nɪ, yɪ o

kukwəri Zezi nɛ sɪm. O ma daart o pwəri tralt nugə kam o ma turi o nɛ sɪm.

³⁹ Farizian tu wɔlɔ na bəŋi Zezi o sɔŋɔ nɪ tɪn na nɛ kɔntɔ tɪn, o laan ma bɔŋi o wɔnti o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ ya na yɪ Wɛ nijɔŋnu, o ya wɔ lwarti kaant wɔntɔ kəm na yɪ te tɪn, yɪ o ya wɔ lwarti nɪ kaant wɔlɔ na dwe-o tɪn yɪ ka-cɪcwaka mɔ.»

⁴⁰ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Simɔn a lagɪ a bwe nmɔ woŋo.» O maa wɪ: «Karanyɪna, nan bwe.»

⁴¹ Zezi laan ma maŋɪ mɪmaŋa o wɪ: «Nɔɔna bale mɔ jɪnt səbu nɔɔnɔ tee nɪ, dɪdɔa jɪnt mɔrr-fiinnu, wɔdoŋ wɔm ma jɪnt mɔrr-tɪnu. ⁴² Ba maa warti ba ŋwɪ jɪnt dɪm, yɪ o yagɪ o ma cɛ ba maama. Kɔntɔ tɪn, bantɔ wɔntɔ wɔɔ mɔ wɔ ta so-o o dwe?»

⁴³ Simɔn ma lər-o o wɪ: «A bɔŋi sɪ wɔlɔ jɪnt na daga yɪ o yagɪ o ma cɛ-o tɪn mɔ wɔ taa so-o o dwe.»

Zezi maa wɪ: «N sɪntɪ n ta cɪga.»

⁴⁴ O laan ma pipiri kaant wɔm seeni, yɪ o ta dɪ Simɔn o wɪ: «Nmɔ nɛ kaant wɔntɔ na kɪ te tɪn na? A na tu a zɔ n sɔŋɔ kɔm tɪn, nmɔ wɔ pɛ-nɪ na sɪ a ma sɪn a nɛ. Kaant wɔntɔ nan bugi a nɛ dɪdaant o yɪ-na mɔ, yɪ o daart o guguni-sɪ dɪdaant o yuuywe. ⁴⁵ A na tu tɪn, nmɔ wɔ kukwəri-nɪ sɪ kɔ brɪ nɪ n jeeri-nɪ lanytrant. Kaant wɔntɔ nan kukwəri a nɛ mɔ taan, kɔ na puli dɪ maŋa kam a na tu nmɔ sɔŋɔ tɪn. ⁴⁶ A na tu nmɔ te tɪn, nmɔ wɔ kɪ nugə a yuu nɪ sɪ kɔ pa-nɪ zulə. Kaant wɔntɔ nan kwe tralt nugə mɔ o lo o ma turi a nɛ. ⁴⁷ Kɔntɔ ŋwaant a lagɪ a ta nmɔ sɪ, o sono kamunu kɔm mɔ brɪ nɪ Wɛ yagɪ o lwarma yam zanzan Dɪ ma cɛ-o. Kɔ daart wɔlɔ Wɛ na yagɪ o lwartɪm fɪnfɪɪn Dɪ ma cɛ-o tɪn jɪgt sono fɪnfɪɪn yɪtrant mɔ.»

⁴⁸ Zezi laan ma daart o ta dɪ kaant wɔm o wɪ: «N lwartɪm dɪm ti.»

⁴⁹ O na tagi kũntũ tĩn, nɔɔna balũ dĩ na tɔgi ba wura tĩn ma ɛɔɔntĩ daantĩ ba wĩ: «Wũntũ nan brĩ o tĩtĩ nĩ o yĩ wɔɔ mũ, yĩ o yagi nɔɔntũ lwarĩm o ma cɛ-o?»

⁵⁰ O laan ma ta dĩ kaantĩ wũm o wĩ: «Nmũ na kĩ n wũ-dĩdũba dĩ amũ tĩn mũ pɛ n na vrĩm. Ve dĩ yazurə.»

8

Kaana badonnə na zəni Zezi te tĩn

¹ Kũntũ kwaga nĩ, Zezi dɛɛn ma beeri o tũlĩ tĩ-kamunnu dĩ tĩ-balwa bam maama, yĩ o tɔɔlĩ kwər-ywəŋə kam o brĩ Wɛ na lagi Dĩ di paari tĩte nɔɔna tĩtari nĩ tĩn. O karabiə fugə-bale bam dĩ dɛɛn maa tɔgi dĩd-o ba beerə. ² Kaana badonnə dĩ tɔgi ba wũ o tee nĩ. Bantũ yĩ balũ ciciri dĩ yawũrũ dwi dwi dɛɛn na yaari-ba yĩ Zezi pa ba na yazurə tĩn. Ba dĩdũba yĩrĩ mũ Mari wũlũ na nuɟi Magĩdala tĩn. Wũntũ mũ Zezi ya zəli ciciri sũrɛ yĩ sũ nuɟi sũ daar-o. ³ Wũdoɟ yĩrĩ mũ Zannĩ. Wũntũ mũ yĩ Zuuza wũlũ na nii Erɔdĩ sɔɟɔ baɟa nĩ tĩn kaantĩ. Wũdoɟ dĩ yĩrĩ mũ Suzaantĩ. Kaana zanzan dĩ tɔgi ba wura. Kaana bantũ maama dɛɛn yəni ba lĩ ba jũjũgũrũ ba ma zəni Zezi dĩ o karabiə bam.

Nɔɔna na joɟi Wɛ taantĩ te tĩn

(Matiyu 13:1-23, Marĩki 4:1-20)

⁴ Nɔɔna zanzan dɛɛn nuɟi tũntũ təri təri ba ba Zezi te. Kɔ-fɔɔ na gilim-o kũntũ tĩn, o laan ma marĩ mĩmaɟa o brĩ-ba o wĩ:

⁵ «Valũ dɛɛn mũ wura. O ma zaɟĩ o vu o kara duum maɟa nĩ. O ma kartĩ o dũlĩ o wo-duuru tũm kara kam wũntũ. Wo-duuru tĩdonnə ma tũ cwəŋə ni nĩ. Nɔɔna ma nɔɔna tĩ baɟa nĩ ba kɛa. Zunə ma na-tĩ ba twɛ ba di. ⁶ Tĩdaara ma tũ kandwa jəgə nĩ. Tĩ ma nuɟi yĩ tĩ kwarantĩ tĩ tĩ lĩla, tĩga kam na ba zurə tĩn ɟwaantĩ. ⁷ Tĩdaara ma tũ sabari jəgə nĩ. Tĩ na puli tĩ zaɟĩ tĩn, sabari sũm ma tɔgi

si zaŋɪ si li-ti si gv. ⁸ Kɔ daari tɪdaara ma tɔ tɪ-ywəŋə jəgə nɪ. Tɪ ma nuŋi tɪ kɪ biə lanyɪranti nɪnɛɛnɪ biə bi bi te.»

Zezi na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o laan ma ta dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Abam nan fɔɠɪ á cəgi a taant dɪm lanyɪranti.»

⁹ Zezi karabiə bam laan ma bwe-o ba wɪ: «Mɪmaŋɪ dɪntɔ kuri mɔ bɛɛ?»

¹⁰ O ma ləri-ba o wɪ: «Wɛ paart dɪm kuri ya səgi mɔ. Kɔ nan na yɪ abam, Wɛ maŋɪ Dɪ pa á lwarɪ Dɪ paart dɪm kuri na yɪ te tɪn. Kɔ na yɪ nɔɔna badaara, a yəni a maŋɪ mɪmaŋa mɔ a brɪ-ba, si <ba na niə, si ba yɪ taa nat, ba na cəgə, si ba yɪ taa ni kɔ kuri.»

¹¹ Mɪmaŋɪ dɪm kuri mɔ tɪntɔ: Wo-duuru tɪm brɪ Wɛ taant dɪm na yɪ te tɪn mɔ. ¹² Cwəŋə kam wo-duuru tɪm na tɔ da tɪn maa maŋɪ nɔɔna balɔ na ni Wɛ taant dɪm yɪ sɔtaant laan ba dɪ li-dɪ yɪ dɪ wɔ zɔ ba wɔbɔŋa tɪn mɔ. Dɪ kɪ kɔntɔ si ba yɪ kɪ ba wɔ-dɪdɔa mɔ dɪ Wɛ, si Wɛ yɪ vrɪ-ba lwarɪm wɔnɪ. ¹³ Kandwa yam jəgə kam maa maŋɪ balɔ na ni Wɛ taant dɪm yɪ ba jɔŋi-dɪ dɪ wɔpolo tɪn mɔ. Taant dɪm ma wɔ tiini dɪ zɔ ba wɔbɔŋa, yɪ kɔ na kɪ fɪnfɪtɪn, ba daa ba sɛa. Cam maŋa na yiə, baá da kwe ba yagɪ mɔ. ¹⁴ Sabarɪ sɪm jəgə kam wo-duuru tɪm na tɔ da tɪn maa maŋɪ balɔ na ni Wɛ taant dɪm yɪ ba zaŋɪ ba ta jɪɠɪ liə dɪ ba ŋwɪa wəənu, yɪ səbu-laga dɪ lɔgɔ bəŋa ywəəni cɔɠɪ ba wɔbɔŋa nɪ sabarɪ sɪm na ligi wo-duuru tɪm te tɪn. Bantɔ wɔbɔŋa daa bá bɪ dɪ Wɛ cwəŋə kam tɔɠɪm. ¹⁵ Tɪ-ywəŋə jəgə kam wo-duuru tɪm na tɔ da tɪn maa maŋɪ balɔ na ni Wɛ taant dɪm yɪ ba jɔŋi-dɪ lanyɪranti ba kɪ ba bɪcarɪ nɪ tɪn mɔ. Bantɔ mɔ jɪɠɪ wɔbɔŋ-ŋɔna, yɪ ba vɔ ba wɔ dɪ Wɛ cwəŋə kam tɔɠɪm. Wɛ taant dɪm ma ja kuri dɪ pa-ba nɪ wo-duuru tɪlɔ na kɪ biə zanzan tɪn.»

Kanla mtmaŋa
(*Mariki 4:21-25*)

¹⁶ Zezi daa ma ta o wɪ: «Nɔɔɔɔ na jɪgt kanla, o bá sɛ st o tarɪgt-ka o pu tɪtɔgɔ kuri nɪ, naa o zɪgt-ka gadogo kuri nɪ. Oó kwe-ka o palɪ wɛɛnɪ mɪ, sɪ ka taa jɪgt pooni ka pat balɪ na lagɪ ba zɪ digə kam wɔnɪ tɪn. ¹⁷ Kɪlɪ maama zɪm na səgi nɔɔna tee nɪ tɪn wú ba kwɪn. Kɪlɪ maama na pugɪ tɪn wú ba kɪ purɪ mɪ, sɪ nɔɔna lwart kɪ kuri na yɪ te.

¹⁸ Kwaanɪ-na á pa á na ni kɪlɪ tɪn zɪ á wɔbɔŋa. Bɛŋwaanɪ, nɔɔɔɔ wɪlɪ na maŋɪ o jɪgt wɔŋo tɪn, o ta wú jɔŋɪ kɪdɔŋ o wəli da, yɪ nɔɔɔɔ wɪlɪ na maŋɪ o ba jɪgt tɪn wú ba ga kɪlɪ funfɪn o na bɔŋɪ sɪ o jɪgt tɪn.»

Zezi nu dɪ Zezi nyaana na yɪ balɪ tɪn
(*Matiyu 12:46-50, Mariki 3:31-35*)

¹⁹ Zezi nu dɪ o nyaana ma ba o te st ba na-o. Ba ma wart ba yɪ o te, kɔgɔ kɪm na daga tɪn ŋwaanɪ. ²⁰ Nɔɔɔɔ wɔdɔŋ ma ta dɪ Zezi o wɪ: «N nu dɪ n nyaana mɪ tu ba zɪgt cɪwəŋə nɪ, yɪ ba lagɪ sɪ ba na-m.» ²¹ O ma ləri-ba o wɪ: «Balɪ maama na ni Wɛ taanɪ dɪm yɪ ba sɛ-dɪ tɪn mɪ yɪ a nu dɪ a nyaana.»

Zezi na jɪgt dam vu-fɔrɔ baŋa nɪ te tɪn
(*Matiyu 8:23-27, Mariki 4:35-41*)

²² Dɛ dɪdwɪ Zezi dɪ o karabiə bam ma zɪ naboro. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Pa-na dɪ bɛ nɪnɪ kɪm ni dɪdɔŋ dɪm.» Ba ma sɪŋɪ ba yɛ ba maa kɛa. ²³ Ba na maa kɛ tɪn, Zezi ma tɪ dɔɔm nɪ. Vu-fɔrɔ ma da kɪ zaŋɪ nɪnɪ kɪm baŋa nɪ, kɪ magɪ boro kɪm kɪ pa kɪ wɔra kɪ miisə na bam kuri nɪ. Ba dɛɛn maa wɔ cam wɔnɪ ba lagɪ ba tɪ. ²⁴ Ba ma vu ba zaŋɪ Zezi dɔɔm nɪ, yɪ ba wɪ: «Dɪ Yuutu, zaŋɪ sɪ dɪ lagɪ dɪ li na dɪ tɪ.»

O laan ma zaŋt wɛɛnt. O ma baɣt viu kɔm dɪ na bam st tɪ yaɣt. Viu kɔm laan ma yaɣt, yɪ na bam dɪ maŋt da cɪmm. ²⁵ O ma bwe o karabiə bam o wɪ: «Bɛɛ mu yɪ á ba jɪgt wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ?»

Fɔbɔnt ma ja-ba, yɪ kɔ kɪ-ba yəəu. Ba ma bwe daant ba wɪ: «Wɔntɔ yɪ wɔɔ mu, yɪ o ta want o baɣt viu dɪdaant na, yɪ tɪ sɛ o ni?»

Zezi na zəlɪ cɪcɪrɪ nɔɔnɔ yɪra nt te tɪn

(Matiyu 8:28-34, Marɪkɪ 5:1-20)

²⁶ Ba ma yɛ ba vu ba bɛ nɪntɔ kɔm. Ba ma yi Zeraaza tiinə na zɔbɪrɪ mɛ tɪn. Nɪntɔ kɔm tigi je sɪm kɔntɔ dɪ Galile laɣa nt mu. ²⁷ Zezi ma nuŋi naboro kɔm wɔnt. Tɪɔ kɔm nɔɔnɔ dɪdɔa ma ba o jeer-o. Cɪcɪrɪ mu jɪg-o st yaara. Kɔ tiini kɔ daant o na wɔ zɔ kɔlɔkɔlɔ yɪ o ba zɔbɪrɪ sɔŋɔ nt. O yəni o tigi yibeelə je nt mu. ²⁸ O na nɛ Zezi tɪn, o ma sɪŋt o kaast wɛwɛ. O ma vu o tɔ Zezi yigə nt, yɪ o kaast dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Zezi, Yuutu Baŋa-Wɛ Bu, nmɔ tu amɔ tee nt st n kɪ bɛɛ mu? Popo, yɪ zaŋt n yaart-nt.» ²⁹ O tagt kɔntɔ, bɛŋwaant Zezi maŋt o pa cɪcɪrə kam ni st ka nuŋi ka yaɣt nɔɔnɔ wɔm. Kɔ daant cɪcɪrə kam na maŋt ka jɪg-o. Kɔntɔ mu pat ba yəni ba kwe capɔnnɔ ba ma vɔ o jɪa dɪ o nɛ, st ba taa yɪr-o. Ba na yəni ba vɔ-o kɔntɔ, o yəni o kɔ-tɪ mu. Cɪcɪrə kam laan ma zəl-o ka pa o duri o vu kagɔa wɔ.

³⁰ Zezi laan ma bwe-o o wɪ: «N yɪrɪ mu bɛɛ?»

O ma ləri o wɪ: «A yɪrɪ mu Kɔɔɔ», bɛŋwaant cɪcɪrɪ zanzan mu tɔɔg-o. ³¹ Cɪcɪrɪ sɪm ma loori Zezi, st o yɪ zəlɪ-st o pa st zɔ curu goŋ-luŋu kɔm wɔ.

³² Tərə kɔɔɔ zanzan dɛɛn ma wɔ je sɪm nt ba beeri piu yuu nt ba di. Cɪcɪrɪ sɪm ma loori Zezi, st o pa-st cwəŋə st st vu st zɔ tərə bam wɔ. O ma sɛ. ³³ Cɪcɪrɪ sɪm laan ma yaɣt nɔɔnɔ wɔm yɪra, yɪ st vu st zɔ tərə bam. Tərə bam

maama ma duri ba tu ba tɔ nɪnɪ kɔm wɔnt ba li na ba tɪ.

³⁴ Nɔɔna balɔ ya na nii tərə bam banja nɪ tɪn na nɛ kɔntɔ tɪn, ba ma duri ba vu ba ta kɔlɔ na kɪ tɪn tɪɔ wɔnt dɪdaant dɛ sɪm maama ba brɪ nɔɔna bam. ³⁵ Nɔɔna bam ma nuɟi ba vu sɪ ba nii kɔ na kɪ te tɪn. Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na nɔɔnɔ wɔlɔ cicirə kam na yag-o tɪn. O maa je Zezi tee nɪ dɪdaant o swan joori ya ba, yɪ o zɔ gwaarɔ. Ba na nɛ-o kɔntɔ tɪn, fɔntɪ ma zɔ-ba. ³⁶ Balɔ yiə na nɛ kɔ maama tɪn ma ta ba brɪ nɔɔna bam kɔ na kɪ te yɪ ciciri sɪm nuɟi sɪ yagɪ nɔɔnɔ wɔm tɪn.

³⁷ Zeraaza tɪɔ kɔm dɪ kɔ nawurə yam maama nɔɔna bam ma loori Zezi sɪ o viiri, bɛɲwaant fɔntɪ tiini dɪ jɪɟɪ-ba. Zezi laan ma joori o vu o zɔ naboro kɔm sɪ o viiri.

³⁸ O na maa viiri tɪn, nɔɔnɔ wɔlɔ ciciri sɪm na yag-o tɪn ma loor-o sɪ o pa o da o vu. Zezi ma wɔ sɛ. ³⁹ O ma ta dɪ nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «Joori n vu n sɔɲɔ tiinə te, sɪ n ta kɔlɔ Wɛ na kɪ Dɪ pa nmɔ tɪn n brɪ-ba.»

Nɔɔnɔ wɔm ma vu o tɔlɪ tɪɔ kɔm maama wɔnt o tɔɔlɪ kɔlɔ maama Zezi na kɪ o pa-o tɪn.

Zezi na pɛ Zayirusi bukɔ dɪ kaant wɔdoɲ na yazurə te tɪn

(*Matiyu 9:18-26, Marɪkɪ 5:21-43*)

⁴⁰ Zezi dɛɛn ma joori o bɛ nɪnɪ kɔm ni dɪdoɲ dɪm dɪdaant kɔɔɔ zanzan mɔ maɲɪ kɔ gilimi daant kɔ cəɔ-o. Ba na nɛ-o tɪn, ba ma jeer-o lanyɪrant. ⁴¹⁻⁴² Nɔɔnɔ wɔdoɲ maa tɔɟɪ o wɔra, o yɪrɪ mɔ Zayirusi. O yɪ Zwifə Wɛ-digə kam yigə tu. O ma vu Zezi te, o kuni doonə o yigə nɪ o loor-o o wɪ: «Popo, ba dɪbam sɔɲɔ n jorɪ a bu n yagɪ, sɪ o wɔɛ o lagɪ o tɪ.» Mɔ o bu dɪdɔa yɪrant, o yɪ bɪsankana mɔ, o yi nɪ bɪna fugə-yale te. Zezi ma sɛ sɪ o vu.

O na maa kɛ tɪn, kɔɔɔ kɔm tiini kɔ pɪn-o. ⁴³ Kaant wɔdoɲ dɪ maa wɔra o na wɔɛ ka-wɔ taan bɪna fugə-yale.

O ya kwe o jɔɔɔɔ maama o pa liri tiinə sɪ ba soon-o, yɪ nɔɔɔɔ dɪ dɪdɔba wɔ want o soon-o. ⁴⁴O ma kɛ Zezi kwaga o vu o laart o dwe o gɔɔɔ kɔm ni. O na dwe-o kɔntɔ tɪn, jana bam ma kɔ bɪdɔɪ bəɲa nɪ.

⁴⁵ Zezi ma bwe o wɪ: «Wɔɔ mɔ dwe amɔ?» Ba maama ma fɔ ba wɪ, ba wɔ dwe-o. Pɪyɛɛɪ dɪ balɔ na wɔ o tee nɪ tɪn ma ta ba wɪ: «Dɪ Yuutu, nmɔ wɔ nɛ nɔɔɔna bam na tiini ba daga yɪ ba pɪnɪ nmɔ te tɪn na?»

⁴⁶ Zezi ma ləri o wɪ: «Kɔ yɪ nɔɔɔɔ mɔ dwe-nɪ. Amɔ ye sɪ dam nuɲi a yɪra nɪ.» ⁴⁷ Kaant wɔm ma lwart sɪ o bá want o səgi dɪ kɔlɔ na kɪ tɪn. Fɔbɔnɪ maa jɪg-o yɪ o yɪra sat. O ma vu o tɔ Zezi yigə nɪ. O ma ta dɪd-o kɔlɔ maama na pɛ o dwe-o kɔntɔ tɪn, dɪ o na nɛ yazurə bɪdɔɪ bəɲa nɪ te tɪn. Kɔgɔ kɔm maama ma ni o na tagɪ kɔlɔ tɪn. ⁴⁸ Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «A bukɔ, nmɔ na kɪ n wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ te tɪn mɔ pɛ n na yazurə. Ve sɪ Wɛ wɔ wəli-m.»

⁴⁹ Zezi ta na wɔra o ɲɔɔɔnɪ kɔntɔ tɪn, nɔɔɔɔ wɔdɔɲ ma nuɲi Zayirusi sɔɲɔ o ba o ta dɪd-o o wɪ: «N bukɔ wɔm tɪga. Daa yɪ ta n yaart karanyɪna kam.» ⁵⁰ Zezi na ni kɔntɔ tɪn, o ma ta dɪ Zayirusi o wɪ: «Yɪ ta n fɔna. Za n weeni n kɪ n wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ, sɪ o o na yazurə.»

⁵¹ Ba ma vu ba yi sɔɲɔ kɔm. Zezi ma zɔ. O ma wɔ sɛ sɪ nɔɔɔna da-o ba zɔ, kɔ na dat Pɪyɛɛɪ dɪ Zan dɪ Zakt, dɪ bu wɔm nu dɪ o ko yɪrant. ⁵² Balɔ maama na maɲɪ ba wɔ sɔɲɔ kɔm wɔnɪ tɪn maa keerə ba coosə bɪsankana kam ɲwaant. Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Á yɪ taá keerə, sɪ o wɔ tɪgɪ, o dɔ mɔ.»

⁵³ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, ba maama ma mwan-o, bɛɲwaant ba ye nɪ bu wɔm sɪnɪ o tɪ mɔ. ⁵⁴ Zezi laan ma vu o ja bɪsankana kam jɪɲa, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «A bu, zaɲɪ wɛɛnɪ.» ⁵⁵ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o ɲwɪa ma joori. O ma zaɲɪ wɛɛnɪ bɪdɔɪ bəɲa nɪ. Zezi ma ta dɪ ba sɪ ba kɪ

wɔdiu ba pa bu wɔm sɪ o di. ⁵⁶ Kɔ ma sɔ bu wɔm nu dɪ o ko lanyɪranti. Zezi ma kaantɪ-ba o wɪ, ba yɪ zaŋɪ ba ta ba bɪ nɔɔn-nɔɔnɔ woŋo kɔlɔ na kɪ tɪn.

9

*Zezi na tɔŋɪ o karabiə fugə-bale bam te tɪn
(Matiyu 10:5-15, Marɪkɪ 6:7-13)*

¹ Zezi dɛɛn ma bəŋɪ o karabiə fugə-bale bam sɪ ba la daantɪ jəgə dɪdɔ. O ma pa-ba dam sɪ ba wantɪ ciciri maama ba zəli nɔɔna yɪra nɪ, sɪ ba daartɪ ba pa nɔɔna na yazurə ba yawɪrɔ wɔnɪ. ² O ma tɔŋɪ-ba sɪ ba vu ba tɔɔlɪ Wɛ kwərə kam ba bɪ Dɪ na lagɪ Dɪ di paartɪ tɪte nɔɔna tɪtartɪ nɪ tɪn, sɪ ba daartɪ ba pa yawɪna na yazurə. ³ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Á na maa ve, á yɪ zaŋɪ á kwe kɔlɔkɔlɔ á wəli da á ja vu. Á yɪ kwe nacəgə naa tampɔgɔ naa wɔdiu naa səbu. Á yɪ kwe gwaarɔ tɪle tɪle á wəli da. ⁴ Á na ve á zɔ sɔŋɔ kɔlɔ maama á pəni da, sɪ á taá zɔvɪ dáantɪ sɪ kɔ ba kɔ yɪ á viirim mɪmaŋa. ⁵ Ba nan daa na wɔ sɛ sɪ ba jeeri abam lanyɪranti, sɪ á nuŋɪ tɪv kɔm kɔntɔ nɪ. Á na maa viirə, sɪ á pɪstɪ á nɛ fogo kɔm á yagɪ da, sɪ kɔ pa nɔɔna bam lwartɪ nɪ ba wɔ kɪ lanyɪranti.»

⁶ Zezi na tagɪ kɔntɔ dɪ ba o ti tɪn, ba laan ma nuŋɪ ba tɔlɪ tɪ-balɛ sɪm maama. Je sɪlɔ maama ba na ve tɪn, ba ma tɔɔlɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam, yɪ ba pa nɔɔna yawɪrɔ je.

*Erɔdɪ bɛ Zezi na yɪ wɔlɔ tɪn
(Matiyu 14:1-12, Marɪkɪ 6:14-29)*

⁷ Galile Pɛ Erɔdɪ dɛɛn ni kɔlɔ maama Zezi dɪ o karabiə bam na wɔra ba kɪ tɪn. Kɔ ma pa o wɔbɔŋa vugimi daantɪ, bɛŋwaantɪ nɔɔna badaara tɛ Zezi woŋo ba wɪ, Zan mɔ joori o bi o yagɪ tɔvɪnɪ. ⁸ Babam maa tɛ ba wɪ, Wɛ nijɔŋnu Eli mɔ joori o ba lɔgɔ baŋa. Badonnə dɪ maa tɛ ba wɪ,

ku yɪ faɲa faɲa wɛ nijoŋnə bam dɪdɒa mu joori o bi.
⁹ Erɔdɪ ma ta o wɪ: «Ku nan na yɪ Zan, a maŋt a pa ba go o yuu. Nɔɔnɔ wɔntɔ nan yɪ nɔɔnɔ wɔɔ mu, yɪ o kɪ wo-kɪnkagɪla yalɔ maama a na ni ya ŋwa tɪn?» O maa tiini o kwaana, sɪ o na wɔlɔ na kɪ wənu tɪntɔ maama tɪn.

Zezi na pɛ kɔ-fɔɔ di wɔdiu ku su te tɪn

(Matiyu 14:13-21, Marɪkɪ 6:30-44, Zan 6:1-14)

¹⁰ Zezi karabiə bam dɛɛn ma joori ba vu o te. Ba ma ta ba brɪ-o ba na kɪ kulɔ maama tɪn. O ma pa ba tɔgt dɪd-o ba vu jəgə kadoŋ ba yɪranɪ, yɪ ba daart nɔn-kɔgɔ kum. Jəgə kam ba na ve tɪn batwari dɪ tɪv kɔdoŋ, ku yɪrɪ mu Betisayida. ¹¹ Nɔn-kɔgɔ kum ma lwarɪ Zezi dɪ o karabiə bam na ve mɛ tɪn. Ba laan ma tɔgt ba kwaga. Ba ma vu ba yi Zezi te. O ma jeeri-ba lanyɪranɪ. O ma ŋɔɔnɔ o brɪ-ba wɛ paart dɪm na yɪ te tɪn, yɪ o daart o pa balɔ maama na lagt yazurə tɪn na yazurə.

¹² Maŋa kalɔ wɛ na wɔra dɪ zɔvri tɪn, Zezi karabiə fugə-bale bam ma ba o te ba wɪ: «Pa nɔɔna bam vu sam wɔntɔ ba lagt wɔdiu ba di, dɪ pwəgə je ba pəni, bɛŋwaant jəgə kalɔ dɪbam na wɔra tɪn yɪ gaa wɔ mu. Wɔdiu təri yo.»

¹³ O ma ləri-ba o wɪ: «Abam tɪtɪ mu wɔ pa-ba wɔdiu sɪ ba di.»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪ jɪgt dɪpwa yanu dɪ kale sɪle má má mu, ku na dat sɪ dɪ vu dɪ yəgi wɔdiu dɪ ja ba dɪ pa nɔn-kɔgɔ kɔntɔ maama.»

¹⁴ Kɔgɔ kum dɛɛn yɪ nɪnɛɛnɪ baara mɔrr-tɪnu mu (5.000), ku wəli dɪ kaana dɪ biə dɪ. Zezi ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ, ba pa nɔɔna bam pɔɔrɪ fiinnu fiinnu ba jəni tɪga nɪ. ¹⁵ Ba ma kɪ kɔntɔ. Nɔɔna bam maama ma jəni tɪga nɪ. ¹⁶ Zezi laan ma kwe dɪpwa yanu yam dɪ kale sɪle sɪm, yɪ o kwəni o yuu wɛɛnɪ o kɪ wɛ le tɪ ŋwaantɪ. O ma

fɔ fɔ wɔdiiru tɪn o maŋɪ o pa o karabiə bam, sɪ ba ja vu ba pa nɔɔna bam. ¹⁷ Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daart. Ba na di ba daart kɔlɔ tɪn, ba ma pɛ cicwəuru tɪlɔ na daart tɪn ba su tɪtwarɔ fugə-tɪle.

Pɪyɛɛɪɪ tagɪ sɪ Zezi yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn mɔ
(*Matiyu 16:13-21, Marɪkɪ 8:27-31*)

¹⁸ Dɛ dɪdwt mɔ Zezi dɛɛn wɔra o wart Wɛ o yɪranɪ. O karabiə bam dɪ maa wɔ jəgə kam kɔntɔ nɪ. O ma bwe-ba o wɪ: «Nɔɔna yəni ba tɛ ba wɪ, amɔ yɪ wɔɔ mɔ?»

¹⁹ Ba ma lər-o ba wɪ: «Badaara tɛ ba wɪ, nmɔ yɪ Zan wɔlɔ dɛɛn na miisi nɔɔna na wɔnɪ Wɛ ŋwaant tɪn mɔ. Babam dɪ maa tɛ ba wɪ, nmɔ yɪ Wɛ nijɔŋnu Eli mɔ. Badonnə dɪ maa tɛ ba wɪ, nmɔ yɪ faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnə bam dɪdva mɔ n joori n bi n yagɪ tɔbɔnɪ.»

²⁰ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Kɔ nan na yɪ abam, á bɔŋɪ sɪ amɔ yɪ wɔɔ mɔ?»

Pɪyɛɛɪɪ ma lər-o o wɪ: «Nmɔ yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn mɔ.»

²¹ Zezi laan ma tiini o kaant-ba, sɪ ba yɪ ta woŋo kɔntɔ ba brɪ nɔɔn-nɔɔnɔ. ²² O daa ma ta o wɪ: «Kɔ fɪn mɔ sɪ amɔ Nabiin-bu wɔm na yaara zanzan. Zwifə nakwa bam dɪ ba kaantɪm yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam mɔ wɔ culi amɔ. Baá gɔ-nɪ, yɪ a laan wɔ joori a bi da yatɔ dɛ nɪ.»

Dɪ na maŋɪ sɪ dɪ tɔgɪ Zezi te tɪn
(*Matiyu 16:24-28, Marɪkɪ 6:34—9:1*)

²³ Zezi laan ma ta dɪ nɔɔna bam maama o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na lagɪ sɪ o taa tɔgɪ amɔ kwaga tɪn, kɔntɔ tu maŋɪ sɪ o vɪn o tɪtɪ wɔbɔŋa, sɪ o sɛ yaara dɛ maama, nɪ wɔlɔ na zɪŋɪ dagara o maa ve o tɔbɔnɪ jəgə te tɪn, sɪ o laan taa tɔgɪ-nɪ. ²⁴ Wɔlɔ maama nan na lagɪ sɪ o yɪɪ o ŋwɪa tɪn, kɔntɔ tu wɔ ga-ka mɔ. Kɔ daart, wɔlɔ maama

na sE st o ga o ηwta amB ηwaant tɪn, kʊntʊ tu wʊ na ηwta WE tee nɪ. ²⁵ Nɔɔnʊ nan na nE lʊgʊ baŋa wænu tɪm maama, yɪ o laan na gE ηwta WE tee nɪ, kʊ jɪgt bEe nyɔɔrɪ mʊ kʊ pa-o? ²⁶ Wʊlʊ maama na kwart cavɪra amB ηwaant dɪ a taant dɪm ηwaant tɪn, cavɪra wʊ ta jɪgt amB Nabiin-bu wʊm kʊntʊ tu ηwaant, maŋa kam a na wʊ joori a ba lʊgʊ baŋa dɪ paart-zulə, nɪ a Ko WE dɪ Dɪ malɛst sɪm na jɪgt paart-zulə te tɪn. ²⁷ A lagt a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, nɔɔna balʊ zɪm na wʊ yo seeni tɪn badaara bá tɪ, yɪ baá na nɪ WE paart dɪm tu nɔɔna tɪtari nɪ.»

Zezi yibiyə na ləni te tɪn

(Matiyu 17:1-8, Marɪkɪ 9:2-8)

²⁸ Zezi na tagɪ kʊntʊ tɪn, kʊ maŋt dɪ da nana na kE tɪn, o laan ma ja Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan dɪ Zakɪ o vu o di piu yuu st o wart WE. ²⁹ Maŋa kam o na wʊra o wart WE tɪn, o yibiyə ma ləni. O gwaarʊ tɪm dɪ maa puɪrɪ part part, yɪ tɪ nyɪtɪna. ³⁰⁻³¹ Nɔɔna bale ma da ba nuŋi ba yigə nɪ, ba na tiini ba jɪgt WE paart-zulə pooni lanyɪrantɪ. Bantʊ yɪ Moyisi dɪ Eli mʊ. Ba ma zɪgt ba ηɔɔnt dɪ Zezi. Ba maa wʊra ba tE o na wʊ vu o tɪ Zeruzalɛm nɪ, st o ma ti kʊlʊ o na tu st o tʊŋt tɪn. ³² Pɪyɛɛrɪ dɪ o donnə bam ma cE dɪ dɔɔnt. Ba laan na dɔ ba zaŋt tɪn, mʊ ba nE Zezi na jɪgt WE paart-zulə pooni kʊ gaalt te. Ba ma daart ba na nɔɔna bale bam na zɪgt o tee nɪ. ³³ Maŋa kam nɔɔna bale bam na lagt ba viiri tɪn, Pɪyɛɛrɪ ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Dɪ Yuutu, dɪ na wʊ yo seeni tɪn, kʊ tiini kʊ lana kʊ pa dɪbam. Nan pa dɪ pu vwə yatɔ yo seeni, st nmʊ dɪ Moyisi dɪ Eli taa zʊʊrɪ da.» O dEEn gart o ηɔɔnt mʊ, st o yəri kʊlʊ o na jɪgt o tE tɪn.

³⁴ O na wʊra o ηɔɔnt kʊntʊ tɪn mʊ kunkwænu tu tɪ ba tɪ kwəli-ba. Tɪ na kwəli-ba tɪn, fʊʊnt ma ja Zezi karabiə bam lanyɪrantɪ. ³⁵ Ba ma ni kwərə na ηɔɔnt

kunkwænu ttm wɔnt ka wɔ: «Wɔntɔ mɔ yɔ amɔ Bu wɔm a na kuri tɔn. Á nan taá cægi o taant lanytrant.»

³⁶ Kwæræ kam na ɲɔɔnt ka ti tɔn, ba ma daa wɔ nɛ nɔɔn-nɔɔnɔ ba wæli Zezi nt.

Da yam kɔntɔ ni nt ba ma ctm, yɔ ba wɔ tagɔ kɔlɔ ba na nɛ tɔn ba brɔ nɔɔn-nɔɔnɔ.

*Zezi na zæli ciciræ bu wɔdɔɲ yɔra nt te tɔn
(Matiyu 17:14-21, Marɔktɔ 9:14-29)*

³⁷ Tɔga na pɔɔrɔ tɔn, Zezi ma tu piu kɔm yuu nt dɔ o karabiæ bam. Nɔn-kɔgɔ zanzan ma jeer-o. ³⁸ Nɔɔnɔ wɔdɔɲ maa tɔgt o wɔ kɔgɔ kɔm wɔnt. O ma ta dɔ kwær-dɔa o wɔ: «Karanyɔna, popo, ba n nii a bu baɲa nt. Mɔ amɔ bu dɔdɔa, yɔ ciciræ laan jɔg-o. ³⁹ Maɲa kam ciciræ kam na yæni ka zaɲ-o tɔn, o da o kaast mɔ, yɔ o yɔra sat pɔgt pɔgt, yɔ lile-puɲæ tɔgt o ni ka nuɲæ. Ka ma tiini ka yaar-o maɲa maama, yɔ ka na yæni ka zaɲ-o, ka ba nuɲi o yɔra nt mwali mwali. ⁴⁰ Kɔntɔ ɲwaant mɔ a loori nmɔ karabiæ bam sɔ ba zæli-ka o yɔra nt, yɔ ba wɔ want.»

⁴¹ Zezi ma læri o wɔ: «Abam zɔm nɔɔna bam brɔ á ba jɔgt wɔ-dɔdɔa dɔ amɔ, yɔ á ba kt lanytrant. Amɔ wɔ daant abam tɔtart nt a kt wɔ-zuru dɔ abam sɔ kɔ taa ve maɲa kɔɔ?» O laan ma ta dɔ nɔɔnɔ wɔm o wɔ: «Ja n bu wɔm n ba.»

⁴² Bu wɔm na maa ve o te kɔntɔ tɔn, ciciræ kam daa ta ma dɔl-o ka dɔ tɔga nt, yɔ ka pat o yɔra sat pɔgt pɔgt. Zezi ma bagɔ ciciræ kam o pa ka yag-o. O ma pa bu wɔm na yazuræ. O laan ma joori o kt-o o ko wɔm jɔɲa nt. ⁴³ Nɔɔna bam maama ma na Wɛ dam dɔm na gaalt te, yɔ kɔ sɔ-ba zanzan.

*Zezi daa na ɲɔɔnt o tɔɔnt taant te tɔn
(Matiyu 17:22-23, Marɔktɔ 9:30-32)*

Nɔɔna maama dɛɛn yɔ yæu dɔ kɔlɔ maama Zezi na kt tɔn. O laan ma ta dɔ o karabiæ bam o wɔ: ⁴⁴ «Cægi-na taant

dilb a na lagt a ta dt abam ttn, st á joñi-dt lanytrant. Baá ja amv Nabiin-bu wvm ba kt nwna jnha nt.» ⁴⁵ Ba ma wv ni o taant dtm kuri. Dt kuri dtm sęgi mv dt ba, yt ba wv want ba joñi-dt. Ba ma kwart st ba bwe-o ba nii.

Wwv mv yt nwn-kamunu Wv tee nt?

(*Matiyu 18:1-5, Marki 9:33-40*)

⁴⁶ Kantwv dęen ma ba Zezi karabię bam wv. Ba dęen lagt st ba lwart, bantv wvnt wv mv wv ta yt nwn-kamunu o dwe ba maama. ⁴⁷ Zezi ma lwart ba na jvgt kvlv ba wvbvha nt ttn. O ma ja bu balaha o pa o zigt o tee nt. ⁴⁸ O laan ma ta dt ba o wv: «Wvlv maama na nigt bu wvntv doñ amv yrv hwaant ttn, kvntv tu nigt amv mv. Wvlv maama nan na nigt amv ttn, kv yt o nigt Bañ-Wv dilb na tvht-nt ttn dt mv. Wvlv nan na yt balaha abam maama wvnt ttn mv yt nwn-kamunu ctga ctga.»

⁴⁹ Zan ma ta o wv: «Dí Yuutu, dí ya nę nwnv na zęli ciciri nwna ytra nt dt nmv yrv. O nan na dat dtbam kwv kv mv wv nwnv ttn, dí ma kwaant st dí ct-o, st o daa yt taa kt kvntv.»

⁵⁰ Zezi ma lęri o wv: «Á ya wv mañt st á ct-o. Wvlv maama na ba culi abam ttn yt abam nwnv mv.»

Samari tvv kvdoñ nwna wv sę st ba jeeri Zezi

⁵¹ Mañ kam dęen ma ba ka twę st Wv kwe Zezi Dt ja di Dt svv. Zezi ma lt bvha st o yvvt o kwe cvwv o vu Zeruzalem. ⁵² O ma tvht nwna st ba da o yigę ba vu. Ba ma vu ba yi Samari tiinę tvv kvdoñ, st ba ti węnu maama yigę st o laan ba. ⁵³ Tvv kv mv nwna bam ma wv sę st ba jeer-o, ba na lwart dt o maa ve Zeruzalem ttn hwaant. ⁵⁴ O karabię bam bale Zakt dt Zan na ni kvntv ttn, ba ma ta ba wv: «Dí Yuutu, n lagt st dí pa mini nuñi węyuu nt dt ba dt cvgt-ba na?»

⁵⁵ Zezi ma pipiri o nii-ba, yɪ o baɣɪ-ba [o wɪ: «Abam yəri joro kulɔ na jɪɣɪ abam tɪn. ⁵⁶ Amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ tu sɪ a cɔɣɪ nɔɔna ŋwɪa, a tu sɪ a vrɪ-ba lwarɪm wɔntɪ mɔ.»] Ba daa ma yɔɔrɪ tɪv kɔdoŋ ba vu.

Balɔ na lagɪ sɪ ba tɔɣɪ Zezi tɪn na maŋɪ sɪ ba kɪ te tɪn

(*Matiyu 8:19-22*)

⁵⁷ DE didwɪ ba na wɔ cwəŋə nɪ ba maa kɛ tɪn, nɔɔnɔ wɔdoŋ ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Nmɔ na lagɪ n vu je sɪlɔ maama tɪn, aá da a vu.»

⁵⁸ Zezi ma lər-o o wɪ: «Kɔ na yɪ yirə, bantɔ jɪɣɪ bɔɔna ba tigi da. Zunə dɪ jɪɣɪ pwəru ba tigi da. Kɔ daart amɔ Nabiin-bu wɔm ba jɪɣɪ jəgə sɪ a pəni da a sin.»

⁵⁹ Zezi daa ma ta dɪ nɔɔnɔ wɔdoŋ o wɪ: «Zaŋɪ n ta n tɔɣɪ-nɪ.» Nɔɔnɔ wɔm ma ta o wɪ: «A Yuutu, yagɪ sɪ a vu a kɪ a ko luə, sɪ a laan ba a tɔɣɪ nmɔ.»

⁶⁰ Zezi ma ləri o wɪ: «Nan yagɪ, sɪ balɔ na ba jɪɣɪ ŋwɪa WE tee nɪ tɪn taa kɪ ba lwi, sɪ nmɔ daart n vu n tɔɔlɪ WE kwərə kam n brɪ Dɪ na lagɪ Dɪ di paart tɪte nɔɔna tɪtari nɪ tɪn.»

⁶¹ Nɔɔnɔ wɔdoŋ dɪ ma ta did-o o wɪ: «A Yuutu, aá ba a taa tɔɣɪ nmɔ. Nan pa-nɪ cwəŋə sɪ a vu a bantɪ a sɔŋɔ tiinə, sɪ a laan joori a ba.»

⁶² Zezi ma ta did-o o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ na jɪɣɪ naan-vɔrɔ o maa vara yɪ o pipiri o nii o kwaga nɪ tɪn, kɔ brɪ sɪ kɔntɔ tu wɔbɔŋa pɔɔrɪ bile mɔ. Nɔɔnɔ wɔntɔ doŋ bá want WE paart dɪm tɪtɔŋa o tɔŋɪ.»

10

Zezi na tɔŋɪ o karabiə fustrɛ (70) te tɪn

¹ Kɔntɔ kwaga nɪ dɪ Yuutu Zezi daa ta ma lɪ nɔɔna fustrɛ (70), sɪ o tɔŋɪ-ba bale bale, sɪ ba da yigə ba vu mɛ maama o na lagɪ o vu tɪn. ² O na lagɪ o tɔŋɪ-ba kɔntɔ

tɪn, mʊ o tagɪ dɪ ba o wɪ: «Kʊ nyɪ dɪ faa na kɪ lanyɪrɪnɪ, yɪ tɪntʊŋna fɪnfɪtɪn yɪrɪnɪ mʊ wɔra sɪ ba kɪ-kʊ te tɪn. Nan loori-na faa kʊm tu, sɪ o tʊŋɪ nɔɔna zanzan, sɪ ba vu ba kɪ o faa kʊm ba pa-o.»

³ O ma daart o wɪ: «Ve-na! A na tʊŋɪ abam je sɪm kʊntʊ nɪ tɪn, abam nyɪ dɪ pɛlbiə na maa ve sɪ ba gwaant nywɛnkuri wʊntɪ te tɪn mʊ. ⁴ Á na maa ve, yɪ kwe-na sɛbiə gan-lɔgɔdɪ, nan yɪ kwe-na tampɔgɔ, naa á taá jɪɪ natra á wɛli da. Yɪ zɪɪ-na cwɛŋə nɪ á daant nɔɔn-nɔɔnʊ pwɛgɛ. ⁵ Á nan na yɪ sɔŋɔ kʊlʊ maama á na lagɪ á zʊ tɪn, sɪ á ta dɪ sɔŋɔ kʊm tiinə nɪ: «Wɛ wʊ pa abam yazurə.» ⁶ Nɔɔnʊ na wɔra yɪ o soe wɔ-zuru, á yazurə yam wʊ ta wɔra dɪd-o. Wɔ-zuru-nyɪm nan na tɛrə, á yazurə yam wʊ joori ya ba á tɪtɪ te mʊ. ⁷ Taá zʊʊrɪ-na sɔŋɔ kʊm kʊntʊ wʊntɪ. Wʊdiu kʊlʊ maama ba na kɪ ba pa abam tɪn, sɪ á taá dɪ kʊntʊ. Tɪntʊŋnʊ maŋɪ sɪ o taa jɔŋi o ŋwɪrʊ mʊ. Á yɪ zaŋɪ á tʊlɪ sam dɪdonnə. Á taá zʊʊrɪ dáant, sɪ kʊ taa ve maŋa kalʊ á na wʊ ba á viiri tɪn. ⁸ Á na zʊ tɪʊ kʊlʊ maama, yɪ ba na jeeri abam lanyɪrɪnɪ, sɪ á taá dɪ wʊdiu kʊlʊ maama ba na kɪ ba pa abam tɪn, ⁹ sɪ á pa yawɪna na yazurə, á daart á ta dɪ ba nɪ: «Maŋa tʊɛ sɪ Baŋa-Wɛ dɪ paart á tɪtɪrɪ nɪ.» ¹⁰ Kʊ daart, á na zʊ tɪʊ kʊlʊ maama yɪ ba na wɔ sɛ sɪ ba jeeri abam, sɪ á nuŋɪ tɪʊ kʊm cwe wʊntɪ á ta dɪ ba nɪ: ¹¹ «Abam tɪʊ kʊm fogo na taagɪ dɪbam nɛ sɪm tɪn, nii-na dɪ pɪɪsɪ-kʊ dɪ joori dɪ yagɪ da, sɪ kʊ brɪ nɪ abam wɔ kɪ lanyɪrɪnɪ. Nan taá ye-na sɪ maŋa tʊɛ sɪ Baŋa-Wɛ dɪ paart nɔɔna tɪtɪrɪ nɪ.» ¹² A nan lagɪ a ta abam sɪ, Wɛ sarɪya dɛ dɪm na yɪə, Sodɔm tiinə bá tiini ba na lɛɛrʊ nɪ tɪʊ kʊntʊ tiinə na wʊ na lɛɛrʊ te tɪn.

¹³ Abam Korazin tiinə, á wʊ na lɛɛrʊ! Kʊ wɛli dɪ abam Betisayida tiinə dɪ wʊ na lɛɛrʊ! Bɛŋwaant, wo-kɪnkagɪla yalʊ maama a na kɪ abam tee nɪ tɪn, yadonnə ya na kɪ

Tiiri dt Sidon tiinə tee nɪ, bantv ya wʊ kɪ lɪla ba ləni ba wʊrv ba yagɪ kəm-balwaarv, yɪ ba ya wʊ zv gwarzɪnzwara ba lo puru ba yuu nɪ, sɪ kv brɪ nɪ ba wʊrv tiini tɪ cɔgɪ zanzan. ¹⁴ Wɛ saryə dɛ dɪm na yɪə, Tiiri dt Sidon tiinə bá tiini ba na lɛɛrv nɪ abam na wʊ na lɛɛrv te tɪn.

¹⁵ Abam Kapɛrnawum tiinə, á ga buɣɪ nɪ Wɛ lagɪ Dɪ zəɣi abam wɛyuu nɪ mʊ na? Aye. Abam nan lagɪ á tʊ tɪga nɪ mʊ á tʊ á kwarant curu.»

¹⁶ Zezi daa ma ta dt o karabiə bam o wɪ: «Wʊlv maama na jɔɣi abam taant tɪn, kvntv tu jɔɣi amv taant mʊ. Wʊlv maama nan na wʊ jɔɣi abam taant tɪn, kv tu wʊ jɔɣi amv taant mʊ. Wʊlv maama na wʊ jɔɣi amv taant tɪn wʊ jɔɣi Baɣa-Wɛ dɪlv na tʊɣɪ-nɪ tɪn taant mʊ.»

(Zezi na tagɪ kvntv tɪn, o laan ma tʊɣɪ-ba yɪ ba vu.)

¹⁷ Kv na kɪ fɪlv tɪn nɔɔna fustrpɛ bam ma joori ba ba Zezi te dt wʊpolo. Ba ma ta dɪd-o ba wɪ: «Dí Yuutu, ciciri tɪtɪ dt dɛ nmʊ yɪrɪ kɔɔɔ ɣwaant sɪ sɛ dɪbam ni.»

¹⁸ O ma ləri-ba o wɪ: «A nɛ sɪtaant na zɪgɪ wɛyuu nɪ dt tʊ tɪga nɪ, nɪ dʊa na pɪpɪla ka baga ka tu ka kwarant tɪga te tɪn. ¹⁹ Nii-na, a pɛ abam dam sɪ á nɔ bɪsankwɪ dt nwaanv baɣa nɪ, sɪ á want sɪtaant dt dt dam maama, yɪ tɪ tɪlvɪlv bá want abam woɣo tɪ kɪ. ²⁰ Á nan yɪ kɪ wʊpolo dt ciciri na sɛ abam ni tɪn ɣwaant. Nan za á kɪ-na wʊpolo dt á yɪra na pʊpʊnt Wɛ-sɔɣɔ ɣwɪa tɔɔɔ kʊm wʊnt tɪn ɣwaant.»

Zezi na kɪ wʊpolo te tɪn

(Matiyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Maɣa kam kvntv nɪ, Wɛ Joro kʊm dɛɛn pɛ Zezi na wʊpolo lanyɪranɪ. O laan ma kɪ o Ko Baɣa-Wɛ le o wɪ: «A Ko, nmʊ yɪ wʊlv na te wɛyuu dt tɪga baɣa maama tɪn. Nmʊ nan mʊ pɛ n cɪga kam sɛgi swan tiinə dt yiyiu tiinə tee nɪ, yɪ n daart n pa balv na nyɪ dt bu-balɛ te tɪn

lwart ka kuri. A Ko, a kt nmv le. Nm v na kt kuntu tin, kv yt n wvbuja na lagt kvlv tin gwaant mv.»

²² «A Ko nan pE-nt dam wænu maama baya nt. Nvvn-nvvnv bá want o lwart WE Bu wvm na yt wlv, kv na dat o Ko ytrant. Nvvn-nvvnv dt nan bá want o lwart a Ko WE na yt wlv, kv na dat amv wlv na yt Dl Bu wvm tin ytrant, kv wæli dt amv na lagt st a pa nvvnv wlv maama lwart Dl na yt wlv tin.»

²³ O laan ma pipiri o nii o karabiæ bam seeni, yt o gvvnv dt bantv ba ytrant o w: «Á jgt yu-yojo dt á yiæ na nat wo-kamunnu tlv tin. ²⁴ Lwart-na st, faja faja WE nijonæ zanzan dt pwa zanzan dEEn jgt tina st ba ya na kvlv maama abam na nat lele tin, yt ba wv want ba na. Ba dEEn jgt tina st ba ya ni WE taant dlv abam na ni tin, yt ba wv want ba ni-dt.»

Wv v yt a doj? mimaña

²⁵ WE cullu karanyina dtdva dEEn tu Zezi te, st o man-o o nii o swan na yt te tin. O ma zaht o bwe-o o w: «Karanyina, amv nan wv kt ta mv st a joni gwta kalv na ba ti tin WE tee nt?»

²⁶ Zezi ma ta dtd-o o w: «BEE mv pvpvnt WE cullu tvnv kv mv wvnt? BEE mv n yæni n kartm da?»

²⁷ Nvvnv wvm ma læri o w: «Kv pvpvnt kv w, ta n soe n Yuutu Baya-WE dt n bvcart maama, dt n wv maama, dt n dam maama, dt n wvbuja maama, st n kværi n ta n soe n doj nt n ttt te.»

²⁸ Zezi ma læri o w: «N tagt ctga. Nan ta n kt kvntv, st nv na gwta WE tee nt.»

²⁹ Nvvnv wvm ma lagt st o pa o ttt bura. O ma daa bwe Zezi o w: «Amv doj mv wv?»

³⁰ Zezi dEEn ma manht mimaña o ma lær-o o w:

«NƆƆŊŊŊ wɔdɔŋ mɔ zɪgɪ Zeruzalɛm nɪ o nuŋi o maa ve tɪv kɔdɔŋ, kɔ yɪrɪ mɔ Zeriko. O ma vu o maŋt dɪ nƆŋ-vɪrna. NƆŋ-vɪrna bam ma zi-o ba vrɪ o gwaaru dɪ o wəənu maama. Ba ma mag-o ba bəri, yɪ ba daart ba duri ba viiri. ³¹ O na tigi da kɔntɔ tɪn, Wɛ kaantɪm tu dɪdɔba dɪ ya wɔ cwəŋə kam kɔntɔ nɪ o maa ve. O na maa ve tɪn, o ma na nƆƆŊŊŊ wɔm na tigi o yigə nɪ. O ma ywəri o tɔgɪ daa o kɛ. ³² Wɛ-digə tɪntɔŋŋŋ wɔlv na yɪ Leviti tu tɪn dɪ maa tɔgɪ da o maa kɛa. O na yi jəgə kam tɪn, o ma na nƆƆŊŊŊ wɔm na tigə. O dɪ daa ma ywəri o tɔgɪ daa o kɛ. ³³ Samari tu wɔdɔŋ dɪ dɛɛn maa wɔ bərə nɪ. O ma vu o yi nƆƆŊŊŊ wɔm na tigi mɛ tɪn. O na nɛ-o tɪn, o ŋwaŋa ma zɔ-o. ³⁴ O ma vu o te. O ma kwe nugə dɪ sana o ma zart o fufwələ yam, yɪ o daart o vɔ-ya. O laan ma kwe-o o danɪ o tɪtɪ bɪnaga baŋa nɪ o ja vu nƆƆŊŊŊ wɔdɔŋ vərə-digə. Ba na yi da tɪn, o maa jɪg-o o nii lanyɪrantɪ. ³⁵ Tɪga na pɔvɪrɪ tɪn, Samari tu wɔm ma zanɪ sɪ o kɛ. O ma lɪ səbu-dala yale o pa wɔlv na te vərə-digə kam tɪn. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Ta n nii nƆƆŊŊŊ wɔm baŋa nɪ n pa-nɪ. Səbu kɔm na wɔ yi, maŋa kalɔ a na wɔ joori a ba tɪn, aá ŋwɪ kɔlv maama n na wɔ kɪ n wəli da tɪn.» »

³⁶ Zezi laan ma bwe-o o wɪ: «Kɔntɔ tɪn, bantɔ batɔ wɔnt, wɔɔ mɔ yɪ nƆƆŊŊŊ wɔlv nƆŋ-vɪrna bam na vrɪ tɪn dɔŋ cɪga cɪga?»

³⁷ Karanyɪna kam ma ləri o wɪ: «Wɔlv wɔm na jaant o ŋwaŋa tɪn.»

Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Nan ve sɪ n dɪ ta n kɪ kɔntɔ.»

Zezi wɔ Martti dɪ Mari-ba sɔŋɔ nɪ

³⁸ Zezi dɪ o karabiə bam daa maa wɔ cwəŋə nɪ ba veə. O ma vu o yi tɪv kɔdɔŋ. Kaant wɔdɔŋ maa wɔra, o yɪrɪ mɔ Martti. O ma jeeri Zezi lanyɪrantɪ ba sɔŋɔ nɪ. ³⁹ Martti nyaant dɪ maa wɔra, o yɪrɪ mɔ Mari. O ma jəni tɪga nɪ

Zezi tee nɪ, yɪ o cəgi o taant dɪm maama. ⁴⁰ Mari na je kɔntɔ tɪn, Martɪ ma tiini o cɛ tɪtɔŋa nɪ yɪ o liə. O ma vu Zezi te o wɪ: «A Yuutu, nii amɔ na zɪgɪ a tɔŋa a yɪrantɪ, yɪ a nyaant wɔm cɪm. Nmɔ yigə tərə na? Ta dɪd-o sɪ o zaŋɪ o wəli-nɪ.»

⁴¹ Dɪ Yuutu Zezi ma lər-o o wɪ: «Martɪ, Martɪ, nmɔ na li zanzan tɪn mɔ jɪgɪ-m kɔ yaara. ⁴² Woŋo kɔdoŋ yɪrantɪ mɔ daartɪ. Mari mɔ lɪ kɔlɔ na lana tɪn sɪ o kɪ, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ bɑ want o cɪ-kɔ.»

11

*Zezi na brɪ o karabiə Wɛ-loro te tɪn
(Matiyu 6:9-13, 7:7-11)*

¹ Dɛ dɪdwɪ mɔ Zezi dɛɛn ve jəgə kadoŋ sɪ o wart Wɛ. O na wart Wɛ o ti tɪn, o karabiə bam dɪdɔba ma ta dɪd-o o wɪ: «Dɪ Yuutu, brɪ dɪbam dɪ na wɔ ta wart Wɛ te tɪn, nɪ Zan dɪ na brɪ o karabiə bam sɪ ba taa wart Wɛ te tɪn.»

² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam na lagɪ á wart Wɛ, sɪ á taá wart tɪntɔ doŋ:

«Dɪbam Ko,
sɪ nmɔ yɪrɪ na tiə dɪ zulə,
sɪ n paart ba.

³ Ta n pa dɪbam wɔdiu dɛ maama sɪ kɔ maŋɪ dɪbam.

⁴ Yagɪ dɪ lwarɪm n ma n cɛ dɪbam,
nɪ dɪbam dɪ na yagɪ dɪ cɛ balɔ na kɪ dɪbam lwarɪm tɪn.
Yɪ pa dɪ na maŋɪm dɪlɔ na wɔ pa dɪ tɔ tɪn.» »

⁵ Zezi daa ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Wɛ-loro nyɪ dɪ nmɔ na jɪgɪ n cilɔŋ yɪ n zaŋɪ n vu o te tɪtɪ kɔrɔ nɪ n ta dɪd-o n wɪ: «A cilɔŋ, popo a loori-m sɪ n pa-nɪ dɪpwa yatɔ, ⁶ sɪ vərɔ mɔ nuŋɪ yigə yigə o ba a te, yɪ a ba jɪgɪ kɔlɔkɔlɔ sɪ a pa-o sɪ o dɪ.»

⁷ Nmᵛ cilonj wᵛm maa zɪgt digə kam wᵛnti o ta dɪ nmᵛ o wɪ: «Yɪ ta n jɪgt-nɪ n yaara, sɪ mancoŋo pɪ yɪ amᵛ dɪ a biə maama nan tigi dɪ dɔ mᵛ. A bá want a zaŋt a wəli-m.»

⁸ N cilonj wᵛm wᵛ want o ta kᵛntᵛ donj na? A nan lagɪ a ta abam sɪ, o ya zɪ wᵛ zaŋt o pa nmᵛ wᵛdiu kᵛm á cilonjo kᵛm ŋwaant dɪ, nmᵛ na zɪgt da taan n loor-o dɪ baart tɪn, o laan wᵛ sɛ o zaŋt o pa-m kᵛlᵛ maama n na lagɪ tɪn.

⁹ A nan lagɪ a ta abam sɪ á loori-na Wɛ, sɪ Dɪ wᵛ pa abam kᵛlᵛ á na lagɪ tɪn. Beeri-na kᵛlᵛ á na lagɪ tɪn, sɪ á wᵛ na. Magɪ-na boro, sɪ baá pᵛrɪ ba pa abam.

¹⁰ Bɛŋwaant wᵛlᵛ maama na loori Wɛ sɪ Dɪ pa-o woŋo tɪn wᵛ jɔŋi. Wᵛlᵛ maama na beeri woŋo Wɛ tee nɪ tɪn wᵛ na-kᵛ. Baá pᵛrɪ ba pa wᵛlᵛ maama na magɪ boro tɪn.

¹¹ Abam wᵛlᵛ na jɪgt bu yɪ o na loori-m kaləŋə, nmᵛ wᵛ sɛ n pa-o bɪsankwɪa na? ¹² O na loori cɪcari, nɪ sɛ n kwe nɔŋɔ n pa-o na? ¹³ Aye. Abam wᵛrᵛ na ba lana yɪ á ta ye sɪ á pa á biə wo-laarᵛ tɪlᵛ ba na lagɪ tɪn, dɪ Ko Wɛ dɪlᵛ na wᵛ wɛyuu nɪ yɪ Dɪ lana Dɪ dwe abam tɪn bá pa nɔɔna balᵛ na loori-Dɪ Dɪ Joro kᵛm tɪn na?»

Wɔɔ dam mᵛ Zezi mat o zəli sᵛtaana?
(*Matiyu 12:22-30, Marɪktɪ 3:22-27*)

¹⁴ Dɛ dɪdᵛa mᵛ Zezi dɛɛn zəli cicirə nɔɔnᵛ wᵛdonj yɪra nɪ. Cicirə kam ya pɛ nɔɔnᵛ wᵛm jɪ mɪmaa mᵛ. Ka na yagɪ o yɪra tɪn, o laan maa ŋɔɔna. Kᵛ ma sᵛ nɔn-kɔŋɔ kᵛm lanytrant. ¹⁵ Nɔɔna badaara na nɛ tɪn ba maa wɪ: «O na wat o zəli sᵛtaana tɪn, kᵛ yɪ sᵛtaana-pɛ Belizebuli dam ŋwaant mᵛ.»

¹⁶ Ba badaara maa kwaant sɪ ba maŋt o dam dɪm ba nii, yɪ ba wɪ, o maŋt sɪ o kɪ wo-kɪnkagɪlɪ dɪlᵛ na wᵛ brɪ-ba nɪ o dam dɪm sɪntɪ dɪ nuŋi Wɛ te tɪn mᵛ.

¹⁷ Zezi ma lwarti ba wɔbɔŋa na yi te tɪn. O ma ta di ba o wɪ: «Tɪv kɪlv paart na pɔɔrt kuni bile yi ba jɪgt daant tɪn, kɔ bá daant kɔ cɔgt. Kampwara na zɔ sɔŋɔ kɪlv wɔ tɪn, kɔv tɔ mɔ. ¹⁸ Sɔtaana-pɛ dam dɪm na sɪnti di pɔɔrt bile, di paart dɪm bá daant di cɔgt. Abam na tɛ á wɪ, kɔ yi Belizebuli dam ŋwaaŋt mɔ a wat a zɛli sɔtaana tɪn, mɔ pɛ a ta kɔntɔ doŋ. ¹⁹ Kɔ na sɪnti kɔ yi amɔ jɪgt Belizebuli dam mɔ a maa zɛli sɔtaana, abam nɔɔna bam di nan mat dam dɪm kɔntɔ mɔ ba maa zɛli-ya na? Abam tɪti nɔɔna bam na ki te tɪn mɔ brɪ sɪ cɪga tɛri á tee nɪ. ²⁰ Kɔ nan yi Wɛ tɪti dam mɔ a mat a zɛli sɔtaana. Kɔ maa brɪ nɪ Wɛ maŋt Dɪ ba abam te Dɪ di paart nɔɔna tɪtari nɪ.

²¹ Sɔtaana-pɛ nan nyɪ di nɔn-dɪdɛɛrɔ na jɪgt taŋa di cɪna o maa yɪrɪ o sɔŋɔ te tɪn. O na yɪrɪ-kɔ tɪn, o jɪjɪgrɔv tɪm bá je. ²² Nɔɔnɔv wɔdoŋ nan na tuə, yi o dam na dwe nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm, kɔntɔ tu wɔ want nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm. O laan wɔ vrɪ o taŋa di o cɪna yalɔ o na tɪgt tɪn maama. O daart o kwalɪmɪ o jɪjɪgrɔv tɪm maama o maŋt o pa nɔɔna.

²³ Nɔɔnɔv wɔlv maama nan na dat a nɔɔnɔv tɪn yi a dɔm mɔ. Nɔɔnɔv wɔlv maama nan na ba tɔgt o lat a nɔɔna o ki jɛgə dɪdɔa tɪn, o jagɪ-ba mɔ.»

Zezi na ŋɔɔnt o brɪ cicirə na joori ka ba nɔɔnɔv tee nɪ te tɪn

(*Matiyu 12:43-45*)

²⁴ «Cicirə na nuŋi nɔɔnɔv yɪra nɪ, ka laan wɔ vu ka beeri kapwərə yigə mɔ, sɪ ka lagt je ka sin da. Ka nan na beeri ka ga, ka laan wɔ ta ka wɪ: «Aá joori a vu a na nuŋi mɛ tɪn mɔ, a taa wɔra.» ²⁵ Ka na joori ka vu nɔɔnɔv wɔm te yi ka na sɪ jɛgə kam fɔgt ka kwɛ lanyɪrant, ²⁶ ka laan wɔ joori ka vu ka lagt ciciri strpɛ silɔ na tiini sɪ yi balwaarɔv sɪ dwe ka tɪti tɪn. Sɪ ma tɔgt daant sɪ vu sɪ

zɔʊrɪ da. Kʊntʊ, nɔɔnʊ wʊm laan wʊ tiini o na cam kʊ dwəni faɲa.»

Balʊ na sɛ Wɛ taant tɪn mʊ jɪgɪ yu-yoŋo

²⁷ Zezi na zɪgɪ o ŋɔɔnt kʊntʊ tɪn, kaant wʊdoŋ tɔgɪ o wʊ kɔgɔ kʊm wʊntɪ, o ma ta dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Kaant wʊlʊ na lʊgɪ-m yɪ n ŋɔgɪ o yɪl tɪn mʊ yɪ yu-yoŋo tu.»

²⁸ Zezi ma ləri o wɪ: «Balʊ na ni Wɛ kwərə yɪ ba sɛ tɪn mʊ jɪgɪ yu-yoŋo ba dwe dɪdɪ.»

Balʊ na vɪn Wɛ cɪga kam tɪn wʊ na bʊra na?

(*Matiyu 12:38-42*)

²⁹ Nɔɔn-kɔgɔ kʊm ma tiini kʊ pɪntɪ daant. Zezi daa ma ta o wɪ: «Zɪm nɔɔna yɪ nɔɔn-balwaarʊ mʊ. Ba lagɪ sɪ a kɪ wo-kɪnkagɪlɪ mʊ a brɪ-ba, sɪ kʊ taa yɪ maana kʊ pa-ba. Ba nan bɑ na, kʊ na dat wo-kɪnkagɪlɪ dɪlʊ na maŋɪ dɪ kɪ Wɛ niŋoŋnu Zonast tee nɪ faɲa faɲa tɪn. ³⁰ Wʊntʊ dɛɛn brɪ Wɛ dam Niniivi tiinə tee nɪ, sɪ kʊ taa yɪ maana kʊ pa-ba. Amʊ Nabiin-bu wʊm dɪ wʊ ji maana zɪm nɔɔna bam ŋwaant, nɪ kʊ dɛɛn na kɪ Zonast te tɪn. ³¹ Wɛ sariya dɛ dɪm na yiə, pa-kana kalʊ dɛɛn na te Saba tɪv faɲa faɲa tɪn wʊ zaŋɪ o di zɪm nɔɔna bantʊ sariya, yɪ o vɪ-ba bʊra. Wʊntʊ dɛɛn zaŋɪ o tɪtɪ tɪv kʊlʊ na tiini kʊ yɪ yigə yigə nɪ tɪn o ba Pɛ Salɔmɔn te, sɪ o cəgi o swan taant dɪm. Wʊlʊ nan na dwe Salɔmɔn tɪn wʊ abam tee nɪ, yɪ á ba lagɪ sɪ á cəg-o. ³² Niniivi tiinə dɪ wʊ zaŋɪ dɛ dɪm kʊntʊ nɪ ba di zɪm nɔɔna bantʊ sariya, bɛŋwaant Zonast na ve ba te o tɔɔlɪ-ba Wɛ kwərə kam tɪn, ba ləni ba wʊrʊ ba yagɪ kəm-balwaarʊ. Wʊlʊ na dwe Zonast tɪn nan wʊ abam tee nɪ, yɪ á wʊ sɛ-o.»

Wɛ cɪga kam na pat dɪbam pooni te tɪn

(*Matiyu 5:15, 6:22-23*)

³³ «NƆƆŊƆ na jɪgt kanta, o bá sɛ o tarɪgt-ka o zɪgt gugoro nɪ, naa o pu-ka tɪtɔgɔ kuri nɪ. O nan wʊ kwe-ka o pat wɛɛnɪ mʊ, sɪ balʊ na zʊ digɛ kam wʊ tɪn taa nat pooni dɪm. ³⁴Nmʊ yɪə mʊ nyɪ nɪnɛɛnɪ kanta kalʊ na pat n yɪra jɪgt pooni te tɪn. Kʊntʊ tɪn, n yɪə na lana, kʊ pat n yɪra maama wʊ pooni wʊnɪ mʊ. N yɪə nan na ba lana, kʊ pat n yɪra maama wʊ lim wʊnɪ mʊ. ³⁵Kʊntʊ ɲwaanɪ, ta n yɪrɪ n tɪtɪ sɪ pooni dɪlʊ na wʊ nmʊ wʊnɪ tɪn daa yɪ zaɲt dɪ ji lim. ³⁶Nmʊ yɪra maama na jɪgt pooni yɪ lim dɪ fɪnfɪlɪn tɛrɛ, kʊv pa n yɪra maama wʊ pooni wʊnɪ mʊ, nɪnɛɛnɪ kanta na pat pooni wʊra te tɪn.»

Lɛɛrʊ na wʊ ba Fariztan tiinɛ dɪ cullu karanyɪna tiinɛ baɲa nɪ te tɪn

(*Matiyu 23:1-36, Marki 12:38-40, Luki 20:45-47*)

³⁷ Zezi dɛɛn na ɲƆƆŊƆ wɛənu tɪm kʊntʊ o ti tɪn, Fariztan tu dɪdʊa ma bɛɲ-o, sɪ o da o vu o sɔɲɔ o di wʊdiu. O ma vu o zʊ sɔɲɔ kʊm o jɛni sɪ o di. ³⁸Fariztan tu wʊm ma na sɪ Zezi wʊ sant o jɪta sɪ kʊ tɔgt ba cullu tɪm cwɛɲɛ. Kʊ ma sʊ-o. ³⁹Dɪ Yuutu Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Ei! Abam Fariztan tiinɛ na lagt á di wʊdiu, á yɛni á fɔgt á sɪn á zwɪ dɪ á kabɛli kwe lanyɪranɪ. Kʊ daart abam tɪtɪ nan su dɪ digiru mʊ. Á wʊrʊ su dɪ ɲwɪlɪn dɪ wo-balwaarʊ kɛm. ⁴⁰Abam yɪ jwɛəru mʊ. Wɛ nan mʊ wʊ kɪ wɛənu maama wʊrʊ dɪ tɪ kwe na? ⁴¹Á nan maɲt sɪ á kwe á na jɪgt kʊlʊ tɪn á pa yinigɛ tiinɛ dɪ á wʊrʊ maama. Á na kɪ kʊntʊ, á kʊlʊkʊlʊ daa bá ta jɪgt digiru.

⁴² Abam Fariztan tiinɛ-ba, lɛɛrʊ wʊ á yuu nɪ. Bɛɲwaanɪ, kʊ na maɲt kʊ yɪ dwɛ dwi maama ba zɪ ba daga dɪ, á yɛni á lɪ kʊlʊ na yɪ Wɛ nyɪm tɪn á pa-Dɪ. Kʊ lana. Kʊ daart abam yigɛ tɛrɛ dɪ cɪga tɔgtɪm dɪ Wɛ sono. Kʊ ya maɲt sɪ á taá kɪ tɪntʊ wɛənu tɪm mʊ, sɪ á yɪ yagɪ Wɛ niɛ yadaara yam.

⁴³ Abam Fariztan tiinə-ba, lɛɛɾʋ wʋ á yuu nɪ. Bɛɲwaant, á na zʋ á Wɛ-di sɪm, á lagɪ je-kamunnu mʋ st á taá je yigə nɪ. Á na ve yaga, á lagɪ st nɔɔna maama taa tui ba zuli abam.

⁴⁴ Lɛɛɾʋ wʋ á yuu nɪ. Bɛɲwaant á nyt dɪ yibeelə yalʋ na saart ya daart tɪga yɪ nɔɔna tɔgtɪ ya banja ba kɛa yɪ ba yəri ya ni nɪ tɪn mʋ.»

⁴⁵ Wɛ cullu karanyɪna dɪdʋa ma ləri Zezi taant dɪm o wɪ: «Karanyɪna, nmʋ na jɪgt wəənu tɪlʋ n ɲɔɔnt tɪn, n twɪ dɪbam dɪ mʋ.»

⁴⁶ Zezi ma ləri o wɪ: «Abam balʋ na yɪ Wɛ cullu karanyɪna tiinə tɪn, lɛɛɾʋ wʋ á dɪ yuu nɪ. Bɛɲwaant abam yəni á yaart nɔɔna dɪ wo-dɛɛɾʋ sɪ ba taa tɔga. Kʋ maa nyt dɪ á na pa ba zɪɲɪ zɪla yalʋ na dunə ya dwe ba zɪɲɪm tɪn, yɪ abam tɪtɪ ba sɛ sɪ á twəri zɪla yam fɪnfɪtɪn dɪ á zəɲi.

⁴⁷ Lɛɛɾʋ wʋ á yuu nɪ. Bɛɲwaant abam yəni á fɔgt á kɪ faɲa faɲa Wɛ nijɔɲnə bam yibeelə. Kʋ nan yɪ á kwə-nakwa mʋ gʋ-ba. ⁴⁸ Á kəm dɪm brɪ nɪ á sɛ kəm-balwaarʋ tɪlʋ á kwə-nakwa bam na kɪ tɪn. Bantʋ dɛɛn gʋ Wɛ nijɔɲnə bam, yɪ abam tɪtɪ laan fɔgt á kwɛ ba yibeelə yam. ⁴⁹ Abam na tɔgt á kwə kənə kuntʋ tɪn, Wɛ dɪlʋ na maɲɪ Dɪ ye wəənu maama tɪn tagɪ abam ɲwaant Dɪ wɪ: «Áá tʋɲɪ a nijɔɲnə dɪ a tɪntʋɲna ba tee nɪ. Ba ma wʋ ja ba badaara ba gʋ, yɪ baá yaart badaara.» ⁵⁰ Kuntʋ ɲwaant Wɛ wʋ pa á na cam zanzan, nɪ kʋ yɪ abam tɪtɪ mʋ gʋ Wɛ nijɔɲnə balʋ maama ba na gʋ lʋgʋ pulim nɪ st kʋ ba kʋ yɪ zɪm tɪn, ⁵¹ kʋ na puli Abɛlɪ nɪ st kʋ ba kʋ kweeli dɪ Zakari wʋlʋ ba na gʋ Wɛ kaanɪm bimbim dɪm dɪ Dɪ di-laa kʋm tɪtari nɪ tɪn. A lagɪ a ta cɪga mʋ dɪ abam sɪ, kəm-balwaarʋ tɪm kuntʋ maama caa wʋ ta wʋ zɪm nɔɔna bam yuu nɪ.

⁵² WE cullu karanytina tiinə-ba, lɛɛrv wɔ á yuu nt. Bɛɲwaant á yəni á ci nɔɔna sɪ ba yɪ lwart WE cɪga kam. Abam tɪtɪ wɔ sɛ sɪ á jɔɲi-ka, yɪ á daart á wɔ pɛ balɔ na lagɪ ba jɔɲi-ka tɪn cwəɲə sɪ ba jɔɲi.»

⁵³ Zezi laan ma nuɲi jəgə kam kɔntɔ nt o viiri. WE cullu karanytina tiinə bam dɪ Fariztan tiinə bam maa ba lagɪ o taant dɪ fɪnfɪtɪn dɪ. Ba ma yaar-o dɪ bwiə zanzan. ⁵⁴ Ba maa lagɪ sɪ ba pa o ɲɔɔnt o tusi, sɪ ba want ba ja-o.

12

Dí na wɔ ta jɪgɪ dí tɪtɪ te tɪn
(*Matiyu 10:26-33, 12:32, 10:17-20*)

¹ Maɲa kam kɔntɔ nt kɔ-fɔrɔ zanzan ya lagɪ daant Zezi tee nt. Ba dɛɛn yɪ nɔɔna mɔrrɔ mɔrrɔ mɔ. Ba tiini ba pɪntɪ daant yɪ ba nɔnt daant. Zezi ma puli o ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Á fɔgɪ á ci á tɪtɪ, sɪ á yɪ pa Fariztan tiinə bam dɪ abam ba dabiɪt dɪm, dɪ ba na yɪ pipiri-nytina yɪ ba səgi ba kɪ wo-balwaarɔ te tɪn. ² Kɪlɔ maama na səgi nɔɔna tee nt tɪn, kɔ jwa wɔ ba kɔ lwart jaja. ³ Kɔntɔ tɪn, abam na səgi á ta kɪlɔ maama tɪn wɔ nuɲi pooni mɔ sɪ nɔɔna maama ni. Abam na waast woɲo kɪlɔ digə wɔnt tɪn, nɔɔna wɔ di nayuu ba tɔɔɪ-kɔ.

⁴ A cilonnə-ba, a lagɪ a ta abam sɪ á yɪ taá kwart fɔntɪ dɪ balɔ na wat ba gɔt á yɪra yam yɪ ba daa wart ba kɪ abam kɪlɔkɪlɔ ba wəli da tɪn. ⁵ A nan wɔ brɪ abam á na maɲɪ sɪ á taá kwart wɔlɔ tɪn. Á maɲɪ sɪ á taá kwart WE mɔ, bɛɲwaant dɪntɔ jɪgɪ dam sɪ Dɪ gɔ abam sɪ Dɪ daart Dɪ dɪ abam min-tɪv nt. A lagɪ a ta abam sɪ dɪntɔ mɔ á maɲɪ sɪ á taá kwart.

⁶ Kɔ na yɪ kabəmbəli, ba yəni ba yəgi sɪntɔ mwalt mwalt mɔ. WE nan ba swe sɪ dɪdɔa dɪdɔa ni nt. ⁷ WE maɲɪ Dɪ ye abam yuuywe sɪm ni na maɪ te tɪn. Á yɪ

taá kwarí fúvnt, st abam dídva dídva jítgi kuri á dwe kabəmbəli zanzan.

⁸ A lagt a ta abam st nɔɔɔv wɔlv maama na zigt nabiinə yigə nt o brí jaja st o yí a nɔɔɔv tɪn, amv Nabiin-bu wɔm dɪ wú zigt kúntv tu kwaga nt a brí nt o yí a nɔɔɔv WE malest sɪm yigə nt. ⁹ Kú daart, wɔlv maama na vɪn amv nabiinə yigə nt tɪn, amv dɪ wú vɪn kúntv tu WE malest sɪm yigə nt. ¹⁰ Wɔlv maama na ɲɔɔnt wɔbalwaarv o pa amv Nabiin-bu wɔm tɪn, WE wú sɛ st Dɪ ma cɛ kúntv tu. Wɔlv nan na ɲɔɔnt o twí WE Joro kúm tɪn, WE bá sɛ st Dɪ ma cɛ-o.

¹¹ Nɔɔna wú ja abam ba vu ba saɲt Zwifə nakwa tee nt dɪ tɪv kúm yigə tiinə tee nt dɪ dɪdɛɛra tee nt. Ba na kɪ abam kúntv, st á yí taá liə dɪ á na wú ɲɔɔnt kɔlv st á ma vɪt á tɪtɪ, naa á na wú tɔlv taant dɪm te tɪn. ¹² Kantu maɲa kam nt WE Joro kúm wú pa á lwart á na maɲt st á ta kɔlv tɪn.»

Jɪjɪgrv na bá want tɪ pa ɲwta te tɪn taant

¹³ Nɔɔv dídva mv tɔgt o wɔ kɔɔv kúm wɔnt, o ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, a loori-m st n ta a zɪmbaarv wɔm, st o kwe wəənu tɪlv dɪbam ko na tɪgt o daart tɪn o maɲt amv nɪm o pa-nɪ.»

¹⁴ Zezi ma lər-o o wɪ: «A cilɔɲ. Wɔɔ mv tɪɲi amv st a di abam taant naa st a maɲt á jɪjɪgrv a pa abam?» ¹⁵ O laan ma ta dɪ ba maama o wɪ: «Á taá yɪt á tɪtɪ dɪ wɔswənə zanzan. Nɔɔv jɪjɪgrv na daga te, tɪ bá want o ɲwta tɪ yɪt, o na maɲt o yí nadum te dɪ.»

¹⁶ Zezi laan ma maɲt mɪmaɲa o brí-ba o wɪ: «Nadum wɔdɔɲ mv wɔra. O maa jítgi kart st na kɪ wɔdiiru zanzan st pa-o. ¹⁷ O ma bɔɲt o wɪ: A nan wú kɪ ta mv? Je daa tərə st a kɪ a wɔdiiru tɪm maama da.»

¹⁸ O laan ma bɔɲt o wɪ: «A na wú kɪ te tɪn, aá magt a tuli sɪm maama mv a dɪ tɪga nt, st a daart a lɔ tuli-zɛ,

si a want a pe a wo-vaalv tum dt a wænu tum maama a ki da.» ¹⁹ A laan wú ta a wunt a wi: «A jigt wænu tlv maama a na lagt tln si kv taa ve bina kɔɔ kɔɔ. Liə daa bá ja-ni. Aá ta ki a wubɔɔ na lagt te tln, a di yi a nyɔa yi a ki wɔpolo.» ²⁰ WE ma ta did-o Dl wi: «Nmɔ yi joro mɔ. Tlti dntv wunt aá jorji n ɔwla. Kuntv tln, wɔɔ mɔ wú ta te wænu tlv maama n ya na jigt tln?» ²¹ «Kv yi kuntv doɔ mɔ dt wɔlv maama na tiji jigtv zanzan o pa o tlti yi o ba jigt kvlvkv WE tee ni tln.»

*Baja-WE na nii dtbam baja ni te tln
(Matiyu 6:19-21,25-34)*

²² Zezi ma ta dt o karabiə bam o wi: «Kuntv ɔwaant mɔ a lagt a ta abam si á yi taá jigt liə dt lvgv baja kvlvkv, kv na yi á ni-wɔdiu, naa á na wú zv gwaarv tlv tln. ²³ BEɔwaant á ɔwla gart wɔdiiru. Yira yalv WE na pe abam tln dt maa gart gwaarv. ²⁴ Nan maant-na á nii bacangaarv na yi te tln. Tl ba duə, yi tl ba zagl mna. Tl bajigt tuli dt tikəri si tl kv wɔdiiru da. Kv nan yi WE mɔ nii tl baja ni dt tl ni-wɔdiu. Abam nan tiini á jigt kuri á dwe zunə bam. ²⁵ Abam wɔlvwɔlv bá want o toɔi o ɔwla dt fɔfɔn dt, o na maɔt o li te dt. ²⁶ Á bá want kv fɔfɔn dt á kv, bɛɛ nan mɔ yi á jigt liə dt wænu tlv maama na daart tln? ²⁷ Maant-na á nii ga-punnu tum lam na yi te tln. Tntv nan wart tl tɔɔt, yi tl wart gwaarv tl sɔ. Nan taá ye-na ni, tntv jigt lam tl dwe PE Salɔmɔn dɛɛn na maɔt o zɔvrt gwar-ɔvnnv tlv tln. ²⁸ Kv nan na yi gaarv tum kuntv, tntv ba jigt dɛ dt nɔɔna na zwe-tl. Dl kuntv dt, WE ta mɔ pat tl jigt lam kuntv doɔ. Kuntv ɔwaant, kv na yi abam, WE tiini Dl nii abam baja ni. Bɛɛ mɔ yi á ba kv á wɔ-dtɔva dt WE?

²⁹ Á yi taá jigt wubɔɔ-fara dt á na wú kv te si á na wɔdiu á di tln. Á yi taá kv liə dt kuntv woɔo. ³⁰ Lvɔv

baŋa nɔɔna balu na yəri WE tɪn mu tiini ba buŋɪ wænu tɪm kɔntu maama wɔbuŋa. Abam Ko WE nan maŋɪ Dɪ ye nɪ abam maŋɪ sɪ á taá jɪɪt wænu tɪm kɔntu. ³¹ Abam maŋɪ sɪ á pa á wɔbuŋa taa tɔɪt WE paari dɪm mu. Á na kɪ kɔntu, WE laan wú wəli abam woŋo kɔlɔ na daari tɪn.

³² A nɔɔna bam á na ba daga tɪn, yɪ pa-na fɔbɔnɪ taa jɪɪt abam. Abam Ko WE wɔbuŋa mu lagɪ sɪ Dɪ pa abam tɔɪt á di Dɪ paari dɪm. ³³ Kwe-na á jɪɪtɪrɔ tɪm á yəɪ, sɪ á daari á maŋɪ tɪ səbu kɔm á ma wəli yinigə tiinə. Kɔntu mu á kwe á jɪɪtɪrɔ á tɪŋi WE-sɔŋɔ nɪ, səbiə gan-lɔɪɔdɪ na bá cɔɪt mɛ tɪn. Á na tɪŋi jɪɪtɪrɔ WE tee nɪ, tɪ daa bá je. ŋwɪna daa bá want ba ŋɔ-tɪ, yɪ tva bá want ka mu-tɪ ka cɔɪt. ³⁴ Bɛŋwaanɪ, abam jɪɪtɪrɔ na tigi mɛ tɪn, á bɪcara dɪ tigi dáant mu.»

Dí na wú ta jɪɪt dí tɪtɪ te sɪ dí Yuutu joori o ba tɪn
(*Matiyu 24:42-51, 10:34-36, 16:2-3, 5:25-26, Marɪkɪ 13:32-37*)

³⁵⁻³⁶ Zezi ta ma ta o wɪ: «Á taá fɔɪt á cɔ á tɪtɪ, nɪ nɔɔna balu yuutu na nuŋi o vu sɪ o di kadiri candiə yɪ ba jɪɪt tɪna sɪ o joori o ba tɪn. Ba ma fɔɪt ba vɔ ba gwaaru dɪ vwɪ, yɪ ba tariɪt ba min-zwænu ba zɪɪt ba tee nɪ. Ba yuutu wɔm na tu o yɪ manco-pɪna o magɪ boro, ba laan wú want ba zaŋɪ lɪla ba pɔrɪ ba pa-o. ³⁷ Ba yuutu wɔm na joori o ba, yɪ tɪntɔŋna balu na zɪɪt ba niə yɪ ba ba dɔ tɪn, kɔvú jɪ wɔpolo dɪ ba. A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, ba yuutu wɔm laan wú pa ba jəni ba dɪ wɔdiu. O ma wú vɔ o gɔrɔ dɪ vɔa, sɪ o kwe wɔdiu kɔm o vu o zɪɪt sɪ ba dɪ. ³⁸ O nan na joori o ba tɪtɪ kɔrɔ nɪ dɪ, yɪ o tɪntɔŋna bam ta na zɪɪt ba niə yɪ ba ba dɔa, kɔvú jɪ wɔpolo dɪ ba.

³⁹ Á taá ye sɪ, sɔŋɔ tu ya na lwarɪ maŋa kalɔ ŋwɪnɔ na lagɪ o ba tɪn, o ya bá pa ŋwɪnɔ wɔm na cwəŋə o zɔ o ŋɔ. ⁴⁰ Kɔntu ŋwaanɪ abam maŋɪ sɪ á cɪ á tɪtɪ mu, sɪ amɔ

Nabiin-bu wɔm lagt a ba maŋa kalɔ abam na ba tɪna nɪ aá ba tɪn mɔ.»

⁴¹ ΠΥΞΕΡΙ ma bwe Zezi o wɪ: «Dí Yuutu, nmɔ na maŋt mɪmaŋa yantɔ tɪn, kɔ yɪ dɪbam yɪrant ɲwaant mɔ naa nɔɔna maama ɲwaant mɔ?»

⁴² DÍ Yuutu Zezi ma læri o wɪ: «Wɔɔ mɔ yɪ tɪntɔɲ-ɲɔm wɔlɔ na jɪgt wɔbɔɲa tɪn? O nyɪ nɪnɛɛnɪ tɪntɔɲnɔ wɔlɔ o yuutu na yagt o tɪtɔɲa o pa-o yɪ o daart o vu cwəŋə tɪn. O yuutu wɔm ma li-o sɪ o taa nii o donnə tɪntɔɲna bam bəɲa nɪ, sɪ o daart o taa pa-ba ba ni-wɔdiu dɛ maama. ⁴³ O sɔɲɔ tu wɔm na joori o ba, yɪ o na piini dɪ o kɪ kɔlɔ maama o na pɛ-o sɪ o kɪ tɪn, tɪntɔɲnɔ wɔm kɔntɔ laan wɔ na wɔpɔlo. ⁴⁴ A lagt a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, o yuutu wɔm laan wɔ pa o taa nii o jɪjɪgɪrɔ maama bəɲa nɪ mɔ.

⁴⁵ Tɪntɔɲnɔ wɔm nan na bɔɲt o wɪ, o yuutu wɔm daant zanzan yɪ o ba tui, yɪ o na jɪgt o donnə tɪntɔɲ-baara dɪ tɪntɔɲ-kaana bam o maga, o di o gaala, yɪ o nyɔ sana o bugə, ⁴⁶ tɪntɔɲnɔ wɔm kɔntɔ yuutu wɔm laan wɔ joori o ba, dɛ dɪm tɪntɔɲnɔ wɔm na ba jɪgt tɪna dɪ maŋa kalɔ o na wɔ ba tɪn. O yuutu wɔm na tu o pɪr-o kɔntɔ, o laan wɔ pa o na cam, yɪ o daart o pa o da dɪ balɔ na vɪn Wɛ cɪga kam tɪn o na yaara zanzan.

⁴⁷ Tɪntɔɲnɔ wɔlɔ maama na lwart o yuutu wɔbɔɲa na lagt sɪ o kɪ kɔlɔ tɪn, yɪ o na wɔ sɛ sɪ o ja o tɪtɪ o kɪ-kɔ, kɔntɔ tu wɔ na magɪrɔ zanzan. ⁴⁸ Kɔ daart, wɔlɔ na yəri o yuutu na lagt sɪ o kɪ kɔlɔ tɪn, yɪ o na kɪ kɔlɔ na maŋt sɪ ba mag-o tɪn, kɔntɔ tu wɔ na magɪrɔ fɪnfɪtɪn mɔ. Wɔlɔ maama ba na pɛ wəənu zanzan tɪn, baá bwe-o wəənu zanzan bwɪə. Nɔɔnɔ wɔlɔ na jɔɲi wəənu zanzan sɪ o taa nii-tɪ tɪn, Wɛ wɔ bwe-o wəənu zanzan kɔ ja gaalt.»

⁴⁹ Zezi daa ta ma ta o wɪ: «Amɔ tu lɔgɔ baŋa sɪ a tariɣɪ mini mɔ a ma zwɛ-kɔ. A nan ya lagɪ dɪ a wɔ maama sɪ mini dɪm na maŋɪ dɪ ya tariɣɪ mɔ. ⁵⁰ Amɔ nan maŋɪ sɪ a zɔ yaara wɔ, nɪnɛɛnɪ a na wɔ miisi na wɔnɪ te tɪn mɔ. A nan wɔ wɔ-cɔgɔ wɔnɪ mɔ, sɪ kɔ taa ve maŋa kam kɔ na wɔ kɪ kɔ ti tɪn. ⁵¹ Amɔ na tu lɔgɔ baŋa tɪn, á bɔŋɪ sɪ kɔ yɪ sɪ a pa nɔɔna fɔgɪ daantɪ mɔ na? Aye. A tu sɪ a pa nɔɔna pɔɔrɪ daantɪ mɔ. ⁵² Kɔ na puli zɪm kɔ maa ve, sɔŋɔ dɪdɔa wɔnɪ nɔɔna banu na wɔra, baá pɔɔrɪ daantɪ batɔ dɪ bale. ⁵³ Ko dɪ o bu wɔ pɔɔrɪ daantɪ. Nu dɪ o buko dɪ wɔ pɔɔrɪ daantɪ. Kaantɪ dɪ o barɔ nu dɪ wɔ pɔɔrɪ daantɪ.»

⁵⁴ Zezi laan ma ta dɪ nɔn-kɔgɔ kum o wɪ: «Á na nɛ kunkwænu na wɔra tɪ zaŋa mɛ seeni dɔa na zɪɣɪ da ka nɪ tɪn, á yæni á ta lɪla sɪ dɔa lagɪ ka nɪ, yɪ kaá sɪnɪ ka nɪ mɔ. ⁵⁵ Kɔ daartɪ gungun-kɔrrɔ viu na wɔra kɔ fulɔ, á yæni á wɪ lɔn-wɪta maa bɪna, yɪ kɔvɔ sɪnɪ kɔ kɪ kɔntɔ mɔ. ⁵⁶ Abam yɪ pipiri-nyɪna mɔ. Abam wat á nii wɛyuu dɪ tɪga baŋa á ma lwartɪ tɪga kam yibiyɔ na wɔ ta yɪ te tɪn. Bɛɛ nan mɔ yɪ á wartɪ á lwartɪ wænu tɪlɔ na wɔra tɪ kɪ lele tɪn kuri?

⁵⁷ Bɛŋwaantɪ mɔ yɪ abam ba bɔŋa, sɪ á lwartɪ kɔlɔ na lana tɪn sɪ á taá kɪa? ⁵⁸ Kɔ nyɪ dɪ nɔɔnɔ na jaantɪ-m o vu o saŋɪ sariya jɔgɔ nɪ te tɪn. Abam ta na wɔ cwɔŋɔ nɪ á maa ve tɪn, sɪ n kwaantɪ n pa á fɔgɪ daantɪ. Kɔ na dat kɔntɔ, o laan wɔ ja nmɔ o kɪ sariya-diru wɔm jɪŋa nɪ. Wɔntɔ dɪ laan ma wɔ kɪ nmɔ o tɪntɔŋnɔ jɪŋa nɪ, sɪ o kɪ nmɔ pɪna digɔ nɪ. ⁵⁹ A lagɪ a ta nmɔ sɪ nɪ ta n wɔra taan. N na wɔ ŋwɪ jɪnɪ dɪm maama n ti, ba bá yagɪ-m.»

13

Dí na wɔ læni dí wɔrɔ, dí wɔ na cɔgɪm

¹ Kantu maŋa kam nɪ nɔɔna badonnə maa ba Zezi te, yɪ ba ta dɪd-o Galile tiinə badonnə taant. Guvɪrma tu Pilat dɛɛn jaant bantɔ o gv maŋa kalɔ ba na wɔra ba kaant Baŋa-Wɛ tɪn, o pa ba jana nuŋi ka gwaant dɪ vara jana. ² Zezi ma ləri nɔɔna bam o wɪ: «Galile tiinə bantɔ na tiini ba na cam kuntu doŋ tɪn, á buŋɪ sɪ kɔ yɪ ba na tiini ba yɪ nɔn-balwaarɔ ba dwe ba donnə bam tɪn ŋwaant mu na? ³ Aye, kɔ dat kuntu. Abam tɪtɪ dɪ na wɔ ləni á wɔrɔ á yagɪ kəm-balwaarɔ tɪm, abam maama dɪ wɔ cɔgɪ kuntu doŋ mu. ⁴ Kɔ ta na yɪ nɔɔna fugə-nana balɔ ya na tɪgɪ Silva nɪ maŋa kam wɛyuu digə na tɔ ba baŋa nɪ tɪn, á buŋɪ nɪ kɔ yɪ ba na maŋɪ sɪ ba na cɔgɪm kɔ dwəni Zeruzalɛm tiinə badonnə bam tɪn ŋwaant mu na? ⁵ Aye, kɔ dat kuntu. Abam tɪtɪ na wɔ ləni á wɔrɔ á yagɪ kəm-balwaarɔ tɪm, abam maama dɪ wɔ cɔgɪ kuntu doŋ mu.»

Kapuru kulɔ na ba jaant tɪn mɪmaŋa

⁶ Zezi laan ma maŋɪ mɪmaŋa o brɪ-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ mu wɔra. O ma jəri kapuru o kara wɔnt. O ma vu sɪ o nii, oó na kɔ biə o gwəri na. O ma wɔ nɛ. ⁷ Kɔ na ba ləri biə tɪn, o ma ta dɪ o tɪntɔŋnɔ wɔm o wɪ: «Nii, dɔɔn jɪgɪ bɪna yatɔ mu a na tui a laga kɔ biə yɪ a ba nat kulɔkulɔ. Nan goni-kɔ n dɪ tɪga nɪ, sɪ kɔ zɪgɪ da kafɛ mu.»

⁸ Tɪntɔŋnɔ wɔm ma lər-o o wɪ: «A yuutu, yagɪ sɪ kɔ daa kɪ bɪnt dɪdɔa kɔ wəli da. Aá kɔ goŋo a kaagɪ kɔ maama yɪ a kɪ pɔpɔɔnɔ da. ⁹ Bɪnt daa na yiə yɪ kɔ na lægi biə, kɔ lana. Kɔ nan daa ta na wɔ lægi, dɪ laan wɔ go-kɔ dɪ dɪ tɪga nɪ.» »

Zezi na pɛ kaant wɔdoŋ na yazurə ba siun dɛ nɪ te tɪn

¹⁰ Zwifə bam siun dɛ dɪdoŋ dɛɛn ma yi. Zezi maa wɔ ba Wɛ-digə kam nɪ o brɪ-ba Wɛ taant. ¹¹ Kaant wɔdoŋ maa tɔgɪ o wɔra, cicirə na jɪg-o ka yaara dɪ yawɔ taan bɪna

fugə-nana, ka pa o tii mʊ, o wart o kwəni wɛɛnt. ¹² Zezi na nɛ-o tɪn, o ma ta dɪd-o sɪ o ba o te. O laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Kaant, n nɛ bwəlɪm, n sɪn dɪ n yaara yam.» ¹³ O na tagɪ kʊntʊ tɪn, o ma zi o jɪa o baɲa nɪ. Bɪdwɪ baɲa nɪ mʊ kaant wʊm kwəni wɛɛnt. O na kwəni wɛɛnt tɪn, o ma tee Baɲa-Wɛ.

¹⁴ Zwifə Wɛ-digə kam yuutu wʊm na nɛ Zezi na kɪ te ba siun dɛ dɪm nɪ yɪ o pa kaant wʊm na yazurə tɪn, o bam ma zaɲɪ. O ma ta dɪ kɔgɔ kʊm o wɪ: «Wɛ pɛ dɪbam da yardʊ mʊ sɪ dɪ ta maa tʊɲɪ dɪ tɪtʊɲa. Kʊntʊ tɪn, á maɲɪ sɪ á taá tui da yam kʊntʊ nɪ mʊ sɪ á na yazurə, sɪ kʊ dat siun dɛ dɪm nɪ.»

¹⁵ Dɪ Yuutu Zezi ma lər-o o wɪ: «Abam yɪ pipiri-nyɪna mʊ. Abam wɔɔ mʊ wʊ ta jɪɪɪ o nabɪa naa o bɪnaga yɪ o ba bwəlɪ-ka o ja vu sɪ ka nyɔ na siun dɛ dɪm nɪ? ¹⁶ Kʊntʊ tɪn, kaant wʊntʊ na yɪ Abraham dwi tu yɪ sʊtaant ya vɔ-o dɪ yawɪv bɪna fugə-nana tɪn, kʊ culi sɪ a bwəl-o a yagɪ siun dɛ dɪm nɪ sɪ o sɪn dɪ o yawɪv kʊm na?»

¹⁷ O na tagɪ kʊntʊ tɪn, kʊ ma pa balʊ na vɪ-o tɪn na cavɪtra. Kʊ daart nɔn-kɔgɔ kʊm maama maa jɪɪɪ wʊpɔlo zanzan dɪ wo-kɪnkagɪla yalʊ maama o na kɪ tɪn.

Wɛ paart dɪm na yɪ te tɪn

(*Matiyu 13:31-33, Marɪkɪ 4:30-32*)

¹⁸ Zezi daa ma ta o wɪ: «Wɛ paart dɪm nyɪ dɪ bɛɛ? A ma bɛɛ mʊ a maɲɪ-dɪ a brɪ abam? ¹⁹ Wɛ paart dɪm nyɪ dɪ nɔɔnʊ na kwe wo-duu na yɪ mɪmɪtʊnʊ o vu o du o kadugə nɪ. Wo-duu kʊm kʊntʊ ma nuɲɪ, yɪ kʊ tiini kʊ jɪ tu-kamunu. Zunə laan ma ba ba sɔ ba pwəru tiu kʊm yuu nɪ.»

²⁰ Zezi daa ma ta o wɪ: «A ta wʊ ma bɛɛ mʊ a maɲɪ Wɛ paart dɪm na nyɪ te tɪn a brɪ abam? ²¹ Dɪ nyɪ dɪ kaant na kwe dablɪ o gwaant dɪ dɪpɛ muni zwɪ-zɛ sɪtɔ te tɪn. Dɪ laan ma pa dɪpɛ muni dɪm maama fʊlɪ.»

Dí na wú zú WE paart dím wúnt te tɪn
(Matiyu 7:13-14,21-23)

²² Zezi dɛɛn wú cwəŋə nɪ o maa ve Zeruzalɛm. O na maa ve tɪn, o tʊli tɪnt dím maama yɪ o brɪ-ba WE taant.

²³ Nɔɔnʊ wʊdɔŋ ma bwe-o o wɪ: «A Yuutu, nɔɔna fɪnfɪtɪn yɪrant mʊ wú na vrɪm na?»

Zezi ma ta dɪ nɔɔna bam o wɪ: ²⁴ «Á taá cʊ á tɪtɪ sɪ á kwaant á da ni dɪlʊ na pɪntɪ tɪn á zú WE paart dím wú.

A lagɪ a ta abam sɪ nɔɔna zanzan wú ba ba beeri sɪ ba zú, yɪ ba bá want ba na cwəŋə. ²⁵ Maŋa kam na yia, yɪ sɔŋɔ

tu zaŋɪ o pɪ o mancoŋo, abam laan wú ba á zɪɪ pooni nɪ á magɪ boro, yɪ á loori á wɪ: «Dí Yuutu, popo, pʊrɪ sɪ dí zú.»

O laan wú læri o wɪ: «A yəri abam na nuŋi mɛ.» ²⁶ Abam laan wú ta wɪ: «Dɪbam ya tɔɪɪ dɪ nmʊ dí jəni

dí di wʊdiu. Kʊ yɪ dɪbam tɪʊ kʊm cwe sɪm wʊnt mʊ n zɪɪ da n brɪ WE taant.» ²⁷ O nan ta wú læri abam o wɪ:

«A yəri abam. Joori-na daa nɪ, abam kəm-balwaarʊ tiinə bam.»

²⁸ Kʊ na kɪ abam kʊntʊ, á wú na Abraham dɪ Yizakɪ dɪ Zakɔbɪ na je WE paart dím wʊnt, kʊ wəli dɪ WE nijɔŋə

bam maama. Abam tɪtɪ nan bá na cwəŋə sɪ á zú. Abam wú maŋɪ mɛ yaara na wʊra yɪ nɔɔna keerə yɪ ba dʊnt

ba nwa tɪn. ²⁹ Nɔɔna wú nuŋi lʊgʊ baŋa je maama nɪ ba ba ba zú WE paart dím wú, yɪ ba jəni ba di ywəəni daant.

³⁰ Á taá ye nɪ, nɔɔna badaara zɪm na yɪ kwaga tiinə tɪn wú ba ba ji yigə tiinə. Badaara dɪ na maŋɪ ba yɪ yigə tiinə

tɪn wú joori ba ji kwaga tiinə.»

Zezi wʊ na cɔɪɪ Zeruzalɛm tiinə ŋwaant te tɪn
(Matiyu 23:37-39)

³¹ Maŋa kam kʊntʊ nɪ mʊ Fariztan badonnə tu Zezi te, yɪ ba ta dɪd-o ba wɪ: «Yagɪ yo seeni sɪ n vu jəgə kadɔŋ.

Bɛŋwaant Pɛ Erɔdɪ lagɪ sɪ o pa ba gʊ nmʊ.»

³² O ma ləri-ba o wɪ: «Ve-na á ta á brɪ nasta kam nɪ, zɪm da yantʊ nɪ a maŋt st a taa zəli sʊtaana, st a kwəri a pa nɔɔna na yazurə. Da yatɔ dɛ nɪ, a laan wʊ yi a kweelim jəgə. ³³ A nan maŋt st a daa kwe a cwəŋə a taa kɛa zɪm dɪ jwaant dɪ jwa yigə nɪ, bɛŋwaant kʊ bá want st wʊlʊ na yɪ Wɛ nijonnu tɪn ga o ŋwɪa yɪ kʊ daɪ Zeruzalɛm nɪ.

³⁴ Həii! Zeruzalɛm tiinə-ba, á yəni á gʊ Wɛ nijonŋə yɪ á dʊlɪ nɔɔna balʊ Wɛ na tʊŋt abam tee nɪ tɪn dɪ kandwa. Kuni zanzan mʊ a ya lagt st a la abam nɔn-biə a kɪ daant st a taa nii á baŋa nɪ, nɪnɛɛnɪ coro na kukwəri kʊ biə kʊ kɪ kʊ vwana kuri nɪ te tɪn, yɪ abam wʊ sɛ. ³⁵ Kʊntʊ tɪn, Wɛ laan wʊ dwanɪ Dɪ jɪa abam tɪʊ kʊm baŋa nɪ st kʊ ji di-dwəənu. Á taá ye nɪ, á daa bá na-nɪ st kʊ taa ve maŋa kalʊ á na wʊ ta wɪ: «Zuli-na wʊlʊ na tu dí Yuutu Wɛ yɪrɪ ŋwaant tɪn.» »

14

Zezi na pɛ ya-fʊla tu na yazurə te tɪn

¹ Siun dɛ dɪdoŋ dɛɛn ma yi. Zezi ma vu Fariztan yigə tu dɪdʊa sɔŋɔ o zʊ st o di wʊdiu. O na wʊra tɪn, ba maa kwaanɪ ba yɪr-o, st ba nii o na wʊ kɪ te tɪn. ² Ya-fʊla tu ma ba o zɪgt Zezi yigə nɪ. ³ Zezi na nɛ-o tɪn, o ma bwe Wɛ cullu karanyɪna tiinə dɪ Fariztan tiinə bam o wɪ: «Dɪbam cullu paɪ cwəŋə st dí pa nɔɔnʊ na yazurə siun dɛ dɪm nɪ naa kʊ culə?» ⁴ Ba maa cɪm. O ma dwe nɔɔnʊ wʊm o pa o na yazurə, yɪ o yag-o o wɪ, o ve.

⁵ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Abam wʊlʊ bu na tʊ vʊlɪ wʊnt siun dɛ nɪ, n bá kɪ lɪla n vu n vaŋ-o n lɪ na? Kʊ na yɪ n nabɪa dɪ, n bá vu n lɪ-ka na?»

⁶ Ba maa wart ba lər-o kʊlʊkʊlʊ.

Dí na maŋt st dí tu dí tɪtɪ dí kɪ te tɪn

⁷ Nɔɔna balʊ na tu st ba tɔgt ba di wʊdiu Fariztan tu wʊm sɔŋɔ nɪ tɪn maa lagt jəŋə je st ba jəni. Zezi ma na

nt ba lagt je-laarv je mv st ba jəni da. O na nE kuntu tɪn, o ma maŋt mɪmaŋa o brɪ-ba o wɪ: ⁸ «Nɔɔnɔ na kɪ kadiri candiə yɪ o bəŋi-m st n ba n di, yɪ kwaant st n jəni nɔn-kamunu jəŋə je nt. Nmɔ na kɪ kuntu, yɪ nɔn-kɔɔɔ na tuə, ⁹ sɔŋɔ tu wɔlv na bəŋi abam tɪn wʊ ba o ta dɪ nmɔ o wɪ: <Zaŋt st n daart jəgə kam n pa nɔɔnɔ wɔntv.> Nmɔ laan wʊ zaŋt n vu n jəni kwaga kwaga mv dɪ cavɪɪra.

¹⁰ Kɔ daart, ba na bəŋi-m st n vu n tɔgt n di candiə, ve n jəni kwaga kwaga. Nmɔ na kɪ kuntu, yɪ sɔŋɔ tu wɔm na tu o na-m, o laan wʊ ta o wɪ: <A cilɔŋ, zaŋt n ba yigə n jəni.> Kuntu wʊ pa n na zulə nɔɔna bam maama yigə nt.

¹¹ Bɛŋwaant, wɔlv na zəŋi o tɪtɪ tɪn, Wɛ wʊ tu kuntu tu. Wɔlv nan na tu o tɪtɪ tɪn, Wɛ wʊ zəŋi kuntu tu.»

¹² Zezi laan ma ta dɪ sɔŋɔ tu wɔm o wɪ: «Nmɔ na lagt n kɪ wɔdi-fɔɔɔ n pa nɔɔna, kɔ na yɪ wɪa nt naa dɪdaant, st n yɪ bəŋi n cilonnə dɪ n cɔrrv dɪ n donnə nadunə. Nmɔ na kɪ kuntu, bantv wʊ want ba joori ba dɪ kɪ-m kuntu doŋ ba ma ŋwɪ jɪnt dɪm. ¹³ Nmɔ nan na lagt n kɪ candiə, st n bəŋi balv na yɪ yinigə tiinə dɪ kwaarv dɪ gwant dɪ lilwə tɪn, st ba ba ba di. ¹⁴ Nmɔ na kɪ kuntu, nmɔ wʊ ta n jɪgt yu-yoŋo. Nɔɔna bantv doŋ bá want ba joori ba ŋwɪ jɪnt dɪm. Maŋa kam Wɛ na wʊ pa nɔn-ŋvna bi ba yagt tɔvnt tɪn, nmɔ laan wʊ jɔŋi n kəm dɪm kwərə.»

Candi-fara mɪmaŋa
(Matiyu 22:1-14)

¹⁵ Nɔɔnɔ wɔdoŋ wɔlv na tɔgt o je Zezi tee nt o di wɔdiu tɪn ma ni o na tagt kɔlv tɪn. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlv maama na zɔ Wɛ paart dɪm wɔ o jəni o di ywəəni dáant tɪn mv yɪ yu-yoŋo tu.»

¹⁶ Zezi ma maŋt mɪmaŋa o ma ləri o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔdoŋ mv ya wɔra o ma lagt o kɪ wɔdi-fɔɔɔ st o pa

nɔɔna. O ma bɛɛɛi nɔɔna zanzan sɛ ba ba ba di. ¹⁷ Candia kam maɛa na yi tɛn, o ma tɔɛɛɛ o tɛntɔɛɛɛ sɛ o vu o ta dɛ balɔ o na bɛɛɛi tɛn nɛ, ba ba sɛ woɛo maama ti kɔ yigɛ. ¹⁸ Nɔɔna bam na ni kɔntɔ tɛn, ba maama ma wɔra ba loori cwɛɛɛ o tee nɛ. Ba didɔa ma wɛ: «Popo, pa-nɛ cwɛɛɛ, sɛ a jɔɛi kar-dɔɛa mɔ, kɔ yi fɛfɛn sɛ a vu a nii ka baɛa nɛ.» ¹⁹ Nɔɔnɔ wɔdɔɛ dɛ ma wɛ: «Popo, pa-nɛ cwɛɛɛ, sɛ a yɛgi nabe fugɛ mɔ lele kɔntɔ sɛ a ma va. A maa ve sɛ a kɛ a nii, sɛ wɛ sɛ sɛ va na?» ²⁰ Nɔɔnɔ wɔdɔɛ dɛ ma ta o wɛ: «A di kaant mɔ lele kɔntɔ. Amɔ daa bɛ want a ba.»

²¹ Tɛntɔɛɛɛ wɔm laan ma joori sɔɛɛ o vu o ta dɛ o tu wɔm ba na lɛri te tɛn. Sɔɛɛ tu wɔm na ni tɛn, o bam ma zanɛ. O ma ta dɛ tɛntɔɛɛɛ wɔm o wɛ: «Nɛɛi lɛla n vu tɛ kɔm cwe sɛm yum maama n la yinigɛ tiinɛ dɛ kwaarɔ dɛ lilwɛ dɛ gwant n pa ba ba ba di.» ²² Tɛntɔɛɛɛ wɔm ma kɛ kɔntɔ, yi o daa ta o wɛ: «Amɔ tu, a kɛ tɛte maama nmɔ na tagɛ tɛn, yi jɛgɛ daa ta daart sɛ nɔɔna jɛni da.» ²³ Sɔɛɛ tu wɔm daa ma ta did-o o wɛ: «Nɛɛi tɛ kɔm wɔ n vu n beeri cwɛ-bim sɛm maama niɛ nɛ, sɛ n pa balɔ na wɔra tɛn ba ba zɔ a sɔɛɛ kɔm sɛ kɔ su.»

²⁴ A lagɛ a ta abam sɛ, kɔ na yi nɔɔna balɔ a ya na bɛɛɛi yi ba vɛn tɛn, bantɔ wɔlɔwɔlɔ daa ba jɛɛ ni sɛ ba tɔɛɛ ba di a wɔdiu kɔm.»

Dɛ na wɛ kwaant dɛ dɛ dam maama te sɛ dɛ taɛ tɔɛɛ Zezi tɛn

(*Matiyu 10:37-38, 5:13, Marɛkɛ 9:50*)

²⁵ Zezi na wɔ cwɛɛɛ nɛ o maa ve tɛn, nɔn-kɔɛɛ zanzan maa tɔɛɛ o kwaga. O ma pipiri o nii ba seeni yi o wɛ: ²⁶ «Nɔɔnɔ wɔlɔ na tu amɔ te yi o wɔ vɛn o ko dɛ o nu, dɛ o kaant dɛ o biɛ, dɛ o zɛmbaara dɛ o nyaana dɛ o nakwa, yi o na wɔ vɛn o tɛti ɛwɛa dɛ, kɔntɔ tu bɛ want o ji amɔ karabu. ²⁷ Wɔlɔ maama na wɔ sɛ sɛ o tɔɛɛ amɔ kwaga,

st o na yaara ni wulɔ na zɔɔɔ dagara o maa ve o tɔɔɔ je te tɔɔ, kɔntɔ tu bá want o ji a karabu.

²⁸ Abam wulɔ na buɔɔ st o lo wɛyuu di-kamunu, n maɔɔ st n da yigə n jəni n jeeli n nii, səbu kum wɔ want digə kam ku lo ku ti naa ku bá want. Ku dat kɔntɔ na?

²⁹ N na wɔ ki kɔntɔ, yɔ n na cwi digə kam kuri yɔ ka daa warɔ ka guri, balɔ maama na lwarɔ tɔn wɔ ta mwant nmɔ, ³⁰yɔ ba wɔ: «Nɔɔɔ wɔntɔ puli digə loɔm, yɔ o daa warɔ-ka o guri.»

³¹ Asawɛ, pɛ na lagɔ o ki jara dɔ pɛ wɔdoɔ, o maɔɔ st o da yigə o jəni o bwɛ o nii, nɔɔna mɔrr-fugə (10.000) kalɔ na wɔ o kwaga ni tɔn wɔ want ba jeeri nɔɔna mɔrr-fiinle (20.000) kalɔ na wɔ pɛ wɔdoɔ wum kwaga ni tɔn naa ba bá want. Ku dat cɔga na? ³² O nan na bá want, pɛ wɔdoɔ wum ta na wɔ yigə yigə o buɔɔ tɔn, oó da yigə o tɔɔɔ tɔntɔɔna mu o tee ni, st ba koor-o st o yagɔ jara yam st ya ti. ³³ Kɔntɔ tɔn, ku yɔ buɔɔ mu dɔ abam wulɔ maama na wɔ kwe o worɔ maama o yagɔ daa ni, o bá want o ji amɔ karabu.

³⁴ Yɛ ywəni yɔ dɔ wat dɔ kwɛ wɔdiu. Yɛ ywəni nan na ti, n daa n bá want n pa dɔ jooɔ dɔ ja ywəni. ³⁵ Dɔntɔ daa ba jɔɔɔ kuri. N bá want n ki-dɔ n kadugə ni, naa n ma n ki pɔpɔɔ. N maɔɔ st n lo-dɔ n yagɔ mu.

Abam nan fɔɔɔ á cəgi amɔ taant dɔm.»

15

Pi-jiə dɔ səbu-jiu mɔmaɔa
(*Matiyu 18:12-14*)

¹ Dɛ dɔdɔ lampo-joɔɔ dɔ nɔn-cɔcɔɔɔ zanzan ma fɔɔɔ ba yi Zezi te, st ba taa cəgi o taant dɔm. ² Fariztan tiinə dɔ Wɛ cullu karanyɔna tiinə na nɛ kɔntɔ tɔn, ba

maa pʊʊna ba wɪ: «Taá nii nɔɔnʊ wʊntʊ na je dɪ nɔn-
cɪɔɔɪrʊ, yɪ o ta kwəri o di wʊdiu dɪ ba.»

³ Zezi laan ma maɲɪ mɪmaɲa o brɪ-ba o wɪ: ⁴ «Abam
wʊʊ na jɪɟɪ peeni bi (100), yɪ sɪ dɪdʊa na je, o bá yagɪ
peeni funʊɟʊ-nʊɟʊ kʊm (99) gaa nɪ, yɪ o daart o vu o
beeri pi-jiə kam na? ⁵ O nan na beeri o na-ka, o laan wú
kwe-ka o daɲɪ o bakala baɲa nɪ dɪ wʊpolo o ja vu sɔɲɔ.
⁶ O na tu o yi sɔɲɔ, oó bəɲi o cilonnə dɪ o sɔɲɔ tiinə
maama, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Á kɪ wʊpolo dɪ amʊ, a na
nɛ piə kalʊ ya na je tɪn ɲwaanɪ.» ⁷ Kʊntʊ tɪn, a lagɪ a ta
abam sɪ, kʊ yɪ bɪdʊwɪ mʊ dɪ nɔn-cɪɔɔɔɔ dɪdʊa na ləni
o wʊ o yagɪ kəm-balwaarʊ, kʊú pa wʊpolo taa daga Wɛ-
sɔɲɔ nɪ. Baá ta jɪɟɪ wʊpolo zanzan dɪd-o kʊ dwe nɔn-
ɲʊna funʊɟʊ-nʊɟʊ na ba bʊɲɪ sɪ ba maɲɪ sɪ ba ləni ba
wʊrʊ Wɛ ɲwaanɪ.

⁸ Asawɛ, kaant na jɪɟɪ səbu-dala fugə, yɪ dɪdʊa na je, o
bá tarɪɟɪ kanta o zuri o yɪra o zwart digə kam wʊ maama,
sɪ o nii oó na-dɪ na? ⁹ O nan na nɛ-dɪ, o laan wú bəɲi o
cilonnə dɪ o sɔɲɔ tiinə maama, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Á
kɪ wʊpolo dɪ amʊ, a na nɛ səbu-dalɪ dɪʊ ya na je tɪn
ɲwaanɪ.»

¹⁰ Kʊntʊ tɪn, a lagɪ a ta abam sɪ, kʊ yɪ bɪdʊwɪ mʊ dɪ
nɔn-cɪɔɔɔɔ dɪdʊa na ləni o wʊ o yagɪ kəm-balwaarʊ,
kʊú pa wʊpolo kʊntʊ doɲ taa wʊ Wɛ malɛsɪ sɪm tee
nɪ.»

Bu-jiu mɪmaɲa

¹¹ Zezi daa ta ma ta o wɪ: «Nɔɔnʊ mʊ wʊra o na jɪɟɪ
bəkəri sɪle. ¹² Dɛ dɪdʊwɪ nyaant wʊm ma zaɲɪ o ta dɪ o
ko o wɪ: «A ko, a loori-m sɪ n maɲɪ a təri nmʊ wəənu tɪm
wʊntɪ n pa-nɪ». O ko ma sɛ. O ma maɲɪ o jɪjɪɟɪrʊ tɪm o
pa-ba.

¹³ Da fɪnfɪtɪn na kɛ tɪn, nyaant wʊm ma zaɲɪ o kwalɪmtɪ
o wəənu maama o ja nuɲi o vu tɪʊ kʊdoɲ yigə yigə. O maa

zɔvɔɾt da, yɪ o kɪ paweeni yɪɾant. O maa jɪgt o wænu tɪm o cɔgt yɔɔ yɔɔ. ¹⁴ O laan ma ba o cɔgt o wænu tɪm o ti maama. Kana ma tiini ka zɔ tɪv kum, yɪ o daa ba jɪgt kɪlɔkɪlɔ. ¹⁵ O ma vu tɪv kum nɔɔnɔv dɪdva te, o loor-o sɪ o wəl-o. Nɔɔnɔv wum ma pa o vu o tɔgt o tərə gaa nɪ. ¹⁶ Kana na tiini ka cɛ o yɪɾa nɪ tɪn, o ma bɔɪt sɪ o tɔgt o di tərə yam wɔdiu kum, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔv ba pa-o-kv. ¹⁷ O wɔbɔɪja laan ma joori. O ma bwe o tɪtɪ nɪ o wɪ: A ko yəni o pat o tɪntɔɪna wɔdiu zanzan yɪ ba ba di ba tɪə, yɪ a laan wɔ yo seeni kana lagɪ ka gv-nɪ. ¹⁸ Aá zaɪt a joori a vu a ko wum te mɔ, sɪ a ta dɪd-o nɪ: A ko, a kɪ a cɔgt WE yigə, yɪ a kɪ a cɔgt nmɔ dɪ wɔ. ¹⁹ Kuntv tɪn, kv daa wɔ maɪt sɪ n kɪ-nɪ nɪ nmɔ bu te. Nan pa a taa tɔgt a yɪ nmɔ tɪntɔɪna bam dɪdva.

²⁰ O na bɔɪt kuntv tɪn, o laan ma zaɪt o maa ve o ko wum te. O ta na wɔ yigə yigə tɪn, mɔ o ko wum tɪlɪ o na-o. O na nɛ-o tɪn, o ɪwaɪja ma zɔ-o. O ma zaɪt o duri o vu o jeeri o bu wum, o kukwər-o dɪ wɔpolo zanzan.

²¹ Bu wum laan ma ta dɪd-o o wɪ: A ko, a kɪ a cɔgt WE yigə, yɪ a kɪ a cɔgt nmɔ dɪ wɔ. Kuntv tɪn, kv daa wɔ maɪt sɪ n kɪ-nɪ nɪ n bu te. ²² O ko wum ma ta dɪ o tɪntɔɪna bam o wɪ: Á kɪ lɪla á zɔ á kwe gvɔɔ kɪlɔ na lana kv dwe tɪ maama tɪn, á ja ba á zɔ-o. Kwe-na jafɪlɪ á kɪ o jɪja nɪ, sɪ á kwe natra á pa o zɔ. ²³ Ve-na á ja na-paalɪ kamunu kum á ja ba á gv, sɪ dɪ ma kɪ wɔdiu dɪ di candɪə dɪ wɔpolo. ²⁴ Bɛɪwaant a bu wɔntv ya tɪgt mɔ, yɪ o joori o bi. O ya je mɔ, yɪ a joori a na-o. Ba ma puli wɔdiiru tɪm dim yɪ ba kwɛɛra dɪ wɔpolo.

²⁵ Maɪa kalv nyaant wum na tu o yi sɔɪɔ tɪn, o zɪmbaarv wum ya wɔ kara nɪ mɔ o vara. O na nuɪi kara kam nɪ o maa bɪlɪ sɔɪɔ tɪn, mɔ o ni ba na magɪ wænu yɪ ba sat. ²⁶ O ma bɔɪi o ko tɪntɔɪna bam dɪdva o bwe-o wɔɪo kɪlɔ na kɪ yɪ ba kwɛɛɪ tɪn. ²⁷ Tɪntɔɪnv wum ma

lær-o o wɪ: «Nmɔ nyaant wɔm mɔ tuə. Nmɔ ko ma ja na-paalɩ kamunu kɔm o gɔ sɩ ba di candiə, o na nɛ-o yɩ o jɪgɩ yazurə tɩn ŋwaant.»

²⁸ Bu-kwɩtan kam na ni kɔntɔ tɩn, o bam ma zaŋɩ. O ma ba lagɩ sɩ o zɔ digə. O ko wɔm ma nuŋi o vu o koor-o sɩ o zɔ. ²⁹ O ma ta dɩ o ko wɔm o wɪ: «Ta n niə, bɩna yantɔ maama amɔ tiini a tɔŋɩ zanzan a pa nmɔ. A yəni a sɛ nmɔ ni maŋa maama. Nmɔ nan wɔ pɛ amɔ dɩ bɔbala dɩ sɩ a gɔ, sɩ amɔ dɩ a cillonə ma kɩ candiə. ³⁰ Kɔ daart nmɔ bu wɔntɔ na tu tɩn, n jaant na-paalɩ kamunu kɔm n gɔ n pa-o, yɩ o yɩ wɔlɔ na kwe nmɔ jɪjɪgɩrɔ o vu o cɔgɩ ka-bwəəru kwaga nɩ yɩ o laan joori o ba tɩn.» ³¹ O ko wɔm ma lær-o o wɪ: «A bu, nmɔ wɔ amɔ tee nɩ mɔ maŋa maama. Wəənu tɩlɔ maama amɔ na jɪgɩ tɩn yɩ nmɔ nyɩm mɔ. ³² Dɩ nan maŋɩ sɩ dɩ kɩ wɔpɔlo candiə mɔ zɩm, bɛŋwaant nmɔ nyaant wɔm ya tɪgɩ mɔ, yɩ o joori o bi. O ya je mɔ, yɩ dɩ joori dɩ na-o.» »

16

Tɩntɔŋ-balɔrɔ mɩmaŋa

¹ Zezi daa ta ma ta dɩ o karabiə bam o wɪ: «Nadum mɔ wɔra o na jɪgɩ tɩntɔŋɩ. O tɩntɔŋɩ wɔm mɔ nii o wəənu maama baŋa nɩ. Nɔɔna badonnə ma vu ba ta dɩ nadum wɔm ba wɪ, o tɩntɔŋɩ wɔm jɪgɩ o wəənu tɩm o cɔga mɔ. ² O ma bəŋi o tɩntɔŋɩ wɔm, yɩ o ta dɩd-o o wɪ: «A ni nmɔ na kɩ te tɩn. Kɔɔ mɔ n nan wɔ ta dɩ amɔ? Nan ve n jeeli nmɔ na kɩ te dɩ a wəənu tɩm tɩn, sɩ n ba n ta n brɩ-nɩ. Nmɔ daa n bá want n ta n yɩ a tɩntɔŋɩ.»

³ Tɩntɔŋɩ wɔm ma bwɛ o tɩtɩ nɩ o wɪ: «Amɔ nan wɔ kɩ ta mɔ? A tu wɔm lagɩ o lɩ-nɩ o tɩtɔŋa yam nɩ. Amɔ ba dana sɩ a want a va. Cavɩra maa jɪgɩ-nɩ sɩ a taa tɩlɩ a loorə. ⁴ A nan ye a na wɔ kɩ te, sɩ o na lɩ-nɩ o tɩtɔŋɩ dɩm nɩ, sɩ nɔɔna taa jɔŋi-nɩ lanyɩrant ba sam nɩ tɩn.»

⁵ O na bɔŋɪ kɔntɔ tɪn, o ma bɔŋɪ balɔ na jɪgtɪ o tu wɔm jɪna tɪn dɪdɔa dɪdɔa o pa ba ba o te. O ma bwe dayigɛ tu wɔm o wɪ: «Nmɔ jɪgtɪ a tu wɔm jɪntɪ kɔ mat tɪta mɔ?»
⁶ Nɔɔɔnɔ wɔm ma lɛri o wɪ: «Kɔ yɪ nugɛ kɔnkwaanɔ bi (100) mɔ.» Tɪntɔŋnɔ wɔm ma ta-o o wɪ: «Nii tɔnɔ kɔlɔ nmɔ jɪntɪ dɪm na pɔpɔntɪ da tɪn. Nan kɪ lɪla n kwe n ja n vu n jɛni n pɔpɔntɪ nɪ kɔnkwaanɔ fiinnu (50).»
⁷ O daa ta ma bwe nɔɔnɔ wɔdɔŋ o wɪ: «Nmɔ jɪgtɪ a tu wɔm jɪntɪ kɔ mat tɪta mɔ?» O ma lɛri o wɪ: «Kɔ yɪ mɪna ywɛlu bi (100) mɔ.» Tɪntɔŋnɔ wɔm ma ta dɪd-o o wɪ: «Kwe tɔnɔ kɔm n pɔpɔntɪ nɪ ywɛlu funɔnɔ (80).»

⁸ Nadum wɔm na lwart kɔntɔ tɪn, o ta tee tɪtɔŋ-balɔɔ kɔm dɪ o na kɪ te tɪn, bɛŋwaanɪ lɔgɔ baŋa tiinɛ jɪgtɪ swan ba ye ba na wɔ kɪ te sɪ ba ma wɛli daantɪ ba dwe balɔ na lwart Wɛ pooni dɪm tɪn.

⁹ A lagɪ a ta abam sɪ, á maŋɪ sɪ á kwe lɔgɔ baŋa sɛbu á ma wɛli nɔɔna sɪ kɔ pa á di ciloŋo daantɪ. Á na kɪ kɔntɔ, yɪ sɛbu kɔm na ti, ba jwa wɔ jeeri abam lanytrantɪ Wɛ-sɔŋɔ nɪ, sɪ á taá wɔra maŋa kalɔ na bá ti tɪn.»

Dí na maŋɪ sɪ dí taá yɪ cɪga tiinɛ te tɪn

¹⁰ «Nɔɔnɔ wɔlɔ na tɔgtɪ cɪga dɪ wo-balaŋa tɪn wɔ ta tɔgtɪ cɪga dɪ wo-kamunu dɪ. Kɔ daartɪ wɔlɔ na ba tɔgtɪ cɪga dɪ wo-balaŋa tɪn bá wantɪ o tɔgtɪ cɪga dɪ wo-kamunu dɪ. ¹¹ Kɔntɔ tɪn, abam na wartɪ á tɔgtɪ cɪga dɪ lɔgɔ baŋa sɛbu, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ kwe jɪjɪgrɔ cɪga cɪga Dɪ kɪ abam jɪŋa nɪ. ¹² Abam na wartɪ á tɔgtɪ cɪga dɪ wɛɛnu tɪlɔ ba na kwe ba kɪ abam jɪŋa nɪ sɪ á nii tɪ baŋa nɪ tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ pa abam wɛɛnu tɪlɔ na wɔ ta yɪ abam tɪtɪ nyɪm tɪn.

¹³ Tɪntɔŋnɔ bá wantɪ o kwe wɔbɔŋ-dɪdɔwɪ sɪ o ma tɔŋɪ o pa o yuutiinɛ bale. Oó ta culi dɪdɔa kam yɪ o daartɪ o soe wɔdɔŋ wɔm, naa oó ta nɪgtɪ dɪdɔa kam yɪ o daartɪ o gooni

wudorj wɔm. Kuntɔ ɲwaant abam bá want á pa sɪ Wɛ taa yɪ á yuutu, sɪ á daart á pa səbu dɪ taa yɪ á yuutu.»

¹⁴ Fariztan tiinə bam na tɔgt ba wɔra tɪn ma ni Zezi na tagɪ kʊlʊ maama tɪn. Ba na yɪ səbu-swən-nyɪna tɪn, ba maa jɪg-o ba mwana. ¹⁵ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam mʊ lagɪ sɪ á brɪ á tɪtɪ nɔɔna yigə nɪ, nɪ á yɪ nɔn-ɲɔna. Wɛ nan ye á wɔbɔɲa na yɪ te tɪn. Woɲo kʊlʊ nɔɔna na paɪ kʊ yɪ wo-kamunu tɪn, kʊ yɪ wo-zɔɔnt mʊ Wɛ yigə nɪ.

¹⁶ Nɔɔna dɛɛn jɪgt Moyisi cullu tɪm dɪ faɲa faɲa Wɛ nijorɲə bam na brɪ kʊlʊ tɪn mʊ ba tɔga, yɪ kʊ vu kʊ yɪ maɲa kalɔ Zan wɔlʊ na miisi nɔɔna na wɔnt tɪn laan ba. O na tu tɪn, kʊ laan yɪ Wɛ paart kwər-ywəɲə kam mʊ wɔra, yɪ nɔɔna maama tiini ba kwaant sɪ ba tɔgt ba zɔ dɪ wɔ.

¹⁷ Dɪ kʊ dɪ, kʊ yɪ mwalt sɪ wɛyuu dɪ tɪga je kʊ dwe woɲo funfɪn na lagɪ kʊ lɪ Wɛ cullu tɪm wɔnt.

¹⁸ Nɔɔnʊ wɔlʊ na yagɪ o kaant yɪ o daart o di kaant wudorj, kuntɔ tu kəm dɪm yɪ balɔɔ nɪnɛɛnt nɔɔnʊ na pəni dɪ o doɲ kaant te tɪn mʊ. Nɔɔnʊ wɔlʊ na zaɲt o di kaant wɔlʊ o tɪtɪ barʊ na yag-o tɪn, kuntɔ tu kəm dɪm dɪ yɪ balɔɔ nɪnɛɛnt nɔɔnʊ na pəni dɪ o doɲ kaant te tɪn mʊ.»

Nadum dɪ yinigə tu mɪmaɲa

¹⁹ Zezi ta ma ta o wɪ: «Nadum mʊ wɔra. O maa yəni o zɔ gwar-ɲɔnnʊ tɪlʊ na tiini tɪ lana tɪn. O jɪgt woɲo maama kʊ yi-o, yɪ o ɲwɪa lana dɛ maama. ²⁰ Yinigə tu dɪ mʊ wɔra, o yɪrɪ mʊ Lazaart. O yəni o tigi nadum wɔm sɔɲɔ manɔɲo nɪ. O yɪra maama yɪ ɲwana. ²¹ O maa lagɪ sɪ o taa di wɔdiu kʊlʊ nadum wɔm na di yɪ kʊ siiri tɪga nɪ tɪn, yɪ o ba na-kʊ o di. Kakuri dɪ ma tui sɪ dəlɪmi o ɲwana yam.

²² Yinigə tu wɔm laan ma ba o tɪ. Wɛ malest ma ba sɪ kwe-o sɪ ja vu Wɛ-sɔɲɔ sɪ pa o jəni Abraham tɪkəri nɪ.

Nadum wum dt ma tt. Ba ma kwe-o ba kt. ²³ O ma vu curu. O maa wura o yaara zanzan. O ma kwæni o yuu wæent o na Abraham na wu yigə yigə, yt Lazaart je o tükəri nt. ²⁴ O ma kaast o ta dtd-o o wt: «A ko Abraham, popo, duri a njwaŋa. A loori-m st n pa Lazaart vu o ma o nba o lajt na o ba o ma zuri a dindəlimi, st a tiini a yaart zanzan mini dtm wunt.»

²⁵ Abraham ma lər-o o wt: «A bu, nan guli nmw dæen na njwt lɔgɔ baŋa nt yt n na wo-laarɔ tɔɔ maama n na lajt tɔn. Lazaart dæen nan jɔgt yaara yɔrant mɔ. Kw daart lele kɔntɔ, wum bɔcart laan zuri, yt nmw dt daa wu yaara wunt. ²⁶ Wɔŋo kɔɔ na wəli da tɔn, goŋ-canluŋu mɔ cɔgt dɔbam dt abam laŋa nt, yt nɔɔn-nɔɔnɔ bə want o zɔgt yo o vu o bɛ o yi abam te. Nɔɔn-nɔɔnɔ dt bə want o zɔgt abam tee nt o bɛ o ba dɔbam te.» ²⁷ Nadum wum ma ta o wt: «A ko, kw nan na yt kɔntɔ, a loori-m st n tɔnjɔ Lazaart st o vu a ko sɔŋɔ, ²⁸ st a nyaana banu wura, st o kaant-ba, st ba dt daa yt tɔgt ba ba yaara jəgə kantɔ.»

²⁹ Abraham ma ta dtd-o o wt: «Ba maŋt ba jɔgt twaanɔ tɔɔ Moyisi dt Wɛ nijɔŋə bam na pɔpɔnt tɔn. Ba nan maŋt st ba sɛ twaanɔ tɔntɔ taant dtm mɔ.» ³⁰ O ma ləri o wt: «A ko Abraham, ba bə sɛ kɔntɔ. Nɔɔnɔ nan na bi o yagɔ tɔɔnt yt o vu ba te o ta dt ba, ba laan wú ləni ba wɔrɔ ba yagɔ kəm-balwaarɔ tɔm.» ³¹ Abraham ma ləri nadum wum o wt: «Ba na wu sɛ Moyisi dt Wɛ nijɔŋə bam maama taant dtm, nɔɔnɔ na maŋt o bi o yagɔ tɔɔnt dt, ba ta bə sɛ st o taant dtm yt cɔga.» »

17

*Zezi na brɔ o karabiə wəənu tɔɔ tɔn
(Matiyu 18:6-7,21-22, Markɔ 9:42)*

¹ Zezi dæen ma ta dt o karabiə bam o wt: «Kw bə want st wəənu tɔɔ na gant nɔɔna st ba yagɔ Wɛ cwəŋə tɔgtɔm

tɪn taa tərə. Kʊ nan na yɪ nɔɔnɔ wɔlɔ na gant nɔɔna sɪ ba yaɣɪ Wɛ cwəŋə tɔɣɪm tɪn, lɛɛrɔ wɔ o yuu nɪ. ² Kʊ́ ta lana kʊ pa kʊntɔ tu sɪ ba lə kandwɛ kamunu o ba nɪ ba dɪ-o nɪnɪɔ wɔnt, kʊ gant cam dɪlɔ o na wʊ́ na dɪ o na pɛ Wɛ bu-balaŋa dɪdɔa yaɣɪ Wɛ cwəŋə tɔɣɪm tɪn. ³ Kʊntɔ tɪn, á taá cʊ á tɪtɪ!

N nu-bu na kɪ lwarɪm, sɪ n kaan-o dɪ o na kɪ kʊlɔ tɪn. O nan na sɛ yɪ o ləni o wɔ dɪ o kəm-balɔrɔ kʊm, sɪ n ma n cɛ-o. ⁴ O na maŋɪ o kɪ nmɔ lwarɪm kuni bɪrɛ dɛ wɔnt yɪ o sɛ nɪ o kɪ o cɔɣɪ, nmɔ ta maŋɪ sɪ n ma n cɛ-o mɔ.»

⁵ Dí Yuutu Zezi tɪntɔŋna bam ma ta dɪd-o ba wɪ: «Wəlɪ dɪbam wɔbɔŋa, sɪ dí taá jɪɣɪ wɔ-dɪdɔa dɪ nmɔ.»

⁶ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Á na kɪ á wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ, yɪ kʊ na maŋɪ kʊ yɪ fɪnfɪn yɪrɪnt nɪ nyasaŋ-bu te dɪ, á wʊ́ want á ta dɪ tu-kamunu kʊntɔ nɪ kʊ gɔ kʊ vu kʊ jəni nɪnɪɔ kʊm wɔnt, yɪ kʊ́ sɛ á ni.»

Tɪntɔŋnɔ na maŋɪ sɪ o kɪ te tɪn

⁷ Zezi daa ta ma ta o wɪ: «Abam wɔlɔ na jɪɣɪ tɪntɔŋnɔ, yɪ o na wɔra o varɪ o pa-m, naa o na tɔɣɪ n peeni, yɪ wɔntɔ na tɔŋɪ o ti yɪ o ba o yɪ sɔŋɔ, n ta dɪd-o nɪ o ba o jəni o di wɔdiu dɪ nmɔ na? ⁸ Aye. Nmɔ nan wʊ́ ta dɪd-o nɪ: «Ve n kɪ wɔdiu, sɪ n laan vɔ n gɔrɔ dɪ vɔa, n ja wɔdiu kʊm n ba n pa-nɪ sɪ a di. Amɔ na di a ti, sɪ n laan vu n di n tɪtɪ nyɪm.» ⁹ Kʊ daa dat sɪ n kɪ n tɪntɔŋnɔ wɔm le, dɪ o na kɪ kʊlɔ nmɔ na pɛ-o ni sɪ o kɪ tɪn. ¹⁰ Kʊ yɪ bɪdɔ mɔ dɪ abam dɪ. Abam na kɪ kʊlɔ maama Wɛ na pɛ abam ni sɪ á kɪ tɪn, á maŋɪ sɪ á taá wɪ: «Dɪbam yɪ tɪntɔŋna má mɔ. Dí kɪ kʊlɔ na maŋɪ sɪ dí kɪ tɪn yɪrɪnt mɔ.» »

Zezi na pɛ nanywaanɔ fugə na yazurə te tɪn

¹¹ Zezi dɛɛn ma wɔ cwəŋə nɪ o maa ve Zeruzalɛm. O ma da Samari lɔɣɔ dɪ Galile lɔɣɔ sisəm o maa kɛa. ¹² O

ma vu st o zɔ tɪv kʊdɔŋ. Mʊ nanywaanʊ fugə jeer-o cwəŋə nɪ. Ba ma zɪgt̩ yigə yigə, ¹³ yɪ ba kaast dɪ kwər-dɛ ba wɪ: «Dɪbam tu Zezi, popo duri dɪbam ŋwaŋa.»

¹⁴ Zezi na nɛ-ba tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Ve-na Wɛ kaantɪm tu wʊm te st á pa o nii á yɪra yam.»

O na tagɪ kʊntʊ yɪ ba maa ve tɪn, mʊ ba maama nɛ yazurə yɪ ba yɪra ji lanyɪrant. ¹⁵ Ba wʊ dɪdʊa na nɛ nɪ o yawɪv kʊm je tɪn, o ma pipiri o joori o vu Zezi te, yɪ o zuli Wɛ dɪ kwər-dɪa. ¹⁶ O ma vu o tʊ Zezi yigə nɪ, yɪ o kɪ o le. Wʊlʊ na kɪ kʊntʊ tɪn yɪ Samari tu mʊ. ¹⁷ Zezi ma bwe o wɪ: «Kʊ dat nɔɔna fugə kam maama mʊ nɛ yazurə na? Nʊgʊ kʊm nan bɛ? ¹⁸ Ba wʊlʊwʊlʊ wʊ joori o ba st o kɪ Wɛ le, kʊ na dat dwi-gɛ tu wʊntʊ yɪrant.» ¹⁹ O laan ma ta dɪ nɔɔnʊ wʊm o wɪ: «Nmʊ na kɪ n wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ tɪn mʊ pɛ n na vrɪm. Nan zaŋt̩ n viiri.»

Wɛ paart dɪm na wʊ ba nɔɔna tɪtart te tɪn
(Matiyu 24:23-28,36-41)

²⁰ Fariztan tiinə bam dɛɛn ma bwe Zezi, st ba lwart maŋa kalʊ Wɛ na wʊ di paart nɔɔna tɪtart nɪ tɪn. O ma ləri-ba o wɪ: «Wɛ paart dɪm maŋa na yia, á bá want á ma á yia á na-dɪ. ²¹ Nɔɔna bá ta wɪ: «Nii-na yo seeni», asawɛ ba wɪ: «Nii jəgə kantʊ nɪ», bɛŋwaant̩ Wɛ paart dɪm maŋt̩ dɪ wʊ abam tɪtart nɪ.»

²² Zezi ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Maŋa wʊ ba, yɪ á wʊ ta lagɪ dɪ á wʊ maama st á ya na tɔgt̩ á wʊra, kʊ na maŋt̩ kʊ yɪ dɛ dɪdwt̩ yɪrant dɪ, maŋa kalʊ amʊ Nabiin-bu wʊm na joori a ba tɪn. Á nan bá na. ²³ Kantʊ maŋa kam nɪ nɔɔna wʊ ta dɪ abam ba wɪ: «Nii-na, o wʊ yo seeni», asawɛ: «O wʊ jəgə kantʊ nɪ». Á nan yɪ sɛ ba taant̩ dɪm st á vu á nii. ²⁴ Bɛŋwaant̩, dɛ dɪm amʊ Nabiin-bu wʊm na lagɪ a ba tɪn na yia, kʊv ta nyɪ dɪ dʊa na pɪpɪlt̩ wɛyuu nɪ ka lɛɛnt̩ ka pat̩ pooni lʊgʊ baŋa je maama nɪ te tɪn mʊ.

²⁵ KƆ na w' loori kuntu tɪn, kƆ fɪn mu sɪ amɔ Nabiin-bu wɔm na yaara zanzan sɪ zɪm nɔɔna bam culi-nɪ.

²⁶ Amɔ Nabiin-bu wɔm na w' ba maɲa kalɔ tɪn w' ta nyɪ nɪnɛɛnɪ kƆ dɛɛn na kɪ Nowe maɲa kam nɪ te tɪn mu.

²⁷ Kantɔ maɲa kam nɪ, nɔɔna dɛɛn di ba wɔdiiru yɪ ba nyɔa, yɪ ba daartɪ ba di kaana, yɪ kaana dɪ zɔɔrɪ banna, sɪ kƆ vu kƆ yɪ dɛ dɪm Nowe na zɔ naboro kamunu kum wɔ tɪn. Na laan ma ba, ba li lɔgɔ baɲa ba cɔgɪ nɔɔna bam maama.

²⁸ Maɲa kalɔ Lɔtɪ dɛɛn na wɔra tɪn, kƆ dɪ maɲɪ kƆ yɪ kuntu mu. Nɔɔna dɛɛn wɔra ba di ba wɔdiiru yɪ ba nyɔa, yɪ ba daartɪ ba kɪ pipiu, yɪ ba vara yɪ ba lɔ sam.

²⁹ KƆ ma ba kƆ yɪ dɛ dɪm Lɔtɪ na duri o nuɲi Sodɔm nɪ tɪn. Dɛ dɪm kuntu nɪ, mini dɪ min-kandwa ma nuɲi wɛyuu nɪ ya tɔ tɪga nɪ ya cɔgɪ tɪɔ kum nɔɔna bam maama.

³⁰ Dɛ dɪm amɔ Nabiin-bu wɔm na w' joori a ba lɔgɔ baɲa a brɪ a tɪtɪ tɪn, kɔ dɪ nɔɔna kuntu doɲ mu.

³¹ Dɛ dɪm kuntu nɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ nayuu nɪ yɪ o wəənu na wɔ digə wɔnɪ, kuntu tu daa yɪ tu o zɔ digə wɔ sɪ o kwe o wəənu tɪm o ja duri. Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na wɔ kara nɪ, o dɪ daa yɪ joori sɔɲɔ. ³² Guli-na kƆ dɛɛn na kɪ Lɔtɪ kaantɪ wɔm te tɪn. ³³ Wɔlɔ maama na lagɪ sɪ o taa jɔgɪ o tɪtɪ ɲwɪa tɪn, kuntu tu w' ga-ka mu. Wɔlɔ maama nan na sɛ sɪ o ga o ɲwɪa tɪn, kuntu tu w' ta jɔgɪ ɲwɪa wɛ tee nɪ.

³⁴ A lagɪ a ta abam sɪ, nɔɔna bale na pəni tɪtɪ nɪ sara dɪdɔa wɔnɪ, wɛ w' lɪ ba dɪdɔa Dɪ daartɪ dɪdɔa. ³⁵ Kaana bale na wɔra ba cɔɪ muni, wɛ w' lɪ ba dɪdɔa Dɪ daartɪ dɪdɔa. [³⁶ Nɔɔna bale dɪ na wɔ kara nɪ ba tɔɲa, wɛ w' lɪ ba dɪdɔa Dɪ daartɪ dɪdɔa.]»

³⁷ Zezi na tagɪ kuntu tɪn, ba ma bwe-o ba wɪ: «Dɪbam Yuutu, kuntu woɲo w' kɪ yən mu?»

O ma læri-ba dt bɪtar-dɪndta o wɪ: «Wo-tʊʊ na wʊ mɛ tɪn, duurə dt gilimi da mʊ.»

18

Wɛ-loro na yɪ te tɪn

¹ Zezi dɛɛn ma maɲɪ mɪmaɲa o brɪ o karabiə bam nɪ ba maɲɪ sɪ ba taa loori Wɛ taan mʊ, sɪ ba yɪ yagɪ. ² O ma maɲɪ o brɪ-ba o wɪ: «Tɪʊ kʊdoɲ nɪ mʊ sariya-diru wʊdoɲ dɛɛn ya wʊra, yɪ o ba kwari Wɛ. O maa ba nɪgɪ nɔɔna dt. ³ Kadəm wʊdoɲ dt maa wʊ tɪʊ kʊm kʊntʊ nɪ. O maa yəni o ve sariya-diru wʊm te maɲa maama, o loor-o zənə o wɪ: «Nan kwaant n wəli-nɪ, sɪ n pa a na bura a dʊm wʊm tee nɪ.»

⁴ Sariya-diru wʊm maa ba sɛ o taant dɪm. Kʊ maa wʊra kʊ wʊra, o laan ma ta o tɪtɪ wʊnɪ o wɪ: «A ba kwari Wɛ. A ba nɪgɪ nɔɔna dt. ⁵ Dɪ kʊ dt, kadəm wʊntʊ nan ta jɪgɪ-nɪ o yaara maɲa maama dt o taant dɪm. Kʊntʊ ŋwaant a maɲɪ sɪ a pa-o bura. Kʊ na dat kʊntʊ, oó ta tui a te o yaari-nɪ maɲa maama.» »

⁶ Dɪ Yuutu Zezi laan ma ta o wɪ: «Cəgi-na sariya-diru balɔɔ kʊm na tagɪ te tɪn. ⁷ Sɪ kʊ laan nan na yɪ Wɛ, Dɪ bá sɛ sɪ Dɪ wəli Dɪ tɪtɪ nɔɔna balʊ Dɪ na kuri tɪn sɪ ba na cɪga na? Dɪ bá kɪ lɪla Dɪ wəli balʊ na tiini ba loori-Dɪ maɲa maama wɪa dt tɪtɪ tɪn na? ⁸ A lagɪ a ta abam sɪ, Dɪ wʊ pa-ba cɪga lɪla. Kʊ daari, amʊ Nabiin-bu wʊm na joori a ba lʊgʊ baɲa, nɔɔna ta wʊ ta jɪgɪ wʊ-dɪdʊa dt amʊ na?»

Fariztan tu dt lampo-jognu mɪmaɲa

⁹ Zezi daa ma maɲɪ mɪmaɲɪ dɪdoɲ, sɪ o ma brɪ balʊ na buɲɪ ba paɪ ba yɪ nɔɔn-ŋʊna Wɛ tee nɪ yɪ ba gooni ba donnə tɪn. ¹⁰ O ma maɲɪ o brɪ-ba o wɪ: «Nɔɔna bale mʊ wʊra. Ba dɪdʊa yɪ Fariztan tu mʊ. Wʊdoɲ wʊm maa yɪ lampo-jognu. Ba ma zaɲɪ ba vu Wɛ-di-kamunu kʊm

st ba wart WE. ¹¹ Ba na zɔ tɪn, Fariztan tu wɔm ma zɪgt o wart WE o wɔnt o wɪ: «WE, a kɪ nmɔ le dɪ amɔ na dat nɪnɛɛnt nɔɔna badaara balɔ na yɪ ɲwɪna dɪ wo-lwaan-kərə dɪ ka-lagɪna te tɪn. A kɪ nmɔ le dɪ a na dat nɪnɛɛnt lampo-joŋnu wɔntɔ dɪ te tɪn. ¹² A yəni a vɔ ni kuni bɪle mɔ da yarpe maama wɔnt. Wəənu tɪɔ maama a na nɛ tɪn, a yəni a lɪ nmɔ təri tɪ wɔnt a pa nmɔ.»

¹³ Kɔ daart lampo-joŋnu wɔm maa zɪgt daa nɪ o wart WE. O maa ba lagt st o kwəni o yuu wɛɛnt, yɪ o magɪ o japorə WE yigə nɪ o wɪ: «WE, amɔ yɪ lwarɪm tu mɔ. Nan duri a yibwənə.»

¹⁴ Kɔntɔ tɪn, a nan lagt a ta dɪ abam st, nɔɔna bantɔ bale na wart WE ba ti yɪ ba laan joori sɔŋɔ tɪn, kɔ yɪ lampo-joŋnu wɔm mɔ nɛ cɪga WE tee nɪ, st kɔ dat Fariztan tu wɔm. Bɛŋwaanɪ, wɔɔɔ na zəŋi o tɪtɪ tɪn, WE wɔ tu kɔntɔ tu. Wɔɔɔ nan na tu o tɪtɪ tɪn, WE wɔ zəŋi kɔntɔ tu.»

*Bu-balwa na maŋɪ dɪ WE paart dɪm te tɪn
(Matiyu 19:13-15, Marɪkɪ 10:13-16)*

¹⁵ Nɔɔna badonnə maa jaant ba bu-balwa ba tui Zezi te, st o danɪ o jɪa ba bəŋa nɪ o wart WE o pa-ba. O karabiə bam na nɛ kɔntɔ tɪn, ba ma zaŋɪ ba kaant-ba st ba yɪ taa kɪ kɔntɔ. ¹⁶ Zezi laan ma bəŋi biə bam st ba ba o te, yɪ o wɪ: «Yagɪ-na st biə bam taa tui a te, st á yɪ zaŋɪ á cɪ-ba. Bɛŋwaanɪ balɔ na nyɪ dɪ bu-balwa te tɪn mɔ maŋɪ st ba zɔ WE paart dɪm wɔ. ¹⁷ A lagt a ta cɪga mɔ dɪ abam st, nɔɔnɔ na wɔ sɛ st WE taa te-o nɪ bu-balaŋa te, o bá na cwəŋə st o zɔ WE paart dɪm wɔ.»

*Nadunə wɔ want ba na ɲwɪa WE tee nɪ na?
(Matiyu 19:16-30, Marɪkɪ 10:17-31)*

¹⁸ Zwifə yigə tu wɔdɔŋ dʒɛn ma bwe Zezi o wɛ: «Karanyɪna, n yɪ nɔn-ŋɔm. Brɪ-nɪ kɔlɔ a na wʊ kɪ, sɪ a ma a na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee nɪ.»

¹⁹ Zezi ma ta dɪd-o o wɛ: «Bɛŋwaantɪ mɔ n bəŋji-nɪ nɪ nɔn-ŋɔm? Nɔɔn-nɔɔnɔ tərə o na yɪ nɔn-ŋɔm, kɔ na daɪ Wɛ Dɪ yɪranɪ. ²⁰ Nmɔ maŋɪ n ye Wɛ cullu tɪm na brɪ kɔlɔ tɪn. Yɪ zaŋɪ n pəni dɪ n doŋ kaantɪ. Yɪ zaŋɪ n gɔ nɔɔnɔ. Yɪ zaŋɪ n ŋɔ. Yɪ fɔ vwan n pa nɔɔn-nɔɔnɔ. Ta n zuli n nu dɪ n ko.»

²¹ Zwifə yigə tu wɔm ma ta o wɛ: «Kɔ zɪgɪ amɔ biini nɪ mɔ a maŋɪ a tɔgɪ cullu tɪntɔ maama.»

²² Zezi na ni o na tagɪ kɔlɔ tɪn, o ma ta dɪd-o o wɛ: «Kɔ nan ta gɛ woŋo dɪdɔa mɔ sɪ n kɪ. Kwe wəɛnu tɪlɔ maama n na jɪgɪ tɪn n yəgi, sɪ n laan maŋɪ tɪ səbu kɔm n pa yinigə tiinə. Kuntɔ wʊ pa n ta n jɪgɪ jɪjɪgɪrɔ Wɛ-sɔŋɔ nɪ. Nmɔ na kɪ kuntɔ, sɪ n laan ba n ta n tɔgɪ-nɪ.»

²³ Nɔɔnɔ wɔm na ni kuntɔ tɪn, o wɔ ma cɔgɪ zanzan, o na yɪ jɪjɪgɪrɔ zanzan tu tɪn ŋwaantɪ.

²⁴ Zezi ma lwartɪ o wɔ na cɔgɪ te tɪn. O ma ta o wɛ: «Nadunə na lagɪ sɪ ba zɔ Wɛ paartɪ dɪm wɔ, kɔ sɪntɪ kɔ cana kɔ pa-ba. ²⁵ Kɔɔ ta yɪ mwaltɪ sɪ yogondi da gar-lwe bɔɔntɪ dɪ nuŋi kɔ dwe nadum na lagɪ sɪ o zɔ Wɛ paartɪ dɪm wɔ.»

²⁶ Nɔɔna balɔ na ni kɔlɔ Zezi na tagɪ tɪn ma bwe-o ba wɛ: «Kɔ nan na yɪ kuntɔ, wɔɔ mɔ wʊ wantɪ o na vrɪm?»

²⁷ O ma ləri-ba o wɛ: «Kɔlɔ nabiinə na wartɪ ba kɪ tɪn, Wɛ wa-kɔ Dɪ kɪa.»

²⁸ Pɪyɛɛrɪ laan ma ta o wɛ: «Nii. Dɪbam yagɪ dɪ wəɛnu mɔ yɪ dɪ daartɪ dɪ tɔgɪ nmɔ.»

²⁹ Zezi ma ta dɪ ba o wɛ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ maama na tagɪ Wɛ paartɪ dɪm ŋwaantɪ yɪ o yagɪ o sɔŋɔ naa o kaantɪ naa o nu-biə naa o nu dɪ o ko naa o biə tɪn, ³⁰ kuntɔ tu wʊ sɪntɪ o jɔŋi kɔ dwəni kɔlɔ

maama o na yagɪ tɪn maɲa kantɔ nɪ. Kɔ daartɪ maɲa kalɔ na wʊ ba tɪn, kɔntɔ tu wʊ na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee nɪ.»

Zezi daa na ŋɔɔnɪ o tɔbɔnɪ taantɪ te tɪn
(*Matiyu 20:17-19, Marɪkɪ 10:32-34*)

³¹ Zezi dɛɛn ma pɔɔrɪ o karabiə fugə-bale bam kɔgɔ kɔm wɔnɪ, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Taá ye-na sɪ, dí maa ve Zeruzalɛm, yɪ wəənu tɪɔ maama faɲa faɲa Wɛ niɲoŋnə bam na pɔpɔnɪ amɔ Nabiin-bu wɔm ŋwaantɪ tɪn wʊ kɪ. ³² Baá ja amɔ ba kɪ dwi-gɛ tiinə jɪŋa nɪ. Baá mwantɪ amɔ, baá bɛɛsɪ amɔ, baá twɪ lileeru ba yagɪ a yɪra nɪ, ³³ baá kwe balaartɪ ba ma magɪ-nɪ, yɪ ba laan daartɪ ba gɔ-nɪ. Da yatɔ dɛ nɪ, a laan wʊ joori a bi a yagɪ tɔbɔnɪ.»

³⁴ Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, ba wɔ ni o taantɪ dɪm kuri. Ba maa yəri o na jɪgɪ kɔɔ o ŋɔɔnɪ tɪn, kɔ kuri na səgi dɪ ba tɪn ŋwaantɪ.

Zezi na puri lilwe yia te tɪn
(*Matiyu 20:29-34, Marɪkɪ 10:46-52*)

³⁵ Zezi dɛɛn ma vu o twɛ tɪɔ kɔdɔŋ, kɔ yɪrɪ mɔ Zeriko. Lilwe maa je cwəŋə kam ni nɪ o loorə. ³⁶ O ma ni nɔn-kɔgɔ na tɔgɪ da kɔ maa kɛa. O ma bwe sɪ o lwartɪ kɔ na yɪ kɔɔ tɪn. ³⁷ Ba ma ta ba brɪ-o sɪ kɔ yɪ Nazaretɪ tu Zezi mɔ tɔgɪ dáantɪ o maa kɛa. ³⁸ O ma tɔɔɪ o bəŋi o wɪ: «Zezi, Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwəŋə!»

³⁹ Nɔɔna balɔ na wɔ kɔgɔ kɔm yigə nɪ ba maa ve tɪn ma kaan-o sɪ o pu o ni. O laan ma tiini o tɔɔɪ baɲa baɲa o wɪ: «Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwəŋə!»

⁴⁰ Zezi ma zɪgɪ, yɪ o pa ni sɪ ba vanɪ lilwe wɔm ba ja ba o te. O na yi o te tɪn, Zezi ma bwe-o o wɪ: ⁴¹ «Nmɔ lagɪ sɪ a kɪ bɛɛ mɔ a pa-m?»

O ma ləri o wɪ: «A tu, a lagɪ sɪ a joori a taa na mɔ.»

⁴² Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Ta n nat. Nmɔ na kɪ n wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ te tɪn mɔ pɛ n na vrɪm.»

⁴³ Zezi na tagɪ kɔntɔ bɪdɔwɪ bɔɔa nɪ tɪn, mɔ lilwe wɔm yɪə joori ya nat. O ma zaɲɪ o tɔɔɪ Zezi, yɪ o zuli Wɛ lanyɪrantɪ. Nɔɔna bam maama na nɛ kɔlɔ na kɪ tɪn, ba dɪ maa tee Wɛ.

19

Lampo-jorɲu Zase na kɪ te tɪn

¹ Zezi ma vu o tɔɔɪ Zeriko tɪɔ kɔm wɔ o maa kɛa. ² Nɔɔnɔ wɔdɔɲ mɔ wɔ tɪɔ kɔm wɔnɪ, o yɪrɪ mɔ Zase. O maa yɪ lampo-jorɲə yigə tu, yɪ o yɪ nadum. ³ O dɛɛn ma lagɪ st o lɔwɪ Zezi na yɪ wɔlɔ tɪn. O ma kwaant o ga, o na yɪ nɔn-kukulə yɪ kɔɔɔ kɔm daga tɪn ɲwaantɪ. ⁴ O ma duri o kɛ kɔɔɔ kɔm yigə, o vu o di kapɔrɔ yuu st o kwaant o na Zezi, o na lagɪ o ba o da dáantɪ o kɛ tɪn ɲwaantɪ.

⁵ Zezi ma vu o yɪ jəgə kam. O ma kwəni o yuu wɛɛnɪ o nii, yɪ o wɪ: «Zase, kɪ lɪla n tu tɪga, st zɪm a maɲɪ st a ba a pəni nmɔ sɔɲɔ nɪ mɔ.»

⁶ Zase na ni kɔntɔ tɪn, o ma kɪ lɪla o tu tɪga, yɪ o vu o jeeri Zezi lanyɪrantɪ o sɔɲɔ nɪ dɪ wɔpolo.

⁷ Nɔɔna bam na nɛ Zezi na kɪ te tɪn, ba maama maa pɔsɔnɪ ba wɪ: «Taá nii o na ve o zɔ nɔn-cɪcɔɔɔ sɔɲɔ st o taa yɪ o vəru.»

⁸ Zase laan ma zaɲɪ wɛɛnɪ o ta dɪ dɪ Yuutu Zezi o wɪ: «A tu, nii amɔ na lagɪ a kɪ te tɪn. Aá pɔɔrɪ a jɪjɪgɪrɔ tɪm cicoro mɔ a maɲɪ a pa yinigə tiinə. A ya na pini wɔlɔ maama a jɔɲɪ lampoo zanzan o tee nɪ tɪn, aá joori a ɲwɪ-kɔ kuni bɪna mɔ a pa kɔ tu.»

⁹ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Zɪm dɛ dɪm nɪ sɔɲɔ kɔntɔ tiinə nɛ vrɪm, bɛɲwaantɪ nɔɔnɔ wɔntɔ brɪ st o dɪ tɔɔɪ o yɪ Abraham dwi tu cɪga cɪga. ¹⁰ Amɔ Nabiin-bu wɔm

na tu luḡu baṅa tɪn, kɔ yɪ sɪ a beeri balɔ na je tɪn mɔ, sɪ a daart a vrɪ-ba a kɪ WƐ jɪŋa nɪ.»

*Nɔɔnɔ dɪ o tɪntɔŋna mɪmaŋa
(Matiyu 25:14-30)*

¹¹ Nɔɔna bam ta na wɔra ba cɛgi o taantɪ dɪm kɔntɔ tɪn, Zezi daa ma maŋɪ mɪmaŋa o brɪ-ba. O na tu o twɛ Zeruzalɛm tɪn, nɔɔna bam ga bɔŋɪ sɪ WƐ paartɪ dɪm wɔ ba lɪla mɔ ba yibiyɛ nɪ kantɔ maŋa kam nɪ. ¹² Kɔntɔ ŋwaantɪ mɔ o ma maŋɪ o brɪ-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔdoŋ mɔ wɔra o na yɪ pabu. Dɛ dɪdwɪ o ma zaŋɪ sɪ o vu tɪɔ kɔdoŋ yigɛ yigɛ sɪ ba pa-o paartɪ, sɪ o laan joori o ba. ¹³ O ma bɛŋi o tɪntɔŋna fugɛ, yɪ o kwe sɛbu-sɪŋa dala fugɛ o pa-ba, yɪ o wɪ: «Ma-na sɛbu kɔntɔ á taá maa pipiɛ, sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ a na wɔ joori a ba tɪn.»

¹⁴ O tɪɔ kɔm tiinɛ nan cul-o zanzan. Ba ma tɔŋɪ nɔɔna sɪ ba da o kwaga ba vu ba ta wɪ, ba ba lagɪ sɪ o taa yɪ ba pɛ. ¹⁵ Dɪ kɔ dɪ, ba ta pɛ-o paartɪ. O ma joori o tɪtɪ tɪɔ kɔm. O laan ma pa ba bɛŋi o tɪntɔŋna balɔ o ya na pɛ-ba sɛbu kɔm tɪn, sɪ ba ba o te ba brɪ-o nyɔɔrɪ dɪlɔ ba na nɛ kɔ baŋa nɪ tɪn.

¹⁶ Dayigɛ nɔɔnɔ wɔm ma ba o ta dɪd-o o wɪ: «A yuutu, a kwe sɛbu-sɪŋa dalɪ dɪm nmɔ na pɛ-nɪ tɪn, a ma na dala fugɛ nyɔɔrɪ mɔ a wɛli da.» ¹⁷ O yuutu wɔm ma lɛr-o o wɪ: «N kɪ cɪga n jɪgtɪ yawala, n yɪ tɪntɔŋ-ŋɔm. Nmɔ na kɪ cɪga dɪ kɔlɔ funfɪn a na kɪ n jɪŋa nɪ tɪn, a laan wɔ pa n ta n te tɪntɪ fugɛ.»

¹⁸ Bale-tu wɔm ma ba o ta dɪ o yuutu wɔm o wɪ: «A yuutu, a kwe sɛbu-sɪŋa dalɪ dɪm a ma na dala yanu nyɔɔrɪ mɔ a wɛli da.» ¹⁹ O yuutu wɔm ma lɛr-o o dɪ o wɪ: «Aá pa n ta n te tɪntɪ dɪnu.»

²⁰ Wʊlʊ na yɪ batɔ-tu wʊm tɪn dɪ ma daa ba o ta dɪd-o o wɪ: «A yuutu, nan jɔŋi nɔm sɛbu-sɪŋa dalt dɪm. A kwe-dɪ mʊ a kukuli dɪ yu-kwala a tɪŋi, ²¹ a na ye nɪ nɔm laŋa damma, yɪ a kwart fʊbɔnɪ dɪ nɔm tɪn ŋwaanɪ. Nɔm yɔni n jɔŋi nyɔɔrɪ wɛɛnu tɪlʊ nɔm yɪra na wʊ cɛ tɪ baŋa nɪ tɪn, yɪ n zagɪ mɪna yalʊ n tɪtɪ na wʊ dugi tɪn.» ²² O yuutu wʊm laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Nɔm yɪ tɪntʊŋ-balɔɔ mʊ. N tɪtɪ ni-taanɪ dɪm mʊ brɪ nɪ n ba jɪgtɪ bʊra. Nɔm ya na ye nɪ a laŋa damma, yɪ a jɔŋi nyɔɔrɪ wɛɛnu tɪlʊ a yɪra na wʊ cɛ tɪ baŋa nɪ tɪn, yɪ a zagɪ mɪna yalʊ a tɪtɪ na wʊ dugi tɪn, ²³ bɛɛ nan yɪ nɔm wʊ kwe a sɛbu kʊm n tɪŋi bankɪ nɪ. Nɔm ya na tɪŋi-kʊ bankɪ nɪ, a ya wʊ ba a jɔŋi-kʊ dɪ nyɔɔrɪ.»

²⁴ O laan ma ta dɪ balʊ na zɪgtɪ da tɪn o wɪ: «Jɔŋi-na sɛbu-sɪŋa dalt dɪm o tee nɪ á pa wʊlʊ na nɛ dala fugə kam tɪn tu.» ²⁵ Ba ma ta dɪd-o ba wɪ: «Dí yuutu, wʊntʊ maŋɪ o jɪgtɪ dala fugə mʊ.» ²⁶ O ma ləri o wɪ: «A lagɪ a ta abam sɪ wʊlʊ maama na maŋɪ o jɪgtɪ woŋo tɪn, o ta wʊ jɔŋi kʊdoŋ o wɛli da. Wʊlʊ nan na maŋɪ o ba jɪgtɪ kʊlʊkʊlʊ tɪn laan wʊ ba o ga kʊlʊ fɪnfɪtɪn o ya na jɪgtɪ tɪn dɪ. ²⁷ Kʊ daartɪ, kʊ na yɪ a dʊna balʊ na ba lagɪ sɪ a taa yɪ ba pɛ tɪn, ve-na á ja-ba á ba yo seeni sɪ á gʊ-ba a yigə nɪ.» »

*Zezi na zʊ Zeruzalɛm yɪ nɔɔna zul-o te tɪn
(Matiyu 21:1-11, Marɪkɪ 11:1-11, Zan 12:12-19)*

²⁸ Zezi dɛɛn na tagɪ wɛɛnu tɪm kʊntʊ maama o ti tɪn, o ma zaŋɪ o kwe cwəŋə o tɔgtɪ nɔɔna bam yigə o maa ve Zeruzalɛm. ²⁹ Ba ma vu ba yi tɪ-balwa bale, ba yɪra mʊ Betifaazɪ dɪ Betani. Je sɪm kʊntʊ wʊ piu kʊdoŋ saŋa nɪ mʊ, kʊ yɪrɪ mʊ Olivi piu. Zezi ma tʊŋɪ nɔɔna bale o karabiə bam wʊnɪ, ³⁰ yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Ve-na á zʊ tɪlʊ kʊlʊ na wʊ abam yigə nɪ tɪn. Á na zʊ kʊ wʊ, á wʊ na

bɪna-pɔla na lægi da, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ daa ta wɔ gart ka baɲa. Ve-na á bwæli-ka á ja ba á pa-nɪ. ³¹ Nɔɔnɔ nan na bwe abam o wɪ: «BEE mɔ yɪ á bwæli-ka?», sɪ á ta dɪd-o nɪ: «Kɔ yɪ dɪ Yuutu wɔm mɔ lagɪ-ka.» »

³² Nɔɔna bale balɔ o na tɔɲɪ tɪn ma zaɲɪ ba vu sɪ ba nii. Ba ma sɪnɪ ba na nɪ kɔ yɪ o na tagɪ te tɪn. ³³ Ba na wɔra ba bwæli bɪna-pɔla kam tɪn, ka tiinə ma bwe-ba ba wɪ: «BEɲwaant mɔ yɪ á wɔra á bwæli bɪnaga kam?»

³⁴ Ba ma læri ba wɪ: «Kɔ yɪ dɪ Yuutu wɔm mɔ lagɪ-ka.» ³⁵ Ba ma ja-ka ba ja vu Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaarɔ ba daɲɪ ka baɲa nɪ, yɪ ba pa Zezi di ka baɲa. ³⁶ O na maa kE tɪn, nɔɔna bam ma zul-o, yɪ ba kwe ba gwaarɔ ba lwart cwəɲə kam yuu nɪ, sɪ o taa ve tɪ baɲa nɪ o kEa.

³⁷ O na gE fɪnfɪtɪn sɪ o yi Zeruzalɛm tɪn, o ma da cwəɲə kalɔ na kwe ka tu Olivi piu kɔm seeni tɪn. O karabiə kɔgɔ kɔm maama laan ma puli sɪ ba taa zuli Baɲa-WE dɪ kwər-dE. Ba maa tee WE dɪ wɔpolo, dɪ wo-kamunnu tɪɔ zanzan Dɪ na kɪ yɪ ba yiə na tɪn ɲwaant, ³⁸ yɪ ba wɪ: «Zuli-na pE wɔɔ na tu dɪ Yuutu WE yɪrɪ ɲwaant tɪn. Ywəəni taa wɔ WE-sɔɲɔ nɪ. Zulə dɪ taa wɔ Baɲa-WE tee nɪ.»

³⁹ Farizɪan tiinə badonnə na tɔgɪ ba wɔ kɔgɔ kɔm wɔnɪ tɪn ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanyɪna, baɲɪ n karabiə bam sɪ ba yɪ taa tE kɔntɔ doɲ.»

⁴⁰ O ma læri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta abam sɪ, bantɔ na cɪm, kandwa yam tɪtɪ wɔ kaast dɪ kwər-dE.»

Zezi na keeri Zeruzalɛm nɔɔna ɲwaant te tɪn

⁴¹ Zezi ma vu o tWE Zeruzalɛm. O na nE tɪɔ kɔm tɪn, o ma keeri kɔ nɔɔna bam ɲwaant, ⁴² yɪ o wɪ: «Zeruzalɛm tiinə-ba, á ya na lwart zɪm dE dɪm nɪ wəənu tɪɔ ya na wɔ pa sɪ á taá zɔɔrɪ dɪ ywəəni tɪn, kɔ ya wɔ ta lana.

maama n na ki tɪn? Wɔɔ mu pɛ nmɔ ni, sɪ n ta n ki kɔntu?»

³ O ma ləri-ba o wɪ: «A dɪ jɪgɪ bwɪə a lagɪ a bwe abam, sɪ á ləri-ya á pa-nɪ. ⁴ Zan na miisi nɔɔna na wɔntɪ tɪn, kɔ yɪ Wɛ mu pɛ-o cwəŋə naa nabiinə mu?»

⁵ O na bwe-ba kɔntu tɪn, ba maa wɔra ba bwe daant sɪ ba nii, ba na wɔ lər-o te tɪn. Ba laan ma wɪ: «Dɪbam na ləri dɪ wɪ, kɔ yɪ Wɛ mu, o laan wɔ bwe dɪbam nɪ, bɛɛ mu yɪ dɪ nan wɔ sɛ Zan taant dɪm? ⁶ Dɪ nan na wɪ, kɔ yɪ nabiinə mu pɛ-o cwəŋə, nɔɔna bam maama wɔ dɔlt dɪbam dɪ kandwa mu ba gɔ, bɛŋwaant ba maama pat sɪ Zan yɪ Wɛ nijonnu mu.» ⁷ Kɔntu ŋwaant ba ma ləri Zezi ba wɪ, ba yəri wɔlɔ na pɛ Zan cwəŋə tɪn.

⁸ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ na yɪ kɔntu, amɔ dɪ bá sɛ sɪ a ta wɔlɔ na pɛ amɔ ni sɪ a taa tɔŋɪ tɪn.»

Nɔɔntu dɪ o gaari mɪmaŋa

(*Matiyu 21:33-46, Marki 12:1-12*)

⁹ Zezi ma maŋɪ mɪmaŋa o brɪ nɔɔna bam o wɪ: «Nɔɔntu wɔdɔŋ mu wɔra. O ma zaŋɪ o cɪ gaari, yɪ o daari o jəri tweeru tɪlɔ yɪrɪ na yɪ vinyə tɪn dɪ wɔntɪ. O laan ma kwe nɔɔna o yagɪ da sɪ ba taa tɔŋa, yɪ o daari o beeri o vu tɪtɔ kɔdɔŋ o daant da. ¹⁰ Tweeru tɪm biə gwərim maŋa ma yi. O ma tɔŋɪ o tɪntɔŋntɔ sɪ o vu nɔɔna balɔ na nii o gaari dɪm bəŋa nɪ tɪn te, sɪ ba cɛ o təri ba pa-o. Tɪntɔŋntɔ wɔm na yi ba te tɪn, ba ma mag-o. Ba daari ba pa o viiri dɪ jɪ-kɔrɪ. ¹¹ Nɔɔntu wɔm daa ma tɔŋɪ o tɪntɔŋntɔ wɔdɔŋ. Ba ma magɪ wɔntu dɪ, yɪ ba twɪ-o zanzan. Ba ma pa o dɪ viiri dɪ jɪ-kɔrɪ. ¹² O daa ma tɔŋɪ tɪntɔŋntɔ wɔdɔŋ o ki kuni bitɔ. Ba ma ja wɔntu dɪ ba magɪ o yɪra ba kaari, yɪ ba zəl-o gaari dɪm wɔntɪ.

¹³ Gaari dɪm tu wɔm laan ma bɔŋɪ o wɪ: «A nan wɔ ki ta mu? Amɔ na wɔ ki te tɪn, aá tɔŋɪ a tɪtɪ bu wɔlɔ a na

so-o tɪn mʊ. Kʊ ba dwe, baá ta kwart wʊntʊ.» ¹⁴ Nɔɔna bam na nɛ-o tɪn, ba ma bwe daant ba wɪ: «Mʊ gaart dɪm tu bu. Wʊntʊ mʊ lagt o ba o taa te o ko wʊm wænu tɪm. Pa-na dí gb-o, sɪ dí daart dí taá te o wænu tɪm.» ¹⁵ Ba laan ma van-o ba ja nuɲi gaart dɪm wʊnt, yɪ ba mag-o ba gb.»

Zezi laan ma bwe-ba o wɪ: «Gaart dɪm tu laan wʊ kɪ nɔɔna bam kʊntʊ ta mʊ? ¹⁶ O maɲɪ sɪ o ba o gb-ba mʊ, sɪ o daart gaart dɪm o pa nɔɔna badonnə sɪ ba taa niə.»

Nɔɔna bam na ni kʊntʊ tɪn, ba ma ta ba wɪ: «WE pa kʊ yɪ kɪ kʊntʊ!»

¹⁷ Zezi ma nii ba seeni yɪ o wɪ: «Kʊ na dat kʊntʊ, bæɛ mʊ yɪ kʊ pʊpʊnt WE tɔnɔ kʊm wʊnt kʊ wɪ:

«Kandwe dɪlʊ lwara na vɪn tɪn laan mʊ joori dɪ ba dɪ ji kandwe dɪlʊ na pat sɔɲɔ kʊm dana tɪn?»

¹⁸ Nɔɔnʊ wʊlʊ maama na tʊ kandwe dɪntʊ baɲa nɪ tɪn wʊ cɪcʊɲɪ o tɪtɪ mʊ. Kʊ daart, wʊlʊ maama kandwe dɪm na tʊ o baɲa nɪ tɪn, dɪ wʊ mɪrɪ kʊntʊ tu mʊ.»

¹⁹ Zezi na tagɪ wænu tɪm kʊntʊ tɪn, Zwifə kaantɪm yigə tiinə dɪ cullu karanyɪna tiinə ma lwart sɪ o maɲɪ mɪmaɲɪ dɪm bam ɲwaant mʊ. Kʊntʊ tɪn, ba ma kwaanɪ ba lagt cwəɲə sɪ ba ja-o lɪla. Ba maa wart, ba na kwart fʊntɪ dɪ nɔɔna bam tɪn ɲwaant.

Lampoo ɲwɪɪm taant

(Matiyu 22:15-22, Marɪkɪ 12:13-17)

²⁰ Zwifə yigə tiinə bam dɛɛn ma yɪrɪ Zezi, sɪ ba daa ta nii o na wʊ ta kʊlʊ tɪn. Ba ma lagt cwəɲə sɪ ba brɪ nɪ o dwəgə, sɪ ba want ba ja-o, sɪ ba daart ba kɪ-o gʊvɪrma tu wʊm jɪɲa nɪ sɪ o di o sartya. Ba ma lɪ nɔɔna sɪ ba vu Zezi te nɪnɛɛnɪ ba yɪ nɔn-ɲʊna mʊ te, sɪ ba laan kwaanɪ ba ja-o dɪ o taant dɪm. ²¹ Bantʊ ma vu Zezi te ba bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, dí ye nɪ taant dɪlʊ nmʊ na yəni n tɛ n brɪ nɔɔna tɪn yɪ cɪga mʊ. Nmʊ ba pɔɔrɪ nɔɔna

daant di n na ki-ba te tin. Nmυ nan yəni n bri nɔɔna WE cwəŋə cɪga mυ. ²² Dɪ lagɪ dɪ bwe dɪ nii, dɪbam cullu pɛ ni sɪ dɪ ŋwɪ lampoo dɪ pa lυgυ kυm pa-farυ wυm na?»

²³ Zezi ma lwarɪ ba na ki ba swan yam dɪd-o te tin, o ma ta dɪ ba o wɪ: ²⁴ «Kwe-na səbu dalɪ á bri-nɪ. Dɪ jɪgɪ wɔɔ nyɪnyɔgυ dɪ o yɪrɪ mυ dɪ baŋa nɪ?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Kυ yɪ pa-farυ wυm mυ.»

²⁵ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kυ lamma. Á nan taá ŋwɪ kυlɔ na yɪ pa-farυ wυm nyɪm tin á pa-o, sɪ á daarɪ á taá pat WE kυlɔ dɪ na yɪ Dɪ nyɪm tin.»

²⁶ Zezi na tagɪ kυntυ dɪ ba tin, ba maa warɪ ba ja-o nɔɔna bam maama yigə nɪ dɪ o na tagɪ kυlɔ tin. O na ləri-ba te tin sυ-ba zanzan yɪ ba cɪm.

WE-sɔŋɔ ŋwɪa na wɔ ta yɪ te tin

(*Matiyu 22:23-33, Marɪkɪ 12:18-27*)

²⁷ Sadustan tiinə badonnə dɛɛn ma zarɪ ba vu Zezi te. Bantυ zaastm mυ bri sɪ, nɔɔnυ na tɪga, o daa bá joori o bi. ²⁸ Ba ma vu ba bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, Moyisi dɛɛn na pɔpɔnt kυlɔ o tiŋi o pa dɪbam tin, o bri sɪ, nɔɔnυ nu-bu na tɪga yɪ o daarɪ kaant, yɪ ba na wɔ lυgɪ biə, tυ wυm cɔrɔ mυ maŋɪ sɪ o di kaant wυm sɪ ba want ba lυ biə o nu-bu wɔlɔ na tɪgɪ tin ŋwaant. ²⁹ Kυntυ tin, nu-biə barpɛ mυ ya wɔra. Ba dɪdɔa ma di kaant yɪ o tɪ o daar-o, yɪ ba ba jɪgɪ biə daant. ³⁰ Wɔlɔ na sarɪ tin ma di kadəm wυm. ³¹ O dɪ ma tɪ o daar-o. Batɔ-tu wυm dɪ daa ma di-o. Kυ ma ki ba maama kυntυ doŋ. Ba maama barpɛ ma tɪ, yɪ ba wɔ lυgɪ bu dɪ kaant wυm. ³² Ba maama na tɪgɪ tin, kaant wυm dɪ laan ma tɪ. ³³ Kυntυ tin, ba maama barpɛ na di kaant wυm tin, ba laan na tu ba bi ba yagɪ tɔbɔnt, bantυ wɔɔ mυ wɔ ta te kaant wυm?»

³⁴ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Kυ na yɪ zɪm lυgυ baŋa nɔn-biə mυ, baara di kaana yɪ kaana dɪ zɔbɔrɪ banna. ³⁵ Kυ

daart, nɔɔna balu WE na nii nt ba maŋt sɪ ba bi ba yaɣt tʊʊnt sɪ ba laan taa zʊʊrt Dɪ lʊ-dʊŋʊ kʊm nt tɪn, bantʊ bá di kaana, yɪ kaana dɪ daa bá zʊ banna. ³⁶ Ba daa bá want ba tɪ, ba na wʊ ta nyɪ dɪ WE maɛsɪ sɪm tɪn ŋwaant. Ba yɪ WE tɪtɪ biə mʊ, dɪ ba na bi ba yaɣt tʊʊnt tɪn. ³⁷ Kʊ nan na yɪ twa biim, Moyisi maŋt o brɪ nt nɔɔna wʊ sɪntɪ ba bi. O dɛɛn pʊpʊnt maŋa kalu WE na brɪ Dɪ tɪtɪ did-o sabart puŋu kʊm wʊnt yɪ Dɪ ta kulʊ tɪn. Moyisi ma brɪ sɪ Yuutu Baŋa-WE yɪ Abraham WE, dɪ Yizakɪ WE, dɪ Zakɔbɪ WE mʊ. ³⁸ Kʊ brɪ sɪ bantʊ daa ta jɪɣt ŋwɪa mʊ WE tee nt, bɛŋwaant Baŋa-WE yɪ naŋʊna WE mʊ, sɪ Dɪ dat twa WE. WE yibiyə nt, nɔɔna maama jɪɣt ŋwɪa, dɪ balu na tɪɣt tɪn dɪ.»

³⁹ WE cullu karanyɪna tiinə badonnə na ni kʊntʊ tɪn, ba ma ləri ba wɪ: «Karanyɪna, n tagɪ cɪga.» ⁴⁰ Ba dɛɛn ma kwart sɪ ba daa bwe-o taant.

*Krisi wʊm WE na tʊŋt tɪn yɪ Davidi Yuutu mʊ
(Matiyu 22:41-46, Marɪkɪ 12:35-37)*

⁴¹ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Nɔɔna yəni ba wɪ, sɪ Krisi wʊm WE na tʊŋt tɪn yɪ PE Davidi dwi tu mʊ. Kʊ nan wʊ want kʊ taa yɪ kʊntʊ na? ⁴² Davidi tɪtɪ nan pʊpʊnt WE ləŋ-ŋwɪ tɔnɔ kʊm wʊnt o wɪ:

«Yuutu Baŋa-WE tagɪ dɪ a Yuutu Dɪ wɪ:

Ba n jəni a jazɪm nt,

⁴³ sɪ aá kɪ nmʊ dʊna maama n nɛ kuri nt sɪ n nɔ-ba nt tɪga te.»

⁴⁴ Kʊntʊ tɪn, Davidi tɪtɪ na sɪntɪ o bəŋi Krisi wʊm WE na tʊŋt tɪn nt o Yuutu tɪn, kʊb kɪ ta mʊ sɪ o daa joori o taa yɪ Davidi naa?»

Zezi kaant o karabiə sɪ ba yɪ lwəni cullu karanyɪna tiinə bam

(Matiyu 23:1-7, Marɪkɪ 12:38-40)

⁴⁵ Nɔn-kɔɔɔ kum maama ta na wɔra ku cɛgi o taantɔ dɔm kɔntɔ tɔn, o ma ta dɔ o karabiɛ bam o wɔ: ⁴⁶ «Taá yɔrɔ-na á tɔtɔ dɔ cullu karanyɔna tiinɛ bam. Bantɔ soe sɔ ba taa zɔvɔrɔ gwar-dɔdwaarɔ ba beerɛ, sɔ nɔɔna taa nii-ba. Ba na ve yaga, ba soe sɔ nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba. Ba na yɛni ba zɔ ba Wɛ-di sɔm, ba ta lagt je-kamunnu mu sɔ ba taa je yigɛ nɔ. Ba na ve nɔɔnɔ sɔɔɔ sɔ ba di candiɛ, ku yɔ je-ɔvɔɔa je mu ba lagt sɔ ba taa je da. ⁴⁷ Ba nan yɛni ba gantɔ kadɛnɛ ba jɔɔi kɔlv maama ba na jɔɔtɔ tɔn. Ba kwɛri ba ki Wɛ-lor-dɔdwaarɔ, sɔ ku taa nyɔ nɔ ba yɔ nɔn-ɔvɔna mu te. Wɛ wɔ tiini Dɔ pa bantɔ na cam ku ja gaalt.»

21

Kadɛm na pɛ Wɛ pɛɛrɔ te tɔn

(Marɔki 12:41-44)

¹ Zezi ta na wɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔntɔ o brɔ nɔɔna bam kɔntɔ tɔn, o ma kwɛni o yuu wɛɛntɔ o nii je maama. O ma na nadunɛ na ve ba dɔ ba sɛbiɛ daka kalɔ na zɔɔtɔ da Wɛ pɛɛra ɔvɛantɔ tɔn wɔntɔ. ² O daa ta ma na kadɛm wɔdɔɔ na tɔɔtɔ o wɔra, o yɔ yinigɛ tu mu. Wɔntɔ ma ja sɛbu dalt-balwa bale yɔrantɔ mu o ja vu o dɔ daka kam wɔntɔ. ³ Zezi na nɛ kɔntɔ tɔn, o ma ta o wɔ: «A lagt a ta cɔga mu dɔ abam sɔ, kadɛm wɔntɔ na yɔ yinigɛ tu tɔn, o dɔ sɛbu ku dwɛni balɔ maama na dɔ da tɔn. ⁴ Bantɔ maama li ba daartɔ mu. Kadɛm wɔm nan yɔ yinigɛ tu mu, yɔ o kwe kɔlv maama o na jɔɔtɔ sɔ o ma yɛgi o ni-wɔdiu tɔn o dɔ da.»

Lɛɛrv na wɔ ba lɔvɔ baɔa te tɔn

(Matiyu 24:1-28, Marɔki 13:1-23)

⁵ Nɔɔna badonnɛ dɛɛn ma tɛ Wɛ-di-kamunu kum taantɔ yɔ ba wɔ: «Nii-na kandwa yam ba na mɛ ba lɔ-ka tɔn na tiini ya lana te, yɔ ba ma pɛɛra yalɔ ba na pɛ Wɛ

tɪn ba ma kɪ-ka lanyɪranɪ.» Zezi ma ləri-ba o wɪ: ⁶«Kɔ na yɪ wænu tɪntɔ á na nat tɪn, maɲa wú ba ba, sɪ ba dɪ tɪ maama tɪga nɪ. Kandwɛ daa bá daɲɪ dɪdoɲ baɲa nɪ.»

⁷ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, maɲa kɔɔ mu kɔntɔ woɲo wú kɪ? BEE mu lagɪ kɔ kɪ maana kɔ brɪ dɪbam, sɪ dí lwarɪ nɪ wænu tɪntɔ lagɪ tɪ kɪ?»

⁸ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Á fɔɲɪ á cɪ á tɪtɪ, sɪ á yɪ pa nɔɔna ganɪ abam. Nɔɔna zanzan wú ba abam te dɪ amɔ yɪrɪ, ba ta dɪ abam nɪ ba dɪdɔa dɪdɔa mu yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔɲɪ tɪn, yɪ baá daari ba ganɪ abam ba wɪ, maɲa kam yɪə. Á nan yɪ sɛ á tɔɲɪ bantɔ kwaga. ⁹ Á wú ba á ni figurə dɪ jara ɲwa. Á nan yɪ pa fɔɔntɔ zɔ abam. Wænu tɪm kɔntɔ maama maɲɪ sɪ tɪ da yigə tɪ kɪ mu, yɪ kɔ ta dai lɔɲɔ tiim mɪmaɲa.»

¹⁰ O daa ta ma ta dɪ ba o wɪ: «Dwi wú zaɲɪ dɪ kɪ jara dɪ dwi dɪdoɲ, yɪ tɪɔ dɪ kɔ doɲ tɪɔ wú zaɲɪ tɪ magɪ jara.

¹¹ Tɪga ma wú sisiɲi zanzan. Kana dɪ wú ba ka taa wɔ je sɪdonnə nɪ, yɪ yawɪ-loɲnu dɪ wú cɔɲɪ nɔɔna zanzan. Wɛ wú pa wo-kɪnkagɪla yalɔ na brɪ Dɪ dam tɪn taa kɪ wɛyuu nɪ, yɪ fɔɔntɔ wú ja nɔɔna ya ɲwaantɪ.

¹² Kɔ na wú loori wænu tɪntɔ kəm tɪn, nɔɔna wú ja abam dam ba pa á na yaara. Baá ja abam ba vu ba saɲɪ ba Wɛ-di sɪm nakwa tee nɪ, yɪ ba kɪ abam pɪɪna digə nɪ. Baá ja abam ba pa á zɪɲɪ pwa dɪ dɪdɛɛra yigə nɪ, abam na tɔɲɪ amɔ tɪn ɲwaantɪ. ¹³ Kɔ nan wú pa á na pwələ sɪ á brɪ-ba Wɛ cɪga kam. ¹⁴ Taá ye-na kɔntɔ ni nɪ, sɪ á pa á bɪcara kɪ dam. Á yɪ taá kɪ liə, dɪ á na wú ləri-ba tɪte sɪ á ma vrɪ á tɪtɪ tɪn. ¹⁵ Bɛɲwaantɪ amɔ wú pa abam wɔbɔɲ-ɲɔna dɪ á ni-taantɪ, kɔɔ pa á dɔna bá wantɪ ba twantɪ dɪ á na wú ta kɔlɔ tɪn. ¹⁶ Abam tɪtɪ kwə dɪ á niinə, dɪ á cɔrrɔ dɪ á cilonnə wú ja abam ba kɪ dɪdɛɛra jɪɲa nɪ, yɪ baá ɲɔ abam badonnə. ¹⁷ Nɔɔna maama wú ta culi abam á na yɪ

a nɔɔna tɪn ŋwaantɪ. ¹⁸ Baá kɪ abam kɔntɔ, yɪ Wɛ ta wú ta nii á baɲa nɪ, yɪ á bá lagɪ á yuuywe sɪm dɪdɔba tɪtɪ dɪ á ga. ¹⁹ Abam nan na kwaantɪ á kɪ pu-dɪa á zɪgtɪ kəŋkəŋ, á wú na ŋwɪa Wɛ tee nɪ.

²⁰ Abam nan wú ba á na pamaɲna na gilimi Zeruzalɛm tɪv kɔm maama ba pu. Á na nɛ kɔntɔ, á laan wú lwartɪ nɪ maɲa kam yɪa sɪ ba cɔgtɪ-kɔ. ²¹ Maɲa kam kɔntɔ nɪ, abam balɔ na zɔvɪtɪ Zude nɪ tɪn maɲɪ sɪ á kɪ lɪla á nuɲɪ á duri á beeri pweeru je á səgi da. Balɔ na wɔ tɪv kɔm wɔntɪ tɪn maɲɪ sɪ á nuɲɪ lɪla. Balɔ dɪ na wɔ ba kartɪ nɪ tɪn daa yɪ ve á zɔ tɪv kɔm wɔ. ²² Bɛŋwaantɪ maɲa kantɔ nɪ mɔ yaara maɲɪ sɪ ya ba, Wɛ na wú vaɲɪ nɔɔna zwa tɪn ŋwaantɪ, sɪ kɔlɔ maama na pɔpɔntɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔntɪ tɪn laan kɪ. ²³ Kantɔ maɲa kam nɪ kɔvɪ tiini kɔ taa yɪ lɛɛrɔ dɪ kaana balɔ na jɪgtɪ pwi tɪn, dɪ balɔ na jɪgtɪ biə yɪ ba ŋɔgtɪ yɪlɪ tɪn. Yaara zanzan wú ba tɪv kɔntɔ dɪ kɔ nɔɔna maama baɲa nɪ, yɪ Baɲa-Wɛ wú kwe Dɪ bam ba yɪtra nɪ. ²⁴ Ba ma wú gɔ ba badonnə dɪ sɔ-zɔɔrɔ, yɪ ba daartɪ ba ja ba badonnə ba vɔ ba ja vu gambɛɛm dwi tiinə maama tɪtartɪ nɪ. Dwi-gɛ tiinə laan wú ba zɔ Zeruzalɛm tɪv kɔm wɔ ba kartɪ ba nɔntɪ kɔ wəənu ba cɔga taan, sɪ kɔ vu kɔ yɪ maɲa kalɔ Wɛ na pɛ-ba tɪn tiim.»

Nabiin-bu wum na wú ba lɔgɔ baɲa te tɪn

(*Matiyu 24:29-35, 42-44, Marɪkɪ 13:24-37*)

²⁵ «Maɲa wú ba sɪ Wɛ pa wo-kɪnkagɪla yalɔ na brɪ Dɪ dam tɪn taa kɪ wɪa wɔntɪ dɪ cana dɪ calɔcwɪ sɪm wɔntɪ. Lɪə wú ja lɔgɔ baɲa dwi tiinə maama, yɪ ba wɔbɔɲa vugimi dɪ nɪnɔv kɔm na bam na pɔgɪla dɪ sɔɔ zanzan tɪn ŋwaantɪ. ²⁶ Fɔvɔntɪ zanzan wú pa nɔɔna wɔbɔɲa je ba na bɔɲɪ wɔŋɔ kɔlɔ na bɪntɪ lɔgɔ baɲa tɪn, bɛŋwaantɪ wɛyuu wú sisiɲɪ kɔ pa wəənu tɪlɔ na wɔ wɛyuu nɪ tɪn maama vugimi daantɪ.

²⁷ Maṅa kam kuntu ni nɔɔna wú na Nabiin-bu wɔm na maa biɛni lɔgbu baṅa. Oó ta wɔ kunkwænu wɔni o biɛni di dam, yi WE paari-zulə wɔ o tee ni zanzan. ²⁸ Á na nɛ si wænu tum kuntu puli ti kɪa, si á zaŋi á zɪgi lanyɛranti á kwæni á yum wɛɛni, bɛɲwaanti maṅa kam tɔɛ si WE vri abam Di yagi.»

²⁹ Zezi laan ma maŋi mumaṅa o bri-ba o wɔ: «Maanti-na á nii kapɔrɔ di tweeru maama na yi te tin. ³⁰ Á na nɛ ni tweeru wura ti kwi vɔɔrɔ, abam wat á lɔwari ni ku tɔɛ yadɛ. ³¹ Ku nan yi biɛwɔ mu di á na nɛ wænu tiɛ a na tagi a bri abam tin na wura ti kɪa, si á lɔwari ni maṅa kam laan tɔɛ si WE paari dɔm lagɔ di ba nɔɔna titari ni. ³² A lagɔ a ta ciɣa mu di abam si, wænu tintu maama wú ba wura ti kɪa, yi zɔm nɔɔna bam ta wɔ tigi ba ti. ³³ Weyuu di tɪga wú ba ti kɛ, yi amɔ taanti dɔm bá kɛ maṅa di maṅa.

³⁴ Á taá fɔgi á cu á titi, si á yi taá buɲi wɔdi-fwaaru dim naa sa-nyɔɔɔ wɔbɔɲa, naa á taá jigi liə di á ŋwɪa wænu. Á na jigi wɔbɔɲa yantu don, de dilɔ amɔ Nabiin-bu wɔm na wú ba tin wat di tui biɛwɔ baṅa ni di dari abam, ³⁵ ni cikɔ na jaanti varim te tin. Bɛɲwaanti de dɔm kuntu wú ba li nɔɔnɔ wɔlɔ maama na wɔ lɔgbu baṅa ni tin. ³⁶ Kuntu tin, á taá yiri á titi maṅa maama, si á taá loori WE si Di pa abam dam, si á want á nuɲi yaara yalɔ maama na lagɔ ya ba tin wɔni, si á daari á vu á zɪgi amɔ Nabiin-bu wɔm yigə ni.»

³⁷ Zezi dɛɛn yəni o wɔ WE di-kamunu kum wɔni de maama o bri nɔɔna WE taanti dɔm. Tɪga na yəni ka yi, o yəni o nuɲi tiɛ kum wɔ o vu Olivi piu kum seeni o pəni da. ³⁸ Ku daari tɪga na yəni ka pɔɔri, nɔɔna bam maama yəni ba zaŋi lɪla ba ve WE di-kamunu kum, si ba taa cəgi o taanti dɔm.

22

Zwifə yigə tiinə bam na kɪ ni st ba gʊ Zezi te tɪn

(*Matiyu 26:1-5,14-16, Marɪkɪ 14:1-2,10-11, Zan 11:45-53*)

¹ Kʊ dɛɛn gɛ fɪn st Zwifə bam di ba candiə kalɔ yɪrɪ na yɪ Pakt tɪn. Candiə kam kʊntʊ nɪ mʊ ba yəni ba di dɪpɛ dɪlʊ na ba jɪgɪ dablɪ dɪ wʊntɪ tɪn. ² Kaantɪm yigə tiinə dɪ cullu karanyɪna tiinə bam ma kwaantɪ ba lagɪ cwəŋə, st ba ja Zezi ba gʊ. Ba na kwart fʊbntɪ dɪ nɔɔna bam tɪn ŋwaantɪ, ba yəri ba na wʊ kɪ te st ba ja-o.

³ Sʊtaantɪ laan ma zʊ Zudastɪ Yiskariyo bɪcartɪ. Wʊntʊ yɪ Zezi karabiə fugə-bale bam wʊ nɔɔnʊ dɪdʊa mʊ. ⁴ O ma vu kaantɪm yigə tiinə dɪ Wɛ di-kamunu kʊm yɪrɪna yigə tiinə bam te st ba bantɪ ba nii, o na wʊ kɪ te o brɪ-ba cwəŋə st ba wantɪ ba ja Zezi. ⁵ Ba na ni kʊntʊ tɪn, ba wʊ ma poli zanzan. Ba ma di yəlo ba manɪtɪ daantɪ dɪ səbu ni. ⁶ O ma sɛ. O laan ma beeri cwəŋə st o ja Zezi o kɪ ba jɪŋa nɪ, st kɔgɔ kʊm yɪ zanɪ kʊ lwartɪ.

Zezi na di candiə wʊdiu dɪ o karabiə bam te tɪn

(*Matiyu 26:17-29, Marɪkɪ 14:12-25, 1 Korɛntɪ 11:23-25*)

⁷ Kʊ ma ba kʊ yi dɛ dɪlʊ ba na puli st ba di dɪpɛ dɪlʊ na ba jɪgɪ dablɪ dɪ wʊntɪ tɪn. Dɛ dɪm kʊntʊ nɪ Zwifə bam yəni ba gʊɪ pibaltɪ mʊ ba ma di Pakt candiə kam. ⁸ Zezi ma lɪ Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Ve-na á kwɛ woŋo maama á pa dɪbam, st dɪ ba dɪ di Pakt candiə kam.»

⁹ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nmʊ lagɪ st dɪ vu jəgə kɔɔ mʊ dɪ kwɛ jəgə kam?»

¹⁰ O ma ləri-ba o wɪ: «Cəgi-na, á na ve á maa zʊbʊrɪ tɪv kʊm wʊ, nɔɔnʊ wʊdɔŋ wʊ jeeri abam o na zɪŋɪ kɔɔrʊ dɪ na. Da-na o kwaga á vu á zʊ sɔŋɔ kʊlʊ o na wʊ zʊ tɪn. ¹¹ Á na zʊa, st á ta dɪ sɔŋɔ kʊm tu nɪ: «Dɪ karanyɪna wɪ, dɪ ba dɪ bwe dɪ nii, digə kalɔ o na wʊ jəni da dɪ o

karabiə bam st ba di Pakt candiə kam wɔdiu kɔm tɪn wɔ yən mʊʔ) ¹² Oó brɪ abam wɛyuu digə, ka daga lanyɪrɪnt, yɪ ka jɪgt woŋo kʊlʊ maama dí na lagɪ tɪn ka wɔnt. Vena á kwɛ candiə kam wəənu tɪm á ti, st dí laan ba.»

¹³ Ba ma zaŋɪ ba vu, yɪ ba sɪntɪ ba na woŋo maama nɪ Zezi na maŋɪ o ta te tɪn. Ba ma kwɛ Pakt candiə kam wɔdiu kɔm ba ti.

¹⁴ Wɔdiu dim maŋa na yi tɪn, Zezi jəni dt o karabiə fugə-bale bam st ba di wɔdiu kɔm. ¹⁵ O laan ma ta dt ba o wɪ: «Amʊ ya tiini a lagɪ st a di candiə kantʊ dt abam dt a wɔ maama, st a laan daart a yaart. ¹⁶ A nan lagɪ a ta abam st, a daa bá di candiə kantʊ, st kʊ taa ve maŋa kalʊ candiə kam kɔntʊ kuri na wʊ vu kʊ kweeli Wɛ paart dɪm wɔnt tɪn.»

¹⁷ Zezi na tagɪ kɔntʊ o ti tɪn, o laan ma jɔŋi tweeru biə sana dt zʊŋa, yɪ o kɪ Wɛ le tɪ ŋwaant. O ma ta dt ba o wɪ: «Jɔŋi-na tɪntʊ á nyɔ á daart á pa daant. ¹⁸ A lagɪ a ta abam st, kʊ na puli zɪm, a daa bá nyɔ wo-nyɔɔrʊ tɪntʊ, st kʊ taa ve maŋa kalʊ Wɛ paart dɪm na wʊ ba nɔɔna tɪtɪrt nɪ tɪn.»

¹⁹ Zezi laan ma kwe dtɪpɛ, yɪ o kɪ Wɛ le dt ŋwaant. O ma daart o fɔ-dɪ o pa o karabiə bam yɪ o wɪ: «Amʊ yɪra yam mʊ tɪntʊ, a na lagɪ a kwe a pa abam ŋwaant tɪn. Taá kɪ-na kɔntʊ doŋ, st á taá ma guli a gulə.»

²⁰ Ba na di ba ti tɪn, o daa ma kwe zʊŋa dt ka wo-nyɔɔrʊ o kɪ Wɛ le tɪ ŋwaant o pa-ba, yɪ o wɪ: «Wo-nyɔɔrʊ tɪntʊ brɪ st Wɛ goni ni-duɔrɪ dɪdaant nabiinə amʊ jana kam ŋwaant. A jana kam lagɪ ka nuŋi ka duri abam ŋwaant mʊ. ²¹ Nan nii-na, nɔɔnʊ wɔlʊ na lagɪ o yəgi-nɪ o pa nɔɔna tɪn tɔgt o je dt amʊ o di yo seeni. ²² Kʊ nan fɪn mʊ st amʊ Nabin-bu wɔm tɪ, nɪ Wɛ na maŋɪ Dɪ lagɪ te tɪn. Kʊ nan za yɪ lɛɛrʊ mʊ kʊ pa nɔɔnʊ wɔlʊ na wʊ yəgi-nɪ o pa tɪn.»

²³ Ba na ni o na tagɪ kʊɫʊ tɪn, ba ma sɪŋɪ ba bwe daantɪ ba nii, bantʊ wʊntɪ wɔɔ mʊ wʊ wantɪ o kɪ kʊntʊ.

Wɔɔ mʊ yɪ nɔn-kamunu?

(*Matiyu 20:25-28, 19:28, Marɪkɪ 10:42-45*)

²⁴ Zezi karabiə bam dɛɛn magɪ kantɔɔ kʊ cɛ, sɪ ba nii bantʊ wʊntɪ wɔɔ mʊ yɪ kamunu o dwe ba maama. ²⁵ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Kʊ na yɪ lʊɔɔ baŋa pwa, bantʊ yəni ba te ba nɔɔna dɪ dam mʊ. Balʊ na di dam nɔɔna baŋa nɪ tɪn, nɔɔna bam daa ta yəni ba bə-ba ba wɪ «Lanyɪtran-kərə» mʊ. ²⁶ Abam nan wʊ maŋɪ sɪ á taá yɪ kʊntʊ doŋ. Wʊɫʊ na yɪ nɔn-kamunu abam wʊntɪ tɪn maŋɪ sɪ o ji nɪ á nyaantɪ mʊ te. Wʊɫʊ dɪ na yɪ abam yuutu tɪn maŋɪ sɪ o ji nɪ á tɪntʊŋɔ mʊ te. ²⁷ Wʊɫʊ na jəni sɪ o di wɔɔdiu tɪn, dɪ wʊɫʊ na kwe wɔɔdiu kʊm o ja ba o pa-o tɪn, bantʊ wɔɔ mʊ yɪ kamunu? Kʊ dat wʊɫʊ na jəni sɪ o di tɪn mʊ na? Kʊ nan na yɪ amʊ, a wʊ abam wʊntɪ yɪ a kɪ nɪnɛɛntɪ wʊɫʊ na yɪ á tɪntʊŋɔ tɪn mʊ te.

²⁸ Abam nan yɪ balʊ na tɔɔɪ dɪ amʊ a cam maama wʊntɪ, yɪ á wʊ yagɪ a tɔɔɪm. ²⁹ Aá pa abam tɔɔɪ á di paartɪ, nɪ a Ko Wɛ na pɛ sɪ a di paartɪ te tɪn. ³⁰ Kʊntʊ tɪn, á wʊ ba á zʊ a paartɪ dɪm wʊ, yɪ á tɔɔɪ dɪ amʊ á jəni á di ywəəni. Á wʊ ba á jəni paartɪ jangwaanʊ tɪm baŋa nɪ, sɪ á di Yɪstrayɛɪɪ dwi tiinə kuri fugə-bale bam taantɪ.»

Zezi na wuuri o brɪ Pɪyɛɛɪ na wʊ vɪ-o te tɪn

(*Matiyu 26:31-35, Marɪkɪ 14:27-31, Zan 13:36-38*)

³¹ Zezi laan ma ta dɪ Simɔn Pɪyɛɛɪ o wɪ: «Simɔn, Simɔn, sʊtaantɪ sɪntɪ dɪ na cwəŋə sɪ dɪ maŋɪ abam dɪ nii, nɪ nɔɔnʊ na caartɪ mɪna te tɪn. ³² Amʊ nan loori Wɛ a pa nmʊ, sɪ n kɪ n wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ sɪ n yɪ yagɪ-nɪ. Nmʊ nan na tusi, yɪ n wʊbʊŋa na joori ya tɔɔɪ amʊ, sɪ n pa n ko-biə fɔɔɪ ba zɪɪ kəŋkəŋ.»

³³ ΠΙΥΞΕΡΤΙ laan ma ta dɪd-o o wɪ: «A Yuutu, ba na lagɪ ba kɪ amɪ dɪ nmɪ pɪna digə nɪ, naa ba na lagɪ ba gɪ dɪbam, a ta bá sɛ sɪ a joori nmɪ kwaga nɪ.»

³⁴ Zezi ma lər-o o wɪ: «ΠΙΥΞΕΡΤΙ, a lagɪ a ta nmɪ sɪ, kɪ na wʹ loori sɪ ctbwɪv keeri zɪm tɪ-bra-pɪra nɪ tɪn, nmɪ wʹ fɪ kuni bɪtɔ nɪ n yəri amɪ.»

Zezi na tagɪ dɪ o karabiə sɪ ba ti ba yigə te tɪn

³⁵ O laan ma ta dɪ ba maama o wɪ: «A daama na tɪŋɪ abam sɪ á tɪlɪ á tɔɔlɪ Wɛ kwərə kam yɪ á ba jɪgɪ səbiə gan-lɔgɔdɪ dɪ tampɔgɔ dɪ natra tɪn, woŋo muri abam na?»

Ba ma ləri ba wɪ: «Awo, dɪ wɪ gɛ kɪlvkɪlv.»

³⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɪ daari lele kɪntɪ, wɪlv na jɪgɪ səbiə gan-lɔgɔdɪ tɪn, kɪntɪ tu maŋɪ sɪ o kwe-dɪ mɪ. Wɪlv dɪ na jɪgɪ tampɔgɔ tɪn maŋɪ sɪ o kwe-kɪ mɪ. Wɪlv maama na ba jɪgɪ sɪ-lɔŋɔ tɪn, kɪntɪ tu maŋɪ sɪ o kwe o gɔɔ mɪ o yəgɪ o ma yəgɪ sɪ-lɔŋɔ. ³⁷ Amɪ nan lagɪ a ta abam sɪ, kɪlv na pɪpɪntɪ Wɛ tɔɔ kɪm wɪntɪ amɪ ŋwaantɪ tɪn maŋɪ sɪ kɪ kɪ, dɪ kɪ na wɪ:

«Ba wəl-o dɪ nɔn-balwaarɪ mɪ.»

Kɪntɪ na pɪpɪntɪ Wɛ tɔɔ kɪm wɪntɪ amɪ ŋwaantɪ tɪn laan wʹ kɪ lele.»

³⁸ Zezi karabiə bam ma ta dɪd-o ba wɪ: «Dɪ Yuutu, nii sɪ-lwaanɪv tɪle mɪ dɪ jɪga.»

O ma ləri-ba o wɪ: «Yagɪ-na sɪ kɪ maŋɪ.»

*Zezi na tiini o loori o Ko Wɛ te tɪn
(Matiyu 26:36-46, Marɪkɪ 14:32-42)*

³⁹ Zezi dɛɛn ma nuŋɪ tɪv kɪm wɪntɪ o vu Olivi piu kɪm seeni, nɪ o na yəni o kɪ te tɪn. O karabiə bam dɪ ma tɔg-o ba vu. ⁴⁰ Ba na yi jəgə kalɪ ba na maa ve tɪn, Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Á taá loori Wɛ, sɪ á yɪ tɪv maŋɪm dɪm maŋa nɪ.»

⁴¹ O laan ma fɔɔrɪ ba tee nɪ o vu o zɪgɪ daa nɪ, kʊ maŋɪ nɔɔnʊ na wʊ dʊlɪ kandwɛ yɪ dɪ yɪ mɛ tɪn. O ma kuni doonə o loori Wɛ o wɪ: ⁴² «A Ko, nmʊ na sɛ, sɪ n pa cam dɪʊ na lagɪ dɪ ba amʊ baŋa nɪ tɪn kɛ. Nan kɪ kʊʊ na tɔgɪ nmʊ wʊbʊŋa tɪn, sɪ yɪ kɪ amʊ wʊbʊŋa na lagɪ kʊʊ tɪn.» ⁴³ O na loori Wɛ kʊntʊ tɪn, Wɛ malɛka ma nuŋi wɛyuu ka ba o te, yɪ ka wəl-o dɪ dam. ⁴⁴ O wʊ na tiini kʊ cɔgɪ zanzan tɪn ma pa o tiini o loori Wɛ dɪ o wʊ maama. O lulunɟu ma ji nɪnɛɛnɪ jana te, yɪ kʊ luri tɪga nɪ.

⁴⁵ O na loori Wɛ o ti tɪn, o ma zaŋɪ o joori o vu o karabiə bam te. O ma na sɪ ba tigi ba dɔa wʊ-cɔgɔ kʊm ŋwaanɪ.

⁴⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛɛ mʊ yɪ á dɔa? Zaŋɪ-na sɪ á taá loori Wɛ, sɪ á yɪ tʊ maŋɪm dɪm maŋa nɪ.»

Ba na jaanɪ Zezi te tɪn

(Matiyu 26:47-56, Marɪkɪ 14:43-50, Zan 18:3-11)

⁴⁷ Zezi ta na wʊra o ŋɔɔnɪ kʊntʊ tɪn, nɔn-kɔgɔ laan ma ba kʊ yɪ o te. Zudast wʊʊ na yɪ o karabiə fugə-bale bam wʊ dɪdʊa tɪn ma tɔgɪ ba yigə. O ma fɔɔrɪ o yɪ Zezi te sɪ o kukwər-o. ⁴⁸ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Zudast, nmʊ tu sɪ n pa ba ja amʊ Nabiin-bu wʊm, yɪ n ta lagɪ n kukwəri-nɪ mʊ na?»

⁴⁹ Zezi karabiə balʊ na wʊ o tee nɪ tɪn ma na kʊ na lagɪ kʊ kɪ-o te tɪn. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Dɪ Yuutu, dɪ lɪ dɪ sʊ-lwaanʊ tɪm dɪ zagɪ-ba na?» ⁵⁰ Ba wʊ dɪdʊa ma lɪ o sʊgʊ kʊm o ma zagɪ kaanɪm yuutu wʊm tɪntʊŋnʊ jazɪm zwɛ o go. ⁵¹ Zezi na nɛ kʊntʊ tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Yagɪ-na». O ma vu o dwe nɔɔnʊ wʊm zwɛ dɪm, yɪ dɪ je, dɪ joori dɪ yɪ dɪ ya na yɪ te tɪn.

⁵² O ma daari o ta dɪ kaanɪm yigə tiinə bam dɪ Wɛ-di-kamunu kʊm yɪrɪna bam yigə tiinə dɪ nakwa bam, ba na tu sɪ ba ja-o tɪn, o wɪ: «Abam na kwe sʊ-lwaanʊ dɪ da-lwaanʊ á ba sɪ á ja amʊ tɪn, a yɪ ŋwɪnʊ mʊ na?»

⁶³ Nɔɔna balɔ dɛɛn na yɪɪ Zezi tɪn maa yáal-o ba mwan-o, yɪ ba kwɛri ba mag-o. ⁶⁴ Ba ma kwe gɔɔɔ ba ma kwɛli o yiə, yɪ ba daart ba mag-o. Ba maa wɪ: «Lwart n brɪ dɪbam wɪɪ na magɪ-m tɪn.» ⁶⁵ Ba ta maa ɲɔɔnɪ wəənu dwi dwi ba ma cɔɔɔ o yuu, yɪ ba twɪ-o zanzan.

Zwifə nakwa na di Zezi taant te tɪn

(Matiyu 26:59-66, Marki 14:55-64, Zan 18:19-24)

⁶⁶ Tɪga na pɔɔrɪ tɪn, Zwifə bam nakwa kɔɔɔ kɔm maama ma la daant, dɪ ba kaantɪm yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyɪna tiinə maama. Ba laan ma pa Zezi nuɲi o vu taant dɪm dim jəgə o zɪɔɔ ba yigə nɪ. ⁶⁷ Ba ma ta did-o ba wɪ: «Nmɔ na sɪɪnɪ n yɪ Krisi wɔm Wɛ na maɲɪ sɪ Dɪ tɔɲɪ Dɪ pa dɪbam tɪn, sɪ n ta.»

Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A na tagɪ kɔntɔ a brɪ abam, á ta bá sɛ a ni. ⁶⁸ A nan daa na bwe abam taant dɪ, abam bá sɛ sɪ á ləri á pa-nɪ. ⁶⁹ Kɔ na puli lele kɔntɔ, amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ vu a jəni Dam-Paɲwa Tu Barja-Wɛ jazɪm nɪ a da a di paart.»

⁷⁰ Ba maama laan ma bwe-o ba wɪ: «Kɔntɔ tɪn, nmɔ nan sɪɪnɪ n yɪ Wɛ Bu wɔm mɔ na?»

Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Mɔ abam na wɪ te tɪn.»

⁷¹ Ba laan ma ɲɔɔnɪ daant ba wɪ: «Dɪbam tɪtɪ laan mɔ ni o kwɛrə kam na brɪ o tɪtɪ cɔɔɔm. Dɪ daa ba lagɪ maana tiinə sɪ ba ɲɔɔnɪ o taant dɪm.»

23

Pilatɪ na bwe Zezi taant te tɪn

(Matiyu 27:1-2,11-26, Marki 15:1-15, Zan 18:28—19:16)

¹ Zwifə bam nakwa kɔɔɔ kɔm maama dɛɛn ma zaɲɪ ba ja Zezi ba ja vu gɔvɪrma tu Pilatɪ te. ² Ba ma sɪɲɪ sɪ ba fɔ vwan ba pa-o, yɪ ba wɪ: «Dɪbam nɛ nɔɔnɔ wɔntɔ mɔ o jɪɔɔ dɪ tɪɔ kɔm nɔɔna bam o gana sɪ ba tusi. O tɛ-ba o wɪ, ba yɪ taa lat lampoo ba pat gɔvɪrma. O maa kwɛri o

brɪ o tɪtɪ nɪ wɔm mʊ yɪ Kɪsɪ, kʊ na lagɪ kʊ ta nɪ pɛ tɪn.»

³ Pilatɪ na nɪ kʊntʊ tɪn, o ma bwe-o o wɪ: «Nmʊ mʊ yɪ Zwifə bam pɛ wɔm na?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Mʊ ka da n taga.»

⁴ Pilatɪ ma ta dɪ kaantɪm yigə tiinə bam dɪ nɔn-kɔgɔ kʊm maama o wɪ: «Amʊ wʊ nɛ nɔɔnʊ wʊntʊ na kɪ kʊlʊ o ɔɔgɪ tɪn, sɪ dɪ di o taantɪ.»

⁵ Ba ma tiini ba ɲɔɔnɪ taantɪ dɪm, yɪ ba kwaana ba tɛ ba wɪ: «O nan yəni o tʊlɪ Zude tɪnɪ dɪm maama, o brɪ nɔɔna bam sɪ ba yɪ taa sɛ ba tɪʊ kʊm dɪdɛɛra ni. O dɛɛn puli o kɪ kʊntʊ dɔɲ Galile nɪ mʊ, yɪ o laan yi yo seeni.»

⁶ Pilatɪ na nɪ kʊntʊ tɪn, o ma bwe-ba sɪ o nii, nɔɔnʊ wʊm yɪ Galile tu mʊ na? ⁷ O na tu o lwarɪ nɪ Zezi nɲɪ tɪʊ kʊlʊ Erɔdɪ na te tɪn, o ma pa ba ja-o ba vu wʊntʊ te sɪ o di taantɪ dɪm, bɛɲwaantɪ Erɔdɪ dɪ tɔgɪ o wʊ Zeruzalɛm nɪ maɲa kam kʊntʊ nɪ.

⁸ Erɔdɪ na nɛ Zezi tɪn, o maa jɪgɪ wʊpolo zanzan, bɛɲwaantɪ o ya maɲɪ o ni o ɲwa, yɪ o tiini o lagɪ sɪ o na-o. O maa lagɪ sɪ o nii Zezi wʊ kɪ wo-kɪnkagɪlɪ o brɪ-o na. ⁹ O ma kwaantɪ o bwe-o wəənu zanzan. Zezi ma wʊ sɛ o lər-o kʊlʊkʊlʊ. ¹⁰ Kaantɪm yigə tiinə dɪ cullu karanyɪna tiinə bam maa tɔgɪ ba zɪgɪ da, yɪ ba tiini ba ɲɔɔnɪ taantɪ dɪm dɪ baartɪ sɪ ba ma dɪ-o. ¹¹ Erɔdɪ dɪ o pamaɲna bam laan ma gooni Zezi zanzan. Ba pa o zʊ paartɪ gɔɔɔ sɪ ba ma mwan-o, yɪ Erɔdɪ laan pa o joori o vu Pilatɪ te. ¹² Dɪntʊ dɛ dɪm nɪ Erɔdɪ dɪ Pilatɪ laan di cilɔɲo mʊ daantɪ, yɪ ba dɛɛn ya culi daantɪ mʊ.

¹³ Pilatɪ ma pa kaantɪm yigə tiinə bam dɪ nakwa bam dɪ nɔɔna bam maama la daantɪ o tee nɪ. ¹⁴ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam na saɲɪ nɔɔnʊ wʊntʊ amʊ tee nɪ tɪn, yɪ á tɛ á wɪ, o yɪ wʊlʊ na gantɪ á tɪʊ kʊm nɔɔna bam o pa ba tʊsɪ tɪn, kʊntʊ mʊ a nan bwe-o abam yibiyə nɪ sɪ a nii, yɪ a wʊ nɛ kʊlʊ o na kɪ o ɔɔgɪ yɪ abam ja-o kʊ ɲwaantɪ

tɪn. ¹⁵ Erɔdɪ dɪ wɔ nɛ kʊlʊ o na ɔɔɔɔ tɪn. Mʊ kʊ kuri o pɛ o joori o ba dɪbam te. Á taá ye sɪ kʊlʊkʊlʊ tɛrɛ kʊ na wʊ pa ba ja-o ba gʊ tɪn. ¹⁶ Kʊntʊ ɲwaant aá pa ba mag-o dɪ balaart mʊ, yɪ ba daar-o ba yagɪ.»

[¹⁷ Pakɪ candiə kam maɲa na yəni ka ba yi, Pilatɪ maɲɪ sɪ o lɪ ba pɪtɪnɔ dɪdʊa mʊ o yagɪ sɪ o viiri.] ¹⁸ Nɔn-kɔɔɔ kʊm maama ma kɪ daant ba kaast dɪ kwɛr-dɛ ba wɪ: «Kʊ na yɪ nɔɔnʊ wʊntʊ, ja-o n gʊ, sɪ n daart n lɪ Barabast n pa dɪbam.» ¹⁹ Barabast yɪ wʊlʊ ba dɛɛn na kɪ pɪtɪna digɛ nɪ, o na kɪ jara dɪ ba tɪv kʊm dɪdɛɛra yɪ o gʊ nɔɔna tɪn ɲwaant mʊ.

²⁰ Pilatɪ na lagɪ sɪ o lɪ Zezi o yagɪ tɪn ɲwaant, o daa ma ta dɪ nɔɔna bam sɪ ba sɛ sɪ o yagɪ Zezi. ²¹ Ba ma daa ta vɪn, yɪ ba tiini ba kaast baɲa baɲa ba wɪ: «Pa-o tʊvɪn-dagara baɲa nɪ n gʊ. Pa-o tʊvɪn-dagara baɲa nɪ n gʊ.»

²² O daa ta ma ta dɪ ba o kɪ bɪtɔ o wɪ: «Bɛɛ wo-lɔɲɔ mʊ o kɪa? A wʊ nɛ kʊlʊ o na kɪ o ɔɔɔɔ pa kʊ maɲɪ sɪ dɪ gʊ-o tɪn. Kʊntʊ tɪn, aá pa ba mag-o, yɪ a daart a yag-o.»

²³ Ba daa ta maa tiini ba kwaana ba kaast dɪ kwɛr-dɛ, yɪ ba tɛ dɪ baart ba wɪ: «N maɲɪ sɪ n pa-o dagara baɲa nɪ mʊ n gʊ.» Ba na tiini ba ɲɔɔnɪ dɪ kwɛr-dɛ tɪn, ²⁴ kʊ ma pa Pilatɪ sɛ sɪ o kɪ kʊlʊ ba na lagɪ tɪn. ²⁵ O ma pa ni sɪ ba lɪ Barabast wʊlʊ ba na lagɪ sɪ o yagɪ o pa-ba tɪn. Wʊntʊ mʊ yɪ wʊlʊ ba ya na jaant ba kɪ pɪtɪna digɛ nɪ, o na kɪ jara dɪ ba tɪv kʊm dɪdɛɛra yɪ o gʊ nɔɔnʊ tɪn ɲwaant. Pilatɪ ma daart o kɪ Zezi pamaɲna jɪɲa nɪ, sɪ ba kɪ-o nɪ kɔɔɔ kʊm wʊbʊɲa na lagɪ te tɪn.

Ba na jaant Zezi ba vu ba pa tʊvɪn-dagara baɲa nɪ te tɪn

(*Matiyu 27:32-56, Marɪkɪ 15:21-41, Zan 19:17-30*)

²⁶ Pamaɲna bam laan ma ja Zezi ba maa kɛa. Nɔɔna bam maama maa tɔga. Ba na maa ve tɪn, ba ma jeeri

nɔɔnɔ wɔdon, o yiri mu Simon. O nuni Sirɛɛnti mu. O deɛn ya nuni gaa mu o ba o yi tu wɔnti o maa kea. Pamaɲna bam maja-o, yi ba pa o zɛɲti dagara kam o bakali ni o toɲti Zezi kwaga. ²⁷ Zeruzalem ko-fɔrɔ deɛn maa toɲti Zezi kwaga. Kaana di maa toɲti ba wɔra, yi ba keere ba fri ba titi o ŋwaanti. ²⁸ Zezi ma pipiri o nii-ba yi o wi: «Zeruzalem kaana-ba, yi taá keeri-na amɔ ŋwaanti. Á za taá keeri á titi di á biá ŋwaanti. ²⁹ Beŋwaanti maɲa wú ba ka yi, yi baá ta wi: «Kaanti wɔlɔ maama na yi ka-duɲu tɛn yi yu-yoɲo tu mu. Wɔlɔ na maɲi o wɔ luɲti bu si o pa o ŋoɲti yɛli tɛn jɛɲti yu-yoɲo zanzan.» ³⁰ Yaara yam kɔntu maɲa na yiá, nɔɔna wú loori pweeru si ti tu ba baɲa ni, yi ba loori pu-kum si ti kwali-ba. ³¹ Taá nii-na, da-lɛa na jɛɲti mini ka di tintu tɛn, ku laan na yi da-kɔra, kaá ki ta?»

³² Ba deɛn ma ja nɔn-balwaarɔ tɛle ba vu si ba weli di Zezi ba gu. ³³ Ba ma vu ba yi jəgə kalu yiri na yi Yukol-pɔa piu tɛn. Ba laan ma ja Zezi ba pa dagara kam baɲa ni. Ba ma ja nɔn-balwaarɔ tɛm di, ba pa dagari sɔdonnə baɲa ni. Ba ma cwi didɔba Zezi jazim ni. Wɔwɔm maa wɔ o jagwiə ni. ³⁴ Ba na pagɛ Zezi dagara kam baɲa ni kɔntu tɛn, o ma loori we o wi: «A ko, yagɛ n ma n ce-ba, si ba yəri woɲo kɔlɔ ba na ki tɛn.»

Pamaɲna bam na lagɛ ba maɲi o gwaarɔ tɛm tɛn, ba tagɛ jɔrɔ mu ba ma maɲi-ti.

³⁵ Nɔn-kɔɲo kum maa zɛɲti da ba niə. Zwifə bam nakwa bam ma ki-o cavɛtra, yi ba mwana ba wi: «O yəni o vɛri nɔɔna ŋwɛa. O na sɛnti o yi Krisi wɔm we na kuri tɛn, si o vɛri o titi ŋwɛa si di nii.»

³⁶ Pamaɲna bam di maa mwan-o, yi ba jɛɲti sa-nywana ba suni o yigə ni. ³⁷ Ba maa wi: «Nmɔ na sɛnti n yi Zwifə bam pɛ, si n vɛri n titi ŋwɛa si di nii.» ³⁸ Ba deɛn ya

pupunt tɔnɔ ba tant-kv daa kam ytra nt o yuu banya nt, yɪ kv wɪ:

«Wuntv yɪ Zwifə bam pɛ mv.»

³⁹ Nɔn-balwaarv tɪlv ba na pagɪ dɪ Zezi tɪn dɪdva maa jɪgɪ Zezi o twɪa yɪ o wɪ: «Kv dat nmv mv yɪ Krisi wvm WE na tɔɪtɪ tɪn na? Nan vrt n tɪtɪ ŋwɪa, st n daart n vrt dɪbam dɪ n wəli da.»

⁴⁰ Nɔn-balɔɔv kudɔɪ kum ma kaant kukum kum kv wɪ: «Nmɔv ba kwart WE fvunt na? Ba lagɪ ba gv dɪbam maama mv. ⁴¹ Kv na yɪ dɪbam, dɪbam tvunt dɪm maɪt, bɛŋwaant kəm-balwaarv tɪlv dɪ na kɪ tɪn, kv maɪt st dɪ tɪ mv. Kv nan na yɪ nɔɔnv wuntv, o wv kɪ kulvkvlv o cɔgɪ.» ⁴² O ma daart o ta dɪ Zezi o wɪ: «Nmɔv na tu n ba n jɔɪi n paart dɪm, st n guli a gulə.»

⁴³ Zezi ma lər-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga dɪ nmɔv st, nmɔv wv jəni dɪ amv WE-sɔɪɔv kvm nt zɪm dɛ dɪm nt.»

⁴⁴ Kv ma vu kv yi maɪa kam wɛ na tu dɪ yi yupart banya tɪn. Lvɔv kum maama ma ji lim taan, st kv vu kv yi luu batɔ. ⁴⁵ Wɪa kam daa ba jɪgɪ pooni. Gɔɔv kvlv ba na ləgə ba ma cɪ WE-di-laa kam tɪn ma kaart bɪle. ⁴⁶ Zezi laan ma kaast dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Amv Ko, a kwe a joro a kɪ nmɔv jɪɲa nt.» O na tagɪ kvntv tɪn, o ma daart o tɪ.

⁴⁷ Pamaɲna bam yigə tu wvm na nɛ kvlv na kɪ tɪn, o ma tee WE yɪ o wɪ: «Kv yɪ cɪga pwɛɛn. Nɔɔnv wuntv stɪnt o yɪ nɔn-ŋvm mv.»

⁴⁸ Kɔɔv kvlv maama na tu st kv nii kəm dɪm tɪn ma stɪnt ba na kv na kɪ te tɪn. Ba na ma joori sɔɪɔv tɪn, ba maa frɪ ba tɪtɪ ba veə, ba wv na cɔgɪ tɪn ŋwaant. ⁴⁹ Kv daart balv maama na maɪt ba ye-o tɪn dɪ kaana balv ya na tɔgɪ dɪd-o ba nuɲi Galile ba ba tɪn maa zɪgɪ daa nt ba niə.

*Ba na kɪ Zezi bɔɔnt wunt te tɪn
(Matiyu 27:57-61, Marɪkɪ 15:42-47, Zan 19:38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Nɔɔɔɔ wudonj dɛɛn mu wura, o yiri mu Zuzɛfu. O nuɔi Zwifɛ tɩv kudonj mu, ku yiri mu Arimatɩ. O maa yɩ Zwifɛ bam nakwa kɔɔɔ kum nɔɔɔɔ dɩɩba mu. O ma kwari o yɩ nɔɔn-ɩɩm, yɩ o tɔɔt Wɛ dɩ cɩga. Ba kɔɔɔ kum ya na kɩ ni daantɩ sɩ ba ja Zezi tɩn, o wɔ sɛ ba na buɔɩ sɩ ba kɩ-o kɩv tɩn. O maa jɩɔ tɩna sɩ Wɛ paartɩ dɩm wɔ ba nɔɔna tɩtartɩ nɩ. ⁵² O ma zaɔɩ o vu Pilatɩ te, o loori cwɔɔ sɩ o vu partɩ Zezi yɩra yam o kɩ. ⁵³ Pilatɩ na sɛ tɩn, Zuzɛfu ma vu o partɩ Zezi dagara kam yuu nɩ. Ba ma kwe gar-jalɩ ba ma pipir-o, yɩ ba daartɩ ba ja-o ba vu ba kɩ piu bɔɔɔntɩ wɔntɩ. Dɩntɩ yɩ bɔɔɔntɩ dɩv ba dɛɛn na lugi-dɩ piu yɩra nɩ yɩ ba maɔɩ ba wɔ kɩ nɔɔɔɔ da tɩn.

⁵⁴ Dɛ dɩm Zuzɛfu na kɩ kɩntɩ tɩn maa yɩ dɛ dɩv Zwifɛ bam na maɔɩ sɩ ba tɩ ba yɩɔ ba siun dɛ dɩm ɩɩwaantɩ tɩn. Tɩga na yɩ, ba siun dɛ dɩm pulɩ mu.

⁵⁵ Kaana balɩ ya na tɔɔt dɩ Zezi ba nuɔi Galile tɩn dɛɛn ma da Zuzɛfu kwaga, ba vu ba na bɔɔɔntɩ dɩm dɩ ba na tɩɩi Zezi te tɩn. ⁵⁶ Ba na nɛ kɩntɩ tɩn, ba ma joorɩ ba vu sɔɩɔ. Ba ma vu ba lagɩ tralɩa nwi dwi dwi, sɩ ba ma turi Zezi yɩra yam. Ba siun dɛ dɩm nɩ ba ma sin dɩ ba tɩtɩɩa yam nɩ Wɛ cullu na brɩ te tɩn.

24

Zezi na bi o yaɔ tɩvntɩ te tɩn

(Matiyu 28:1-10, Marɩkɩ 16:1-8, Zan 20:1-10)

¹ Dɛ dɩv na saɔɩ siun dɛ dɩm tɩn, kaana bam ma zaɔɩ ba go tɩga ba vu yibeeli dɩm jɔɔɔ kam. Ba ma jɩɔ tralɩa nwi sɩv ba na lagɩ ba ma turi Zezi yɩra yam tɩn. ² Ba na yɩ jɔɔɔ kam tɩn, ba ma na kandwɛ dɩv ya na pɩ bɔɔɔntɩ dɩm ni tɩn bibili dɩ tigi daa nɩ. ³ Ba ma vu ba zu bɔɔɔntɩ dɩm wɔ. Ba wɔ nɛ dɩ Yuutu Zezi da. ⁴ Ba wɔbuɩa ma vugimi, yɩ ba yari ba na wɔ buɩɩ kɩv. Ba na zɩɔ da kɩntɩ tɩn, nɔɔna bale ma da ba nuɔi ba zɩɔ ba tee nɩ, yɩ

ba zV gwaarv ti nyttnt pvgv pvgv. ⁵Fvttnt ma ja kaana bam. Ba ma cõõlt ba yum tıga nt. Nõõna bam laan ma ta dt ba ba wt: «Beywaant mv á kart á beeri wlv na hwt ttnt twa wvnt? ⁶O nan tãri yo. O joori o bi. Guli-na kvlv o dEEn na tagt dt abam maña kalv o ta na wv Galile nt ttnt, ⁷yt o ta o wt, ba mañt st ba ja wvm Nabiin-bu ba kt nõn-balwaarv jıña nt, st ba pa-o tvttnt-dagara banja nt ba gv, st o laan joori o bi da yatõ dE nt.»

⁸Nõõna bam na tagt kvttv ttnt, kaana bam laan ma guli Zezi ya na tagt kvlv dt ba ttnt.

⁹Ba ma zañt yibeeli dtm jægã kam nt, ba joori ba vu ba ta dt Zezi karabiã fugã-dtdva kam dt balv maama na tõgt ba wvra ttnt. ¹⁰Kaana bam kvttv mv yt Mari wlv na nunji Magıdala, dt Zannt, dt Mari wlv na yt Zakı nu ttnt, kv wãli dt kaana balv na tõgt dt ba ttnt. Bantv maama maa wvra ba tE kvlv na kt ttnt ba brı Zezi karabiã fugã-dtdva kam.

¹¹Nõõna bam na ni ttnt, ba ma wv pE kaana bam taant dtm ja kuri, yt ba wv sE ba ni. ¹²Kv daart PıyEEnı ma zañt lıla o duri o vu yibeeli dtm jægã kam st o nii. O na yi da ttnt, o ma tiiri o nii bõõnt dtm wvnt, yt o na garyiã yam yırant na tigi da. O ma joori o viiri, yt kv kt-o yãeu dt kvlv na kt ttnt.

Zezi na brı o ttıtt nõõna bale te ttnt
(*Marıktı 16:12-13*)

¹³Dıttv dE dtm nt mv Zezi karabiã bam bale wv cwãñã nt ba maa ve tvv kvdonj, kv yırt mv Emayusi. Tv vvm kvttv yt nıneEnt kilometra fugã-dtdva mv dt ZeruzalEm. ¹⁴Ba na maa ve ttnt, ba maa hõõna kvlv maama na kt ttnt ba veã. ¹⁵Ba na hõõnt yt ba bWE daant kvttv ttnt, Zezi ttıtt ma tv ba wvnt o tõgt dt ba o veã. ¹⁶Ba na tõgt daant kvttv ttnt, ba yiã ma pugimi yt ba wv

lwar-o. ¹⁷ Zezi ma bwe-ba o wɪ: «BEE woŋo mʊ abam jɪgɪ á ŋɔɔnɪ á veə?»

Ba na ni kʊntʊ tɪn, ba ma zɪgɪ yɪ ba yigə nywanɪ. ¹⁸ Ba dɪdɪba yɪrɪ mʊ Klɪɪpastɪ. O ma ləri Zezi o wɪ: «Nɔɔna balʊ maama na zʊʊrɪ Zeruzalɛm nɪ tɪn maŋɪ ba lwarɪ wo-kamunnu tɪlʊ na kɪ da lele kʊntʊ tɪn. BEE nan mʊ kɪa, yɪ nmʊ yɪrant wʊ ni?» ¹⁹ O ma bwe-ba o wɪ: «BEE wəənu mʊ tɪntʊ?»

Ba ma ləri ba wɪ: «Kʊ yɪ kʊlʊ na kɪ Nazaretɪ tu Zezi tɪn mʊ. O yɪ WE nijonnu mʊ, yɪ o kikiə dɪ o ni-taant maama jɪgɪ dam. WE tɪtɪ brɪ sɪ kʊ yɪ cɪga mʊ, yɪ nɔɔna maama dɪ na kʊntʊ. ²⁰ Dɪbam kaantɪm yigə tiinə bam dɪ dɪ tɪɪ kʊm nakwa bam ma ja-o, ba vu ba pa ba di o taant sɪ kʊ ji tʊʊnɪ. Ba laan ma pa pamaŋna bam ja Zezi ba vu ba pa tʊʊn-dagara yuu nɪ ba gʊ. ²¹ Dɪbam nan ya jɪgɪ tɪna, sɪ wʊntʊ mʊ yɪ wʊlʊ na lagɪ o vrɪ Yistrayɛlɪ dwi tiinə bam o yagɪ tɪn. Dɪ kʊntʊ maama, zɪm mʊ jɪgɪ da yatɔ woŋo kʊntʊ na kɪ tɪn. ²² Kʊlʊ na wəli da tɪn, dɪbam kɔgɔ kʊm kaana badonnə ve o yibeeli dɪm jəgə kam ba na kʊlʊ na sɔɔrɪ dɪbam yɪra. Ba ya ve tɪtɪtɪ mʊ, ²³ yɪ ba wʊ nɛ o yɪra yam da. Ba ma joori ba ba, ba ta dɪ dɪbam nɪ ba nɛ wo-kɪnkagɪlɪ mʊ. Ba ma na WE malesɪ, yɪ sɪ ta dɪ ba sɪ wɪ, Zezi daa ta ŋwɪ mʊ. ²⁴ Dɪbam nɔɔna bam badonnə dɪ ma zaŋɪ ba vu yibeeli dɪm nɪ. Ba ma na nɪ kʊ sɪnɪ kʊ yɪ nɪnɛɛnɪ kaana bam na tagɪ te tɪn mʊ, kʊ daart Zezi tɪtɪ mʊ ba wʊ nɛ.»

²⁵ Zezi laan ma ta dɪ nɔɔna bam o wɪ: «Á ba jɪgɪ wʊbʊŋa na? BEE mʊ yɪ á wart á sɛ WE kwərə kalʊ Dɪ nijonnə bam dɛɛn na tɔɔlɪ faŋa faŋa tɪn. ²⁶ Kʊ daɪ mʊ Krisi wʊm na maŋɪ sɪ o na yaara yalʊ sɪ o daart o di WE-sɔŋɔ o jonɪ o paart tɪn na?» ²⁷ O laan ma maŋɪ kʊlʊ maama na pʊpʊnɪ o ŋwaant kʊ tɪŋɪ WE tɔnɔ kʊm wʊnt tɪn o brɪ-ba. O ma puli o pa ba lwarɪ Moyisi zaastɪm

dım kuri, yɪ o daartɪ o brɪ-ba faɲa faɲa WƐ nijonɲə bam maama zaastɪm dım kuri na yɪ te tɪn.

²⁸ Ba na maa kƐ tɪn, ba ma vu ba twƐ tɪv kɪlv ba na maa ve tɪn. Zezi ma kɪ nɪ o maa kƐ yigə mɪv te. ²⁹ Nɔɔna bam ma wɔ sƐ, yɪ ba loor-o ba wɪ: «Tɪga lagɪ ka yi. Nan zɔ n pəni dɪbam tee nɪ.» O ma sƐ yɪ o da o zɔ.

³⁰ O ma jəni sɪ o di wɔdiu dɪ ba. O ma kwe dɪpƐ yɪ o kɪ WƐ le dɪ ŋwaantɪ. O laan ma fɔ fɔ dɪpƐ dɪm o maɲɪ o pa-ba. ³¹ O na kɪ kɔntɔ tɪn, mɪv ba yɪə pɔvɪrɪ yɪ ba laan lɪwar-o. Ba na lɪwar-o tɪn, o ma da o je ba yigə ni, yɪ ba daa wɔ nƐ-o. ³² Ba laan ma ta daantɪ ba wɪ: «Nmɪv wɔ nƐ na? Dɪ ya na tɔgɪ daantɪ cwəɲə nɪ yɪ o ŋɔɔntɪ o brɪ dɪbam WƐ tɔnɔ kɪm wəənu tɪm kuri na yɪ te tɪn, dɪ ya ba tiini dɪ jɪgɪ wɔpolo na?»

³³ Ba ma zaɲɪ lɪla ba joori ba vu Zeruzalɛm tɪv kɪm wɔ. Ba na yi da tɪn, ba ma na Zezi karabiə fugə-dɪdɔva kam dɪ nɔɔna badonnə bam na lagɪ daantɪ jəgə dɪdɔva. ³⁴ Bantɔ ma tƐ ba wɪ: «Kɔ yɪ cɪga mɪv. Dɪ Yuutu Zezi sɪntɪ o bi o yagɪ tɔvntɪ. O tu o brɪ o tɪtɪ dɪ Simɔn mɪv.»

³⁵ Nɔɔna bale bam dɪ ma maɲɪ kɪlv na kɪ cwəɲə nɪ tɪn ba brɪ-ba. Ba daartɪ ba maɲɪ Zezi na fɔgɪ dɪpƐ dɪm yɪ ba laan lɪwar-o te tɪn.

*Zezi na brɪ o tɪtɪ o karabiə bam te tɪn
(Matiyu 28:16-20, Marɪkɪ 16:14-18, Zan 20:19-23)*

³⁶ Zezi karabiə bam ta na wɔra ba ŋɔɔntɪ kɔntɔ tɪn, o ma da o ba o zɪgɪ ba tɪtartɪ nɪ. O ma jɔɔntɪ-ba yɪ o wɪ: «Yazurə wɪ jəni dɪ abam.» ³⁷ Ba bɪcara ma di yɪ fɔvntɪ ja-ba zanzan. Ba ma bɔɲɪ nɪ ba nƐ ciru mɪv. ³⁸ O ma ta dɪ ba o wɪ: «BƐŋwaantɪ mɪv kɔ sv abam kɔntɔ? BƐƐ mɪv yɪ á jɪgɪ bɔbwea dɪ amɪv? ³⁹ Fɔgɪ-na á nii amɪv jɪa dɪ a nƐ na yɪ te tɪn. Kɔ sɪntɪ kɔ yɪ amɪv. Taantɪ-na amɪv á nii. Ciru ba jɪgɪ ya-nwana dɪ kwi, nɪ á na nat amɪv na yɪ te tɪn.»

⁴⁰ O na tagi kuntu tɪn, o ma brɪ-ba o jataala dɪ o nɛ.
⁴¹ Kʊ na tiini kʊ jɪgɪ wɔpɔlo kʊ pa-ba tɪn, ba ta wart
 ba sɛ nɪ kʊ yɪ cɪga, yɪ kʊ sʊ-ba zanzan. O ma bwe-ba
 o wɪ: «Á jɪgɪ wɔdiu yo nɪ sɪ dɪ di na?» ⁴² Ba ma twəri
 kaləŋ-saŋa ba pa-o. ⁴³ O ma joŋi-ka o di ba yibiyə nɪ.

⁴⁴ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Wəənu tɪɫʊ na kɪ amʊ
 tɪn maŋɪ dɪ taant dɪɫʊ a na maŋɪ a ta a brɪ abam, maŋa
 kalʊ a ta na wɔ abam wɔntɪ tɪn. A dɛɛn tagɪ a wɪ, kʊɫʊ
 maama na pɔpɔntɪ amʊ ŋwaantɪ Wɛ tɔŋɔ kʊm wɔntɪ tɪn
 maŋɪ sɪ kʊ kɪ mʊ. Kʊ na yɪ kʊɫʊ Moyisi dɪ faŋa faŋa
 Wɛ niŋoŋnə bam na pɔpɔntɪ tɪn, dɪ kʊɫʊ na pɔpɔntɪ Wɛ
 ləŋ-ŋwɪ tɔŋɔ kʊm wɔntɪ tɪn maama.»

⁴⁵ O ma daartɪ o pa ba wɔ pɔɔrɪ, sɪ ba want ba lwart
 Wɛ tɔŋɔ kʊm na brɪ kʊɫʊ tɪn kuri. ⁴⁶ O ma ta o brɪ-ba o
 wɪ: «Ba pɔpɔntɪ Wɛ tɔŋɔ kʊm wɔntɪ ba wɪ: «Krisi wɔm
 lagɪ o na yaara zanzan mʊ sɪ o tɪ, yɪ o laan wʊ joori o bi
 o yagɪ tɔɔntɪ da yatɔ dɛ nɪ.» ⁴⁷ Ba daa ta pɔpɔntɪ ba wɪ:
 «O karabiə wʊ vu lʊgʊ baŋa dwi tiinə maama te, yɪ wɔm
 yɪrɪ dɪm ŋwaantɪ baá brɪ nɔɔna nɪ ba maŋɪ sɪ ba ləni
 ba wɔrʊ mʊ, sɪ Wɛ laan yagɪ ba lwartɪm Dɪ ma cɛ-ba.»
 Á nan maŋɪ sɪ á puli Zeruzalɛm nɪ mʊ á taá tɔɔlɪ Wɛ
 kwərə kam kuntu. ⁴⁸ Abam nɛ kʊɫʊ maama na kɪ tɪn, á
 nan maŋɪ sɪ á brɪ nɔɔna kuntu mʊ. ⁴⁹ A nan wʊ tɔŋɪ
 wɔɫʊ wɔm a Ko na goni ni sɪ o ba abam te tɪn, yɪ o na
 tuə, oó pa abam na dam dɪɫʊ na nuŋi Wɛ te tɪn. Maŋɪ-na
 Zeruzalɛm nɪ, sɪ á taá cəgə dam dɪɫʊ a na tɛ tɪn.»

Zezi na joori o vu Wɛ-sɔŋɔ te tɪn

(Markɪ 16:19-20, Tɪtʊŋa Tɔŋɔ 1:9-11)

⁵⁰ Zezi laan ma ja-ba o nuŋi tɪɫʊ kʊm wɔntɪ, o ja vu o yi
 Betani seeni. O ma zəŋi o jɪta wɛyuu nɪ, yɪ o ta dɪ ba o wɪ:
 «Amʊ pɛ abam yu-yoŋo.» ⁵¹ O na kɪ-ba yu-yoŋo kuntu
 tɪn, o ma yagɪ-ba yɪ Wɛ kwe-o Dɪ ja di Dɪ sɔŋɔ. ⁵² Ba ma
 kuni doonə ba zul-o, yɪ ba laan daartɪ ba joori Zeruzalɛm

dt wɔpɔlo zanzan. ⁵³ Ba na wɔra tɪn, ba wɔ fɔgɪ ba kwɛ
Wɛ-di-kamunu kɔm vɛŋə, yɪ ba zuli Wɛ maŋa maama.

WƐ TƆnƆ dɪ kasɪm

Kasem (Kassem): WƐ TƆnƆ dɪ kasɪm New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kasem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 25 May 2022

993cfae5-b100-5981-87e7-5a648d773cb9